

INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HR

HRVATSKA



RIJEČ

BROJ 856

13. RUJNA 2019. CIJENA 50 DINARA

ISSN 1451-4257



9 771451 425001 >

■ Intervju: Milan Antonijević

Vratiti dijalog u društvo



SADRŽAJ



7

Sastanak s dekanom Fakulteta za odgojno-obrazovne znanosti u Osijeku

Studiranje u Osijeku – potrebe i mogućnosti



8

Neispunjena očekivanja implementacije Akcijskog plana za nacionalne manjine (I.)

Europska očekivanja



22

Tragovi Šokaca Bač: Seminar izrade ženskih oglavlja

Obilježje vremena i života



26

Mađarska – sinonim za banjski turizam

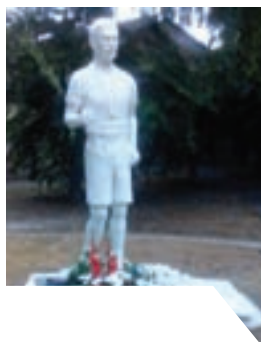
Najstarije lječilište u Gyuli



30

Smotra dječjih pjevača i zborova

Mali izvođači velikih potencijala



36

Otkriven spomenik Đuri Stantiću

Svjetski sportski velikan dobio dostojno obilježje

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova

Hrvatska riječ, Trg cara Jovana Nenada 15/II,

24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

Ladislav Suknović (predsjednik), Josip Stantić (zamjenik predsjednika), Branimir Kuntić, Dragan Muharem, Marko Tucakov, Krunoslav Đaković, Josip Dumendžić, Tomislav Vuković i Karolina Bašić

RAVNATELJ:

Ivan Ušumović

e-mail: direktor@hrvatskarijec.rs

V. D. GLAVNE I ODGOVORNE UREDNICE:

dr. sc. Jasminka Dulić (urednica@hrvatskarijec.rs)

LEKTOR:

Zlatko Romić

REDAKCIJA:

e-mail: desk@hrvatskarijec.rs

Zvonko Sarić

(koordinatore dopisne službe)

Jelena Dulić Bako

(novinarka)

Davor Bašić Palković

(novinar, urednik rubrike kultura)

Ivana Petrekanić Sič

(novinarka i korektorica)

Željka Vukov

(novinarka, urednica društvene rubrike)

Zlata Vasiljević (novinarka dopisništva Sombor)

Suzana Darabašić (novinarka dopisništva Srijem)

TEHNIČKA REDAKCIJA:

Thomas Šujić (tehnički urednik)

Jelena Ademi (grafička urednica)

FOTOGRAFIJE:

Nada Sudarević

ADMINISTRACIJA:

Branimir Kuntić (pravnik@hrvatskarijec.rs)

Ljubica Vujković-Lamić (tajnice@hrvatskarijec.rs)

Zdenka Sudarević (distribucija@hrvatskarijec.rs)

KOMERCIJALISTICA:

Mirjana Trkulja (komercijala@hrvatskarijec.rs)

TELEFON: ++381 24/55-33-55;

++381 24/55-15-78;

++381 24/53-51-55

TEKUĆI RAČUN: 325950060001449230

E-MAIL: ured@hrvatskarijec.rs

WEB: www.hrvatskarijec.rs

TISAK: Doo Magyar Szó Kft Novi Sad

List je upisan u Registar javnih glasila

Agencije za privredne registre Republike Srbije

pod registarskim brojem: NV000315

COBISS SR-ID 109442828

CIP - Katalogizacija

u publikaciji Biblioteka

Matice srpske, Novi Sad

32+659.3(497.113=163.42)



Trakavice

Prije dva tjedna pisali smo i stavili na naslovnicu fotografiju budućeg Hrvatskog školskog centra u Subotici s naslovom »Na korak do odluke«. Naime, 21. kolovoza je u Subotici održan treći sastanak radne skupine za osnivanje obrazovno-odgojnog centra na hrvatskom jeziku na kojem su prisustvovali predstavnici AP Vojvodine, Grada Subotice, Hrvatskog nacionalnog vijeća i Subotičke biskupije, te ravnatelji dvije srednje škole koje koriste prostore budućeg školskog centra. Izgledalo je tada kao da je osnivanje HŠC-a »na korak do odluke«. Na toj su sjednici predstavnici HNV-a dobili tumačenje pravника iz pravne službe Pokrajine da prvo treba donijeti odluku o izmjeni mreže srednjih škola (što treba uraditi Pokrajina) i odluku o izmjeni mreže vrtića i osnovnih škola (što treba donijeti Grad Subotica) pa onda slijedi i odluka o osnutku HŠC-a. Također su dobili i uvjerenja da će se te dvije odluke donijeti na prvim sljedećim sjednicama. Međutim, sada, nakon dva tjedna, situacija je ista, ako ne i kompliciranija jer se u ovome trenutku niti ne zna koju odluku prvo treba donijeti. Tako nam barem kažu u HNV-u, a tumačenje iz Gradske uprave nismo uspjeli dobiti, iako smo ga zatražili.

Naime, u HNV-u tvrde, pozivajući se i na stav Pokrajine, da se prvo trebaju donijeti planski dokumenti (gorepomenute mreže) kako bi se utvrdilo da postoji potreba za novim školskim centrom, a zatim da se osniva pomenuti Centar. Ali, kaže »naš izvor« u radnoj skupini za osnutak ove obrazovne ustanove **Darko Sarić Lukendić** gradske vlasti tvrde sasvim suprotno: da prvo treba osnovati HŠC kao pravnu osobu i registrirati ga u APR-u i da će se onda donijeti odluka o izmjeni mreže vrtića i osnovnih škola, a za što je Grad nadležan. Na žalost, kao niti prije dva tjedna, niti ovoga puta nismo mogli dobiti iz prve ruke stav i pojašnjenje iz Gradske uprave zašto se tumačenja Pokrajine i HNV-a s jedne strane i Grada, s druge, razilaze. Ipak, dobili smo pismeno obećanje da će odgovori na naša pitanja stići do danas (petka) pa ovu priču-trakavicu nastavljamo i u sljedećem broju.

Ipak, već iz dosadašnjeg pređenog puta u nastojanjima da se ovaj školski centar osnuje nameću se neka pitanja: zar nisu svi članovi iste radne skupine već oko godinu dana i zar nije svima u toj radnoj skupini cilj isti – da se Hrvatski odgojno-obrazovni centar konačno osnuje u gradu koji se diči svojom multikulturalnošću? Jesu li Grad Subotica i HNV suprotstavljene strane ili suradnici na putu ostvarenja zadanog cilja? Iako do sada nismo uspjeli dobiti odgovore iz Gradske uprave, dobili smo obećanje da će odgovori na naša pitanja stići do petka.

Naš serijal s Hrvatskim školskim centrom u glavnoj ulozi se nastavlja tako i u sljedećem broju.

Ima i mnogih drugih trakavica u društvu u kojemu živimo, a i šire. Na primjer, već desetljećima ide trakavica tipa »oni su fašisti, a mi nismo«, kao i brojne druge...

Do sljedećeg nastavka.

J. D.

HNV raspisao natječaj za kulturu

Natječaj za sufinanciranje hrvatskih udruga u Srbiji, kojeg je raspisalo Hrvatsko nacionalno vijeće u suradnji s Osječko-baranjskom županijom, ove godine donosi nekoliko novina.

»Prva novina koju je utvrdio Odbor za kulturu i potvrdio Izvršni odbor i HNV donijevši Odluku o raspisivanju natječaja je, da se ove godine raspisuje natječaj koji se kalendarski proteže na dvije godine i projektni ciklus će trajati od 1. rujna 2019. do 31. kolovoza 2020. godine. Na ovaj način se premošćuje standardni vakuum u prvom kvartalu godine u kojem ima razmjerno malo događaja zbog toga što ima relativno malo financijskih sredstava. Dakle, udruge koje sada apliciraju na natječaj potičemo da predvide realizaciju aktivnosti već u prvom kvartalu naredne godine, jer će sredstva moći dobiti po natječaju«, kaže član IO HNV zadužen za kulturu **Darko Sarić Lukendić**.

On kaže kako je druga novina ta da je predviđena i mogućnost sufinanciranja redovite djelatnosti i institucionalnih troškova potrebnih za financiranje udruga.

»Udruge mogu aplicirati za pokriće redovitih troškova, od režijskih do troškova honorara za voditelje sekcija, ne nužno samo za konkretnu manifestaciju. Ovo je važno, jer smo na sastanku s udrugama kao jedan od problema targetirali upravo pitanje funkcioniranja udruga koje imaju kontinuiran redoviti rad tijekom godine, i da je za održavanje proba i pripremu onoga s čime će udruge nastupiti na nekoj manifestaciji ili godišnjem koncertu zapravo potrebno organizirati cjelogodišnji rad. Upravo ovim natječajem ostavljamo mogućnost da se aplicira i na takva sredstva. Još jedna novina je da ukupan broj natječajnih

prijava može iznositi maksimalno dvije prijave. Primjerice, za redovita sredstva i za još jednu manifestaciju. I na koncu, i zapravo najvažnija je masa sredstava koja je podignuta na ukupno tri milijuna. U prethodnih osam godina ta suma je bila ukupno dva milijuna dinara, od čega se unatrag tri godine raspisivao jedan natječaj od strane HNV-a u iznosu od milijun i dvjesto tisuća i natječaj kojeg je raspisivao Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata u iznosu od 800.000 dinara, ukupno dva milijuna iz proračuna HNV-a. Sada će biti samo jedan natječaj, što znači da neće biti natječaja kojeg je raspisivao ZKVH«, objašnjava Sarić Lukendić, te dodaje kako je do ovog povećanja došlo zahvaljujući sredstvima koja su doznačena od Osječko-baranjske županije.

Na koncu, Sarić Lukendić kaže:

»Ovoga puta ćemo od udruga zatražiti da u procesu apliciranja daju neku vrstu kraćeg izvješća o aktivnostima koje su realizirali ili manifestacije i događaje na kojima su nastupili od 1. rujna prošle do 31. kolovoza ove godine. Na ovaj način steći će se uvjeti da uredimo svojevrstu bazu podataka s informacijama o tome što se sve odista i realiziralo na planu kulture u tekućoj godini. Do sada smo imali samo usvajanje godišnjeg kalendara aktivnosti, ali povratnu informaciju o tome što je realizirano ili ne sustavno nismo imali. Sada ćemo na temelju inputa od udruga, barem onih koje se odluče aplicirati, sustavno imati i ovu informaciju.«

Natječaj se raspisuje 13. rujna objavom u *Hrvatskoj riječi* i rok za prijavu je 20 dana od objave.

J. D.

Održan prvi sastanak s elektorima iz Subotice

Dopredsjednik Hrvatskog nacionalnog vijeća za Suboticu **Ladislav Suknović** organizirao je prošlog četvrtka sastanak s elektorima s područja Grada Subotice. Na sastanku se raz-



govaralo o potrebama u zajednici kako bi se napravio registar i otpočelo s njihovim rješavanjem. Elektori su iznijeli probleme s kojima se suočavaju, počevši od infrastrukture do kadrovskih i

financijskih pitanja u udrugama. Planira se da se sastanci održe barem dva puta godišnje, kako u Subotici tako i u Srijemu i Podunavlju kako bi se čuo i glas ljudi koji su aktivno sudjelovali na izborima i kako bi se na taj način uključili više u rad HNV-a, kaže predsjednik Izvršnog odbora HNV-a **Lazar Cvijin**.

Dopredsjednik Suknović je kazao da se kroz promišljanja trebaju usklađivati i umrežavati aktivnosti i projekti gdje god je to moguće radi lakše, brže i ekonomičnije realizacije. Kao primjer mogućeg rješavanja problema infrastrukturne prirode naveo je projekt LAG (Lokalne akcijske grupe), a koji se odnosi na projekte ruralnog razvoja i revitalizacije sela.

J. D.

Susret poduzetnika

U Gari (Mađarska) će sutra (14. rujna) biti održan I. Trojni susret poduzetnika Mađarske, Hrvatske i Srbije. Organizatori su Seoska samouprava Gara i Hrvatska samouprava Gara. Partneri su gospodarske komore iz pograničnih regija Mađarske, Srbije i Hrvatske, te Grad Sombor i Općina Draž (Hrvatska). Govorit će se o poljoprivredi i mogućnostima izvoza u Europsku uniju, ulozi bankarskog sektora, te o gospodarstvu u kontekstu vanjskotrgovinskih veza.

Z. V.

Problemi oko HŠC-a: kokoš i jaje

Iako su pripreme za osnivanje Hrvatskog školskog centra (HŠC) u Subotici počele još prije dvije godine od strane Hrvatskog nacionalnog vijeća, a sredinom prošle godine osnovana je i radna skupina za osnivanje ovog centra pri resornom Pokrajinskom tajništvu za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine - nacionalne zajednice, odluke još uvijek nema. Prošloga petka (6. rujna) u Gradskoj upravi Subotice održan je sastanak na ovu temu ali, kako saznajemo u HNV-u, umjesto da se ide korak naprijed tapka se u mjestu jer postoje različita stajališta o tome koju odluku prvo donijeti – Odluku o mreži vrtića i osnovnih škola koju treba donijeti Grad Subotica ili Odluku o osnivanju Hrvatskog školskog centra kojeg treba donijeti HNV.

Sastanku su u ime HNV-a nazočili predsjednica HNV-a **Jasna Vojnić**, članovi IO HNV-a **Darko Sarić Lukendić** i **Margareta Uršal**, a u ime Gradske uprave tajnica Tajništva za društvene djelatnosti **Jasmina Stevanović** i u ime *Naše radosti* tehnički direktor **Veljko Vojnić**.

Darko Sarić Lukendić kaže kako su u HNV-u istakli potrebu da se što prije donese odluka o mreži predškolskih i osnovnoškolskih ustanova, jer su to detektirali kao uzročnike zastoja u postupku osnutka HŠC-a i da je na prethodnoj sjednici radne skupine (koju čine predstavnici Pokrajine, Grada i HNV-a) to i potvrđeno i obećano da će na prvoj sljedećoj sjednici Skupštine grada te odluke biti i donesene. »Mi smo sjeli vidjeti što je problem, gdje je zapelo i gotovo sat i pol smo razgovarali o pitanju koje je prvi put postavljeno prošle godine na konstitutivnoj sjednici radne skupine kojoj smo nazočili Jasmina Stevanović i ja, budući da smo oboje članovi te radne skupine. To je pitanje što je prvi korak u osnutku HŠC-a. Pravna služba iz lokalne samouprave i tada je zastupala taj stav, a i sada su iznijeli stajalište, da najprije mora biti donesena odluka o osnivanju da bi se na temelju te odluke upisala pravna osoba HŠC u registar u APR i da bi se onda počelo s realizacijom tehničkih uvjeta koji su nužni za početak izvođenja nastave. Međutim, stav pravne službe u Pokrajini je da njihovo gledište nije točno i da je prvi korak upravo usvajanje mreže akata o osnovnim i srednjim školama i vrtićima, jer su to planski dokumenti na temelju kojih se onda donosi odluka o osnutku. I mi zapravo sada razgovaramo ukratko o tome što je starije: kokoš ili jaje«.

»Očekujem da vidimo kako će se ova stvar raspetljati, je li moguće osnovati HŠC odlukom bez izmjene odluke o mreži osnovnih, srednjih škola i vrtića, ali onda smo mogli to učiniti i prije godinu dana. Međutim, ako je moguće osnovati HŠC tek nakon donošenja mreže, kako tvrdi Pokrajina, postavlja se pitanje zašto Grad to nije učinio ako unatrag šest mjeseci kod njih postoji dopis sa svim našim potrebnim inicijativama, prijedlozima, sugestijama i svim ostalim što su tražili od nas«, objašnjava Sarić Lukendić, te dodaje kako postoji i novi zahtjev od Gradske uprave, a to je da se uradi nova anketa (nakon prethodne dvije koje je HNV uradio) koja bi, navodno, trebala biti pravno obavezujući dokument za potencijalne roditelje kojim bi se oni obavezali »da će onog momenta kad bude napravljen HŠC svoje dijete upisati tamo, a još ne zna ni gdje, ni što će tamo biti, ni kako će to izgledati«.

Inače, osnutak Hrvatskog školskog centra jedan je od zaključaka s posljednje sjednice Međuvladinog mješovitog odbora za hrvatsku manjinu u Srbiji i srpsku manjinu u Hrvatskoj.

J. D.

Prijevoz učenika: od ponedjeljka i linija 1?

Organizirani školski prijevoz za učenike hrvatskih odjela u Subotici (od 1. do 4. razreda) u čijoj blizini mjesta stanovanja nema škole u kojoj se nastava pohađa na hrvatskom jeziku započeo je početkom ovoga tjedna. Točnije, u utorak, 10. rujna, prijevoz se provodi na linijama 2 (iz Malog Bajmoka) i 3 (iz Radanovca), a linija 1 koja polazi iz Aleksandrova, a za koju Hrvatsko nacionalno vijeće traži mladu osobu ili studenticu za uslugu pratiteljice, trebala bi krenuti u ponedjeljak, 16. rujna.

Na ovoj liniji inače putuje najviše djece (16-ero od njih 28-ero, dok na drugoj i trećoj po šestero), a zbog njihovog dosadašnjeg kašnjenja na prvi sat u prijedpodnevnoj smjeni, u maloj zgradi OŠ *Matko Vuković*, od srijede, 11. rujna, nastava umjesto od 7 i 30 počinje u 8 sati.

Glede početka prijevoza učenika, prošloga je tjedna u prostorijama HNV-a održan sastanak na kojem je roditeljima ovih učeni-



ka informacije o ovoj usluzi, koju osigurava Hrvatsko nacionalno vijeće i ovoga puta u suradnji s Mađarskim nacionalnim vijećem, prenijela predsjednica Odbora za obrazovanje **Margareta Uršal**.

Roditelji djece koja putuju gradskim prijevozom trebaju se obratiti u tajništvo škole kako bi djeca ostvarila pravo na mjesečnu kartu.

I. P. S.

.....

Hrvatska podupire izgradnju Hrvatske kuće u Subotici

Na posljednjoj sjednici Vlada Republike Hrvatske, koja je održana 5. rujna, usvojen je zaključak kojim se Hrvatska obvezuje da će poduprijeti razvojne projekte Hrvatskog nacionalnog vijeća u Srbiji: izgradnju Hrvatske kuće u Subotici i kadrovsko osnaživanje hrvatske zajednice u Srbiji.

Kako je u zaključku navedeno, financijska sredstva potrebna za izradu projektne dokumentacije za izgradnju Hrvatske kuće u Subotici i kadrovsko osnaživanje hrvatske zajednice u Srbiji, osigurana su u Državnom proračunu Hrvatske za 2019. godinu. Za provedbu ovih projekata Vlada je zadužila Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske.

J. D. B.

O (pod)zastupljenosti nacionalnih manjina

Suradnica Ministarstva uprave i lokalne samouprave **Danijela Razić-Ilić** sastala se prošlog četvrtka (5. rujna) s predstavnicima Hrvatskog nacionalnog vijeća: članom IO HNV-a **Darkom Sarićem Lukendićem** i međunarodnim tajnikom **Darkom Baštovanovićem** s kojima je razgovarala o uključenosti pripadnika nacionalnih manjina u tijelima javne uprave na lokalnoj, pokrajinskoj i republičkoj razini. Naime, u tijeku je istraživanje odnosno projekt, koji se realizira u suradnji s Europskom komisijom, pod nazivom »Sačinjavanje preporuka

zlouprraba, onda se postavlja pitanje na koji način ovo pravo ostvariti. Razić-Ilić je ukazala na tri segmenta: prvi je pitanje sistematizacije radnih mjesta koja zahtijevaju poznavanje jezika nacionalnih manjina i naš je stav da ne možemo nužno ovo pitanje vezivati za pripadnost nacionalnoj manjini, jer netko može poznavati jezik iako nije pripadnik određene manjine. Napose je pitanje razumijevanja jezika dosta klizav teren, osobito za hrvatsku, crnogorsku i bošnjačku nacionalnu zajednicu. Sve ovo treba sagledati i u svjetlu najavljenih izmjena Zakona o službenoj uporabi jezika i pisma, na što smo također ukazali, koje, umjesto ostvarivanja prava na službenu uporabu jezika za sve nacionalne manjine, uvodi novu terminologiju koja govori o razumijevanju ili nerazumijevanju manjinskih jezika«, kaže Sarić Lukendić.



»Drugi segment o kojem je bilo govora je sudjelovanje u tijelima javne uprave na način kako ga mi trenutačno razumijemo i to je pitanje prisustva pripadnika nacionalnih manjina po vertikali i horizontali u svim javnim i državnim tijelima uprave. Problem na koji će se ovdje evidentno naići i na koji je ona ukazala je da, ako govorimo o zastupljenosti na republičkoj razini, sva republička tijela imaju sjedište registrirano u Beogradu i ako spram toga radimo kvotu, onda se, bar za nas Hrvate i vjerojatno mnoge druge, ta kvota neće pokazati

afirmativnih mjera kojima bi se poboljšao postotak i uključenost pripadnika nacionalnih manjina u tijela javne uprave na lokalnoj, pokrajinskoj i republičkoj razini« kojemu je cilj sagledavanje stanja i sačinjavanje preporuka i afirmativnih mjera kojima bi se osigurala odgovarajuća uključenost pripadnika nacionalnih manjina u tijelima uprave.

»Suština razgovora je bila razmjena mišljenja, a ono što smo mi zaključili iz njenog nastupa je da smjer u kojem promišljaju predstavnici Europske komisije i državnih institucija da bi mehanizam ostvarivanja ravnomjernije zastupljenosti pripadnika nacionalnih manjina u tijelima javne uprave trebao biti različit od kvota. Ono na što svi pomislimo i što nam je logično je da bi taj mehanizam trebao pratiti postotak koji je iskazan po posljednjem popisu stanovništva na određenom teritoriju. Međutim, Razić-Ilić je iznijela mišljenje da to nije najbolje i da se time gubi kvalitativna struktura. Premda još ne postoji konačni dokument, zanimljivo je u ovome momentu anticipirati u kom pravcu se stvari kreću i na njih reagirati. Naime, ukoliko prihvatimo ideju da je ostvarivanje manjinskog prava na temelju kvota nefunkcionalno ili neučinkovito, a može dovesti do određenih

iznimno korisnom. Mi smatramo da to pitanje mora biti regulirano u odnosu na mjesto i lokalnu samoupravu gdje funkcionira podružnica toga tijela, a ne gdje je ono formalno registrirano sa sjedištem. Dakle, ako carina ima svoju ispostavu u Subotici, onda se kvota carinika na subotičkim prijelazima računa u odnosu na broj Hrvata u Subotici, a ne u odnosu na broj Hrvata u cijeloj Republici. To je stav koji mi zastupamo.«

»I na koncu, dio u kojem smo se suglasili jest da je osim toga potrebno definirati i markirati one institucije i javne uprave koje su nužno povezane s ostvarivanjem prava nacionalnih manjina poput Ministarstva obrazovanja, kulture i informiranja na pokrajinskoj, republičkoj pa i lokalnim razinama. Važno je da u tim institucijama djeluju osobe koje razumiju problematiku nacionalnih manjina. Jer nešto što je na općem planu prihvatljivo i učinkovito, na primjer ukazao sam na problem strategije javnog informiranja i Zakona o informiranju, potpuno iz vida gubi problematiku i refleksije rješenja koja se nude u odnosu na manjine«, kaže Sarić Lukendić, te dodaje kako su zadovoljni što su već u ovoj ranoj fazi bili intervjuirani i da su imali prilike iznijeti svoja stajališta.

J. D.

Sastanak s dekanom Fakulteta za odgojno-obrazovne znanosti u Osijeku

Studiranje u Osijeku – potrebe i mogućnosti

Na inicijativu Hrvatskog nacionalnog vijeća u prošli četvrtak (5. rujna) je u Subotici održan sastanak s dekanom Fakulteta za odgojne i obrazovne znanosti u Osijeku prof. dr. sc. **Damirom Matanovićem** i prodekanicom za nastavu prof. dr. sc. **Eminom Berbić-Kolar**. Predsjednica HNV-a **Jasna Vojnić** je predstavila rad Vijeća te upoznala nazočne s problematikom obrazovanja na hrvatskom jeziku u Srbiji i obrazovnim potrebama, kako budućih studenata tako i nastavnog kadra na hrvatskom jeziku u Srbiji.



Damir Matanović, Emina Berbić-Kolar i Gordana Šoštarko

Otvorena vrata suradnje

Dekan Fakulteta za odgojne i obrazovne znanosti sa Sveučilišta *Josipa Jurja Strossmayera* u Osijeku Damir Matanović je nakon ovog inicijalnog sastanka kazao kako će nakon što se od strane HNV-a definiraju potrebe, u Osijeku definirati i kvote, »što znači puno lakši ulazak na fakultet i puno jeftinije studiranje«.

»Povod ovog posjeta je bila želja. Želja da surađujemo, da damo na raspolaganje svoja znanja, vještine i kapacitete hrvatskoj zajednici u Vojvodini. Znači, da pomognemo koliko možemo. S druge strane, HNV je izrazio želju omogućiti mladima iz Vojvodine školovanje, da mogu studirati u Osijeku ponajprije hrvatski jezik ali i druge studije. Osječko sveučilište je razvijeno i bogato, s dvadesetak fakulteta, od poljoprivrede do informatike i jezika. Postoji široki dijapazon mogućnosti studiranja u Osijeku i mi smo tu i da ta vrata otvorimo«, kaže Matanović.

Inače, premda se osjeti manji broj studenata na Sveučilištu u cjelini, takav problem ne postoji na Fakultetu za odgojne i obrazovne znanosti.

»Mi smo najtraženiji fakultet na Osječkom sveučilištu, a u Hrvatskoj smo četvrti po traženosti. Samo na A smjeru predškolskog odgoja smo imali 20 kandidata na jedno mjesto, tako da mi ne osjetimo direktno taj egzodus ljudi u inozemstvo i sve manji broj djece«, kaže Matanović, te dodaje kako će na sastanku u Rektoratu Osječkog sveučilišta razgovorati i o mogućnosti kvota na drugim fakultetima kako bi se dobio dijapazon studiranja i kako bi djeca mogla studirati ono što žele.

Studiranje i stručno usavršavanje

Dvije teme su bile na stolu, kaže članica Izvršnog odbora HNV-a zadužena za obrazovanje **Margareta Uršal**:

»Razgovarali smo na temu kvota za potencijalne studente na Osječkom sveučilištu i na temu usavršavanja našeg nastavnog kadra od strane njihovih stručnjaka koji bi za njih organizirali programe stručnog usavršavanja ovdje u Srbiji.«

Uršal kaže kako su u HNV-u ustanovili kako postoji potreba za kvotama na Osječkom sveučilištu, jer su se do sada studenti Hrvati iz Srbije preko kvota mogli upisivati samo na Zagrebačko sveučilište. »Dolaze sve brojnije generacije srednjoškolaca, pa tako naredna generacija ima tridesetak zainteresiranih za studiranje, a veći dio njih želi studirati u Hrvatskoj, i smatramo da je bolje da studiraju bliže kući jer postoji i veća vjerojatnost da se vrate i nastave tu raditi i primjenjivati stečena znanja. Ukoliko odu u Zagreb, manja je vjerojatnost da će se vratiti u Srbiju«, kaže Uršal.

Razgovore o kvotama, navodi ona, su pokrenuli na temelju istraživanja kojim su ustanovili da postoji zainteresiranost za studij na Glazbenoj akademiji, na Poljoprivrednom fakultetu, Fakultetu za odgojno-obrazovne znanosti gdje žele školovati kadar koji će biti stručan za nastavu na hrvatskom u Srbiji, ali i za ostale fakultete. Razgovaralo se, osim o kvotama, i o smještaju u studentskim domovima, ishrani i eventualno stipendijama u nekom narednom razdoblju.

Druga tema je bila stručno usavršavanje nastavnika u nastavi na hrvatskom jeziku.

»Profesori s Osječkog sveučilišta su već provodili programe stručnog usavršavanja nastavnog kadra u Mađarskoj u suradnji s tamošnjom Hrvatskom samoupravom i ovo je bila prilika da razgovaramo o sličnim programima za naše odgojitelje, učitelje i nastavnike. Planiramo da prva skupina budu odgojitelji i učitelji, a potom bi bili obuhvaćeni nastavnici, prvo prirodnih potom društvenih znanosti. To bi bio jedna trajan program stručnog usavršavanja, i na tragu današnjeg dogovora ćemo nastaviti razgovore u Osijeku i precizirati sve u narednom razdoblju«, objašnjava Uršal.

Očekuje se vrlo brzo i posjet predstavnika HNV-a Osječkom sveučilištu, te potpisivanje sporazuma o suradnji i određivanje kvota za sljedeću akademsku godinu na pojedinim fakultetima.

J. D.



Europska očekivanja

*Kako bi se ispunili uvjeti koje EU postavlja pred nove članice, države su u obvezi kreirati konkretne politike i stvoriti odgovarajuće mehanizme kako bi se mogla pratiti njihova provedba i evaluirati njihovi učinci * Manjinsko pitanje u Srbiji jedno je od pitanja koje u javnom diskursu i dalje ne dobija dovoljno pozornosti * Manjine se ni u jednom dijelu ne pominju kao integrativni dio srbijanskoga društva, što se posebno očituje u odnosu institucija spram manjinskih jezika i kulture koji nisu primijećeni kao dio cjelokupnog kulturnog habitusa u Srbiji*

Jedna od najjemenentnijih hrvatskih i europskih ekspertkinja za prava nacionalnih manjina **Antonija Petričušić** istakla je da je u demokratskim državama neophodno da svi građani budu jednako tretirani, ali da bi svi građani bili jednako tretirani i imali mogućnost ostvarenja svojih legitimnih interesa, potrebno je pravno regulirati pravo na različitost i uspostaviti institucije koje skrbe o provođenju prava građana koji ne pripadaju većinskom narodu. Ovakvo stajalište potpuno je opravdano ako se u promatranje uzme činjenica da danas praktično u Europi ne postoji država koja na svom teritoriju nema pripadnike neke etnokulturološke manjine, bilo da formalno-pravno priznaje ili negira njihovo postojanje.

Pitanje prava i položaja nacionalnih manjina jedno je od pitanja koje je u europskom diskursu dugo prisutno i dobilo je pažnju od najrelevantnijih regionalnih institucija kao što su Vijeće Europe i Organizacija za europsku sigurnost i suradnju (OESS). Istina, iako se ove institucije nalaze izvan sustava EU, one značajno utječu na kreiranje politika i unutar same EU i počivaju na jednakim vrijednostima kao što su poštivanje različitosti, uvažavanje i zaštita pluralnosti, unaprjeđivanje demokratskih procesa. Standardi koje su postavile prethodno navedene institucije praktično predstavljaju jedan od temeljnih preduvjeta koje države koje kane svoju budućnost graditi unutar velike europske obitelji, moraju prihvatiti i stavljati u provedbu.

Jedan od tri ključna kriterija

Podsjetimo se da je sama EU još 1993. godine takozvanim Kopenhaškim kriterijima zaštitu prava nacionalnih manjina postavila kao jedan od tri ključna kriterija unutar političkih zahtjeva

za nove kandidatkinje za primitak u članstvo. Kako bi se ispunili uvjeti koje EU postavlja pred nove članice, države su u obvezi kreirati konkretne politike i stvoriti odgovarajuće mehanizme kako bi se mogla pratiti njihova provedba i evaluirati njihovi učinci. Ovo je veoma važno, jer su sami standardi propisani od Vijeća Europe kao što su Okvirna konvencija o zaštiti nacionalnih manjina i Europska povelja o regionalnim i manjinskim standardima zasnovani na minimalističkim osnovama i državama ostavljaju mogućnost da same stvaraju uvjete njihove primjene. Ovakva nastojanja najkonkretnije se ostvaruju putem akcijskih planova koji zapravo predstavljaju srednjoročne strateške dokumente kako bi se određeno područje uskladilo s europskim standardima. Tako je, recimo, Hrvatska upravo odgovarajućim strateškim planiranjem i primjenom ovih dokumenata dodatno pridonijela svom putu ka konačnom članstvu u EU, a jedno od najvažnijih područja svakako je bilo unaprjeđenje prava i položaja nacionalnih manjina. S druge strane, države sa zakašnjelim tranzicijskim procesima i nekonsolidiranim demokratskim praksama, kakva je i Srbija, svoju manjinsku politiku baziraju isključivo na ratificiranju europskih standarda bez odgovarajućeg osmišljavanja konkretnih politika pod pritiskom suočavanja s činjenicom da bi primitak u EU mogao biti otežan.

Srbijanski slučaj neuspješnosti

Manjinsko pitanje u Srbiji jedno je od pitanja koje u javnom diskursu i dalje ne dobija dovoljno pozornosti, iako proces demokratizacije srbijanskog društva traje već više od desetljeća a opredijeljenost za članstvo u EU predstavlja ključnu vanjsko-političku odrednicu svih srbijanskih vlada od 2000. godine pa



svoje institucije i kapacitete nasljedovale iz socijalističkoga sustava, posebno na teritoriju AP Vojvodine. Ovo je prvi propust koji su tvorci AP-a za manjine propustili urediti. S druge strane, sam dokument nastajao je veoma neinkluzivno i bez uvažavanja potreba pripadnika nacionalnih manjina, a istodobno i predstavnici civilnoga sektora, u kojem se nalaze neki od najeminentnijih poznavalaca i stručnjaka položaja i prava nacionalnih manjina, bili su isključeni. Europska ekspertkinja **Petra Ruter**, koja je još 2015. godine (prije nego što je došlo do usvajanja samog plana i davanja suglasnosti Europske komisije) upozorila u stručnom izvješću da bi se učinkovitost plana mogla unaprijediti da su predstavnici nacionalnih manjina bili više konzultirani prilikom same izrade plana, što nije eksplicitno naznačavano, kaže kako je ovakav pristup u potpunoj suprotnosti s preporukama koje se odnose na participaciju nacionalnih manjina na koje je upozoravalo Treće mišljenje o provedbi Okvirne konvencije.

do danas. Kako bi se odgovorilo na brojne izazove i probleme s kojima se suočavaju manjinske zajednice, srbijanske su institucije tek 2016. godine pristupile izradi prvog Akcijskog plana za ostvarivanje prava nacionalnih manjina. Akcijski plan za manjine zapravo je nastao kao dio aktivnosti koje su bile predviđene Akcijskim planom za pregovaračko poglavlje 23 (Aktivnost 3.8.1), kako bi se moglo odgovoriti na probleme koji postoje u normativnim i institucionalnim rješenjima. Međutim, iako je sam Akcijski plan za PG 23 pokazao brojne nedostatke kada je u pitanju dio koji se odnosi na manjine, a svi rokovi su prekoračeni i kada se ušlo u proces revizije plana, srbijanske institucije su riješile nastaviti s implementacijom mjera iz plana za manjine, što u metodološkom smislu predstavlja potpunu pogrešku. Odgovarajuće pitanje bilo bi zbog čega se nastavilo s implementacijom mjera iz plana koji predstavlja tek jednu aktivnost u dokumentu koji se odnosi na čitavo pregovaračko poglavlje, bez toga da su izmjene i usuglašavanja dva dokumenta išla paralelno. Iako je Akcijski plan za manjine nastojao pratiti preporuke koje su davale međunarodne institucije, kao što je slučaj s Trećim periodičnim mišljenjem o provedbi Okvirne konvencije u Srbiji koje je izdano još 2011., u ovome kontekstu preporuke su praćene samo deklarativno uz puko pozivanje na periodično mišljenje.

Prva velika pogreška

Prva velika pogreška koja je učinjena ovim dokumentom jest to što se pristupilo unificiranim rješenjima, jer u Srbiji žive 23 etničke zajednice koje imaju u formalno-pravnom smislu priznat status nacionalnih manjina, a čije se etnokulturološke karakteristike i potrebe apsolutno ne podudaraju. Posebno je potrebno izdvojiti da se u najgrubljem smislu nacionalne manjine mogu razdijeliti na nove nacionalne manjine koje su svoj status stekle nakon petolistopadskih promjena i one tradicionalne koje su

Neučinkovite izmjene dva ključna zakona

Izmjene dva ključna zakona o pravima i slobodama nacionalnih manjina (2002.) i nacionalnim vijećima nacionalnih manjina (2009.) nisu pridonijele unaprjeđenju prava istih. Izmjene zakona iz 2002. bile su tehničke prirode i njime nije pridonijeto dodatno integraciji pripadnika nacionalnih manjina, niti je on moguć supstitut za nedostatak krovnog zakona kojim bi se odredio položaj manjina u društvu i odredio način na koji iste pridonose sveukupnom razvoju srbijanskoga društva. Sama definicija u zakonu koja definira nacionalne manjine je opća i nedovoljno jasna, a pri tome nisu jasno definirane razlike između novih i tradicionalnih manjina. Zakon o vijećima je dodatno obesmislio manjinsku samoupravu, najprije u dijelu koji se odnosi na sudjelovanje političkih prvaka u procesu donošenja odluka i rada vijeća. Ovo je potpuno suprotno s europskim nastojanjima gdje se diskurs s promatranja nacionalnih manjina kao pukih recepijenata prava od strane država sve više usmjerava k osnaživanju nacionalnih manjina i pokušajima da se stvore uvjeti za njihovo sudjelovanje u procesu donošenja odluka. Ovakav pristup veoma je sporan, jer se manjinske zajednice zaprečavaju da sudjeluju u procesu donošenja odluka unutar svoje zajednice i u takvoj situaciji isključuju se sve pretpostavke da one mogu utjecati na odluke koje se donose na višim razinama. Tako je već prethodno spomenuta ekspertkinja Ruter kao jedan od ključnih problema navela da Akcijski plan ni u jednom svom dijelu ne govori o cjelokupnoj integraciji manjina unutar srbijanskoga društva, jer se manjine ni u jednom dijelu ne spominju kao integrativni dio srbijanskoga društva, što se posebno očituje u odnosu institucija spram manjinskih jezika i kulture koji nisu primijećeni kao dio cjelokupnog kulturnog habitusa u Srbiji.

Darko Baštovanović,
autor je međunarodni tajnik Hrvatskog nacionalnog vijeća

Povezati mlade Hrvate Beogradske nadbiskupije

Osvijestiti vlastite korijene i kulturu

Ovaj projekt, koji je financirao Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske u svojem prošlogodišnjem natječaju, imao je za cilj angažirati ovu skupinu kako bi u sredinama gdje su Hrvati i katolici izrazita manjina otkrivali svoj identitet, vrijednosti koje posjeduju, te kako te vrijednosti mogu inkorporirati u Crkvu i društvo u kojemu žive

Da je prijeko potrebno i moguće mlade Hrvate koji žive u župama Beogradske nadbiskupije animirati, posvijestiti im njihove korijene i kulturu pokazao je projekt »Uključivanje mladih u Prvu Sinodu Beogradske nadbiskupije s ciljem osnaživanja hrvatskih korijena, povijesti, kulture i tradicije«.

Ovaj projekt, koji je financirao Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske u svojem prošlogodišnjem natječaju, imao je za cilj angažirati ovu skupinu kako bi u sredinama gdje su Hrvati i katolici izrazita manjina, otkrivali svoj identitet, vrijed-

nosti koje posjeduju, te kako te vrijednosti mogu inkorporirati u Crkvu i društvo u kojemu žive, s ciljem prosperiteta i napretka lokalne i globalne zajednice.

Povezivanje i osnaživanje

Udruga je kroz navedeni projekt uključila djecu i mlade u Prvu Sinodu Beogradske nadbiskupije s ciljem da svojim angažmanom doprinesu vjerskom i društvenom životu Beogradske nad-



Crkva Krista Kralja

biskupije. Kroz program su otkrivali svoj identitet. Projekt je ostvaren u prostorima udruge.

»Zadovoljan sam odazivom djece i mladih, a posebno njihovom lucidnošću«, kaže župnik župe Krista Kralja u Beogradu i generalni vikar Beogradske nadbiskupije don **Aleksandar Kovačević**.

»Smatram važnim da se djeca i mladi katolici umrežavaju, da se upoznaju i povezuju, jer na taj način će kao vjernici i kao članovi ovoga društva moći bolje ostvarivati potencijalne zajedničke projekte i aktivnosti, a udruga im upravo to omogućuje. Crkva uvijek okuplja vjernike, a udruga je u ovom slučaju pomoć Crkvi da se to ostvari kroz razne projekte i programe. Također je važno reći da je briga univerzalna, za sve vjernike i sve skupine i pripadnike raznih nacionalnosti, kojima se nude programi da očuvaju svoju tradiciju i uče o njoj«, kaže on.

Velimir Martinović, teolog i profesor filozofije i religijskih znanosti, koji je realizirao radionice u okviru ovoga projekta iz udruge *Navis* koja je realizirala ovaj projekt kaže da je ostvareno sedam tribina tijekom protekle godine, sve na području Beograda, u prostorijama ove najveće beogradske katoličke župe.

»Tribine i pripadajuće radionice su bile edukativne, kreativne i likovne. Govorili smo o povijesti Hrvata, o njihovim korijenima, imali smo radionicu o obitelji, te o hrvatskome jeziku. Na likovnoj radionici pozabavili smo se simbolima Grada Zagreba«, navodi Martinović konkretne projektne teme. »Razgovarali smo i o vrijednostima u Hrvata, o Hrvatskoj u Europskoj uniji, te o Božiću, budući da se dio radionica odvijao u predbožićnome vremenu«, kaže Martinović.

Don Aleksandar, uz konstataciju da je zadovoljan odazivom sudionika tribina, odgovara na naše pitanje zašto smatra da je važno da se mladi katolici Hrvati u župama Beogradske nadbiskupije informiraju o svojem podrijetlu i osnažuju glede potencijalnih zajedničkih aktivnosti.

»Da bi se mladi povezali i aktivirali u Crkvi i društvu, potrebno ih je neprestano poticati, pozivati i uključivati u programe koje nudi udruga *Navis*, a zasigurno takvih programa ima. Kroz projekte će otkriti tko su, što im je činiti u društvu i na poseban način kako će kao vjernici odgovoriti na suvremene potrebe društva. Iz tog razloga dobro je da se i pojedine skupine vjernika katolika različitih nacionalnosti unutar crkve okupljaju, uče i usvajaju svoju kulturu, tradiciju i implementiraju je



u društvo u kojemu žive kao bogatstvo različitosti u očuvanju jedinstva«, kaže on.

Župa Krista Kralja, u kojoj se nalazi i istoimena konkatedralna crkva Beogradske nadbiskupije, broji oko 2.000 katolika, od kojih se oko 500 smatra aktivnima. Pitali smo našeg sugovornika kako se Hrvati u Beogradskoj nadbiskupiji mogu »izvući« iz jezične, vjerske i nacionalne asimilacije i kako ocjenjuje mogućnosti Crkve da im u tome pomogne.

»Crkva pomaže svim vjernicima da ostanu u svojoj vjeri, bez obzira u kojem okruženju žive i jesu li većinski katolici ili nisu. Briga Crkve je trajna, upravo kroz redovnu euharistiju i kontakt s Crkvom vjernici mogu živjeti svoju vjeru i katolički identitet u društvu. Osim Crkve, tu su također i druge organizacije i institucije, koje preko svojih programa i projekata pomažu vjernicima svih nacional-

nosti da ostanu vjerni svojim korijenima«, kaže Kovačević.

Tema ovogodišnjeg projekta, koji također financira Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske, je umrežavanje i edukacija mladih Hrvata katolika Beogradske nadbiskupije. Provodit će se u prostorima udruge *Navis*, ali i na području cijele Beogradske nadbiskupije.


»Lađa« Beogradske nadbiskupije

Navis (lat. lađa) je nevladina udruga sa sjedištem u župi Krista Kralja, Krunska 23 u Beogradu. Osnivač udruge je beogradski nadbiskup mons. **Stanislav Hočevar**, a direktor don Aleksan-

dar Kovačević, te je udruga blisko povezana s Beogradskom nadbiskupijom. Cilj joj je cjeloviti razvoj djece i mladih katolika koji žive na području župe Krista Kralja i Beogradske nadbiskupije, ukoliko se žele uključiti u program udruge. Udruga ima i stalne članove koji se brinu za ostvarivanje programa, kao i sve one koji su uključeni u programe udruge kroz projekte i rad. Putem svojeg djelovanja Udruga ide ponajprije za tim da djeci i mladima ponudi programe kroz koje će usvojiti kršćanske vrijednosti, jačati svoju vjeru, ali istodobno nudi programe pojedinim skupinama katolika različitih nacionalnosti da uče o svojoj kulturi, tradiciji i običajima te da ih očuvaju.

Marko Tucakov



A portrait of Milan Antonijević, a man with short brown hair and a light beard, wearing a grey suit, white shirt, and a green patterned tie. He is looking slightly to the right. The background is a yellow wall with a repeating logo of the Media Center Sarajevo.

Milan Antonijević,
izvršni direktor Fondacije
za otvoreno društvo

Vratiti dijalog u društvo

Intervju vodila: Zlata Vasiljević



Foto: Medija Centar Beograd

Dijalog bi se trebao dešavati u Narodnoj skupštini, u institucijama, medijima, u neovisnom civilnom društvu, među građanima * Mi dijalog ne vodimo kako bismo spriječili bojkot izbora – ta odluka je na političkim strankama, a na nama je da učinimo što je moguće više da se cijela situacija promijeni kako bi se izbori proveli na jedan kvalitetniji način od onoga što smo gledali posljednjih godina

O d kraja prošle godine **Milan Antonijević** je izvršni direktor Fondacije za otvoreno društvo. Svoju dosadašnju karijeru posvetio je zaštiti ljudskih i manjinskih prava, uspostavljanju vladavine prava i razvoju europskih integracija. Do dolaska na dužnost u Fondaciju za otvoreno društvo bio je direktor Komiteta pravika za ljudska prava (YUCOM). Antonijević ima dvadesetogodišnje iskustvo u nevladinom sektoru, kroz suradnju na brojnim projektima s partnerima iz civilnog društva i političkim i društvenim akterima u Srbiji, kao i s Ujedinjenim narodima, Vijećem Europe, Europskom unijom, USAID-om, Svjetskom bankom, Organizacijom za europsku sigurnost i suradnju (OESS) i drugima. Među ostalim, član je Savjeta za praćenje primjena preporuka Mehanizma Ujedinjenih naroda za ljudska prava. Njegovo ime postalo je proteklih tjedana poznato i onima koji ne prate rad, niti su naklonjeni organizacijama u kojima je Antonijević angažiran, jer je Fondacija za otvoreno društvo inicirala razgovore vlasti i oporbe o ključnim pitanjima i problemima, pa je Antonijeviću uspjelo za isti stol postaviti ljute političke protivnike. Do ovog razgovora održano je pet takvih susreta, a nastavak dijaloga najavljen je za 19. rujna. Pravila su postavljena na početku i svi sudionici prihvatili su da se razgovori odvijaju po *Chatham House* pravilima. Antonijević pojašnjava da je to metoda kojom se vode razgovori, rasprave ili dijalozi, po kom se ono o čemu se razgovara u prostoriji može iznositi u javnost, ali bez navođenja izvora, odnosno bez informacije tko je od prisutnih dao određenu izjavu izgovorenu unutar zatvorenog prostora, kakav je i onaj na Fakultetu političkih nauka, gdje se organiziraju razgovori vlasti i oporbe. Može se govoriti o sadržini, može se dati priopćenje, ali se ne može izjašnjavati o konkretnim izjavama i tko je što rekao. Mi smo razgovor s Antonijevićem vodili nekoliko sati od petog susreta vlasti, oporbe i nevladinog sektora na Fakultetu političkih nauka.



Nekoliko sati prošlo je od novog kruga razgovora vlasti i oporbe. Govorilo se o popisu birača, izbornim uvjetima. Kako je tekao ovaj posljednji krug razgovora?

Mislim da je napravljen određeni pomak u dijelu koji se tiče izborne administracije i popisa birača tako da postoji prostor da se tijekom sljedećih razgovora razgovara o biračkim pravima građana, pristiscima koji se vrše na birače. Naredni krug razgovora mogao bi biti prilika da se svi vrate za stol i nastave razgovore. Po mom sudu, na ovim posljednjim razgovorima rasprava je bila dobra, prisustvovalo je 12 stranaka, što onih iz pozicije, što onih iz oporbe. To meni pokazuje da volja za razgovor postoji. S obzirom na to da ste vi iz tjednika hrvatske nacionalne zajednice, spomenuo bih ovdje i sudjelovanje političkog predstavnika hrvatske zajednice **Tomislava Žigmanova**. Mislim da je izuzetno pozitivno da je hrvatska nacionalna manjina preko svoje stranke zastupljena u ovim razgovorima, da se svaki put čuje glas gospodina Žigmanova. Na ovom posljednjem susretu donijeti su konkretni zaključci. I vladajuća stranka i oporba pristale su na preporuke i primjedbe koje su dale organizacije civilnog društva. To jesu tehnička pitanja, ali jesu značajna jer ne postoji povjerenje građana u popise birača. To povjerenje se mora polako vraćati i na ovakav način. Ponovno smo tijekom ovih razgovora utvrdili da će biti formiran nadležni odbor Narodne skupštine Srbije koji će u predizbornom razdoblju pratiti izbornu kampanju. To je bila obveza i ranije, ali takav odbor mi

nikada nismo imali. Druga dogovorena stvar jest javno slušanje u Narodnoj skupštini o radu REM-a. To je nešto što može rezultirati izmjenama propisa, a svakako preispitivanjem rada ovog tijela. Ono što jest obećanje je izbot tri nedostajuća člana u REM. Tu je i izbor člana REM-a koji bi trebao biti usuglašen među nacionalnim vijećima. Prije dvije-tri godine bilo je pokušaja izbora predstavnika nacionalnih manjina u REM, ali je to bilo opstruirano. Mislim da je sada dobar period da se vratimo na to pitanje i da REM dobije i predstavnika nacionalnih zajednica koji će biti izabran u dogovoru svih nacionalnih vijeća i koji bi u REM-u profesionalno i neovisno obavljao svoj posao.

Spomenuli ste pritiske na birače koji su, čini se, sve otvoreniji, sve uporniji, svi više ucjenjivački. Je li to najveći problem izborne kampanje, pa i samih izbora?

Pritisci na birače jesu dugoročni problem, jer stranke to koriste kako bi popravile svoj rejting u biračkom tijelu, svoje rezultate. Naravno da su ti pritisci najveći od vladajuće stranke, jer ona ima i najveće resurse. Kampanja za sigurne glasove ima svoju težinu, to je dodatni pritisak na birače, zatim uvjetovanje zapošljavanja. Sve su to načini utjecaja na volju biračkog tijela.

Zašto ideja da se organiziraju susreti i pregovori vlasti i oporbe? Poslije nekoliko održanih razgovora, nekoliko pokrenutih pitanja, kakva je Vaša ocjena, jesu li ovi razgovori potrebni? Hoće li donijeti nekakav pomak?

Česta ocjena koju smo davali bila je da u našem društvu nema dijaloga. Ni u društvu oko mnogih tema, ni među političkim strankama. Dijalog bi se trebao dešavati u Narodnoj skupštini, u institucijama, medijima, u neovisnom civilnom društvu, među građanima. Razgovarali smo o tome s predstavnicima mnogih političkih stranaka i vidjeli smo njihovu želju da pokušamo uspostaviti taj dijalog. I tako su počeli ovi susreti i razgovori. Najbitnije je omogućiti građanima da na temelju valjanih informacija iz neovisnih, točnije, balansiranih medija, uz punu podršku neovisnog civilnog društva, bez pritisaka, ucjena i straha donesu sud o tome kako žele da izgleda Narodna skupština, kako žele da izgleda grad, općina, jer će na proljeće o tome odlučivati.

Neke stranke, prije svega one iz oporbe, napustile su ove razgovore. Je li Vas iznenadilo to što su neki odušli od dijaloga?

Nije me iznenadilo. Zna se i sami kakvi su i koliki pritisci. Mislim da u ovom posljednjem segmentu koji se tiče birača, pritisaka na birače, moramo za stolom imati sve političke stranke. Bilo da je u pitanju glasovanje ili bojkot, i u jednom i u drugom slučaju su vam potrebni glasači koji mogu slobodno donijeti svoj sud o tome hoće li izaći na birališta i ako izađu kome će dati svoj glas.

S obzirom na to da izvjesno idemo u izbornu godinu je li bojkot izbora najgora stvar koja se može dogoditi?

Srbija je toliko toga prošla i preživjela loših stvari da bi preživjela i bojkot jednih izbora. Ali mi dijalog ne vodimo kako bismo spriječili bojkot izbora. Ta odluka je na političkim strankama, a na nama je da učinimo što je moguće više da se cijela situaci-

je promijeni kako bi se izbori proveli na jedan kvalitetniji način od onoga što smo gledali posljednjih godina ili, primjerice, ovih dana u Medveđi.

Jedno od otvorenih pitanja jesu mediji. Ta tema bila je čak dva puta predmet razgovora vlasti i oporbe. Može li se barem donekle reći da ima približavanja u ocjeni stanja medijske scene u Srbiji?

Medijska scena sigurno nije naklonjena malim, oporbenim strankama. To je vidljivo i na javnom servisu, a još drastičnije u pojedinim privatnim medijima. Moramo se vratiti na profesionalno novinarstvo koje će objektivno informirati svoje građane, a ne dezinformirati ih ili, da upotrijebim grublju riječ, zaludivati ih.

Kažete da se treba vratiti na profesionalno novinarstvo. Je li to moguće, imajući u vidu vlasničku strukturu nekih najutjecajnijih medija?

Određene nadležnosti u tom području su u REM-u, mislim tu na medijski utjecaj. Malo toga može se uraditi do izbora, a mislim da nas tu pravi posao očekuje tek nakon izbora 2020. i da će trajati godinama.

Prije pol godine rekli ste kao koordinator Radne grupe Nacionalnog konventa Europske unije za poglavlje 23 da Vojvodina nije dovoljno prepoznata u procesu europskih integracija Srbije, iako Europska unija daje velike mogućnosti regijama. Na što ste točno mislili?

Vojvodina ima mogućnosti poboljšati europske integracije, pratiti i tražiti više od svih institucija koje provode Akcijski plan za Poglavlje 23, a ima ih više od 50 – preko ministarstava, do nezavisnih institucija i lokalne samouprave. Pokrajinska tajništva, svako iz svoje nadležnosti, mogu također pratiti provođenje Akcijskog plana i kontrolirati mjere koje su u nadležnosti Pokrajine ili koje se tiču Pokrajine. Ukoliko se i dalje želimo ponositi time da veliki broj nacionalnih manjina doprinosi bogatstvu naše zemlje, onda Vojvodina mora jasno vršiti kontrolu provođenja Akcijskog plana za manjine, u svom parlamentu može o tome raspravljati, kao i u Pokrajinskoj vladi. A o provođenju Akcijskog plana za manjine, kao i o provođenju Akcijskog plana za Poglavlje 23 nije mnogo raspravljano ni u jednoj od navedenih institucija.

I kada smo već stigli do teme Vojvodine svjedoci smo velikog vala iseljavanja. Za pripadnike nacionalnih zajednica čije su matične države u Europskoj uniji to je olakšano, s obzirom na to da imaju putovnice svojih matičnih država. Koliko ovo iseljavanje, uvjetovano prije svega ekonomskim razlozima, ali i željom ljudi da žive u uređenom sustavu, mijenja nacionalnu sliku Vojvodine? Zapravo, jesmo li svjesni tog problema?

Mi ne možemo ni na koji način spriječiti mlade ljude da odlaze. Da odlaze tamo gdje misle da će im, zbog posla, zbog toga što odlaze u neku državu gdje sustav funkcionira po zakonu, biti bolje. Na nama je da tim mladim ljudima napravimo atmosferu koja će ih motivirati da ostanu. To radimo na Fakultetu političkih znanosti, u nekim drugim institucijama, to rade pojedinci.



Republika Srbija
Autonomna Pokrajina Vojvodina
Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje, propise,
upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice
Bulevar Mihajla Pupina 16, 21000 Novi Sad
T: +381 21 487 41 83
ounz@vojvodina.gov.rs
KLASA: 128-451-2725/2019-01
DATUM: 11. 9. 2019. god.

Na temelju članka 3. Pravilnika o dodjeli proračunskih sredstava Pokrajinskog tajništva za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine - nacionalne zajednice za financiranje i sufinanciranje aktivnosti, programa i projekata nacionalnih vijeća nacionalnih manjina u području osnovnog i srednjeg obrazovanja (*Službeni list APV* broj 9/16 i 36/17), a u vezi s Pokrajinskom skupštinskom odlukom o proračunu Autonomne Pokrajine Vojvodine za 2019. godinu (*Službeni list APV*, br. 60/18), Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice raspisuje

NATJEČAJ ZA FINANCIRANJE I SUFINANCIRANJE AKTIVNOSTI, PROGRAMA I PROJEKATA NACIONALNIH VIJEĆA NACIONALNIH MANJINA U PODRUČJU OSNOVNOG I SREDNJEG OBRAZOVANJA U AP VOJVODINI ZA 2019. GODINU

Natječaj se raspisuje za financiranje i sufinanciranje aktivnosti, programa i projekata nacionalnih vijeća nacionalnih manjina u području razvoja i podizanja kvalitete osnovnog i srednjeg obrazovanja na jezicima/govoru nacionalnih manjina – nacionalnih zajednica u Autonomnoj Pokrajini Vojvodini, naročito namijenjenih za dotiranje pripreme i izrade testova i zadataka na manjinskim jezicima, za natjecanja na svim razinama, od općinske, preko regionalne do republičke, u organizaciji Ministarstva prosvjete, znanosti i tehnološkog razvoja Republike Srbije.

Natječaj se raspisuje na ukupan iznos od 1.575.000 dinara, koji se raspodjeljuje:

1. za aktivnosti, programe i projekte u području osnovnog obrazovanja 1.105.000 dinara i
2. za aktivnosti, programe i projekte u području srednjeg obrazovanja 470.000 dinara.

Pravo sudjelovanja na natječaju imaju nacionalna vijeća nacionalnih manjina sa sjedištem na teritoriju Autonomne Pokrajine Vojvodine i to za aktivnosti, programe i projekte u području razvoja i podizanja kvalitete osnovnog i srednjeg obrazovanja na jezicima/govoru nacionalnih manjina – nacionalnih zajednica u Autonomnoj Pokrajini Vojvodini.

Prilikom razmatranja podnijetih prijava na natječaj i odlučivanja o raspodjeli sredstava, primjenjuju se sljedeći kriteriji:

1. Odgovor na temu projekta (ciljevi i aktivnosti projekta su u skladu s prioritetima natječaja, ciljevi projekta su jasni, konkretni i ostvarivi, aktivnosti su realne i odgovarajuće za postizanje ciljeva)
2. Utjecaj predloženog projekta (veličina ciljne skupine, stupanj uključenosti ciljne skupine kojoj je projekt namijenjen, vidljivost projekta, održivost rezultata projekta)

3. Kompetentnost predlagatelja i dosadašnje iskustvo (dosadašnja iskustva u realizaciji projekata koji pridonose unaprijeđenju obrazovno-odgojnog rada)

Podnijete prijave razmatra Povjerenstvo, koje imenuje pokrajinski tajnik za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice (u daljnjem tekstu: pokrajinski tajnik).

Povjerenstvo neće uzeti u razmatranje nepravodobne i nepotpune prijave, prijave koje nisu podnijete od strane ovlaštenih osoba, kao ni prijave koje nisu predmet Natječaja.

Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice (u daljnjem tekstu: Tajništvo) zadržava pravo od podnositelja prijave po potrebi zatražiti dodatnu dokumentaciju i informacije, odnosno da za dodjelu sredstava odredi ispunjenje dodatnih uvjeta.

Prijave i priložena dokumentacija se ne vraćaju podnositeljima.

Rješenje o raspodjeli sredstava donosi pokrajinski tajnik, na temelju prijedloga Povjerenstva.

Rješenje pokrajinskog tajnika je konačno i protiv rješenja se ne može uložiti pravni lijek.

Rezultati Natječaja se objavljuju na sajtu Tajništva, pri čemu Tajništvo nije u obvezi obrazložiti svoje odluke.

S podnositeljima prijava kojima su odobrena sredstva, Tajništvo će zaključiti ugovor o financiranju, odnosno sufinanciranju aktivnosti na osnovu koga će sredstva biti isplaćena.

Rok za podnošenje prijava je 20. 9. 2019. godine.

Prijave se podnose isključivo na natječajnim obrascima Tajništva.

Natječajna dokumentacija se može preuzeti od 11. 9. 2019. godine na web adresi Tajništva: www.puma.vojvodina.gov.rs

Uz prijavu se obvezno podnose preslike sljedećih dokumenata: potvrda o registraciji nacionalnog vijeća kod nadležnog tijela i potvrda o poreznom identifikacijskom broju (PIB).

Prijave se podnose osobno, predajom na pisarnici pokrajinskih tijela pokrajinske uprave u Novom Sadu (zgrada Pokrajinske vlade) ili se upućuju poštom na adresu:

Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice
21000 Novi Sad

Bulevar Mihajla Pupina 16

S NAZNAKOM: ZA NATJEČAJ ZA FINANCIRANJE I SUFINANCIRANJE AKTIVNOSTI, PROGRAMA I PROJEKATA NACIONALNIH VIJEĆA NACIONALNIH MANJINA U PODRUČJU OSNOVNOG I SREDNJEG OBRAZOVANJA

POKRAJINSKI TAJNIK
Mihály Nyilas



Vrtić u Splitskoj aleji

Generacije koje su se šezdesetih godina priprema-
le za polazak u paličku školu, pohađale su vrtić u
staroj (prizemnoj) vili u Splitskoj aleji, najljepšoj ulici
naselja, kakvom je mnogi smatraju i doživljavaju. Nit-
ko se više ne sjeća kada je ovdje otvoren predškolski
objekt; u ponekim paličkim obiteljima spominju kako
je na istoj adresi vrtić postojao već po završetku Dru-
gog svjetskog rata. Dakle, vjerojatno je na spomenu-
toj lokaciji vrtić radio oko dva desetljeća, jer je iz Split-
ske aleje preseljen u Ulicu Marka Oreškovića školske
1966./67. godine, prema podatku iz monografije
Nastanak i razvoj predškolstva u Subotici (u izdanju PU
Naša radost 2004. godine, str. 84). Nakon preseljenja,
bivši vrtić postao je kuća za stanovanje i desetljećima
je uređivan i uljepšavan u današnju »kućicu iz bajke«
okruženu cvijećem i zelenilom.

Život piše najneobičnije priče... Stari vrtić u Split-
skoj aleji pohađala je i **Lidija Bada**, koju su, kao i svako
dijete iz grupe, ponaosob, fotografirali za uspomenu
u dvorištu predškolskog objekta. U prilogu je spome-
nuta fotografija iz 1962. godine, iz obiteljskog albu-
ma. Nekoliko godina kasnije, u tom nesvakidašnjem
spletu životnih okolnosti, Lidijina obitelj preselila se
živjeti upravo u objektu bivšeg vrtića u Splitskoj aleji,
s dvorištem u kojem je nekoliko godina ranije nastala
fotografija djevojčice s loptom. Kuća je u vlasništvu
iste obitelji i danas, pola stoljeća kasnije. Prije nekoli-
ko godina njihov vrt proglašen je najljepšim.



O nedavnoj proslavi Dana grada

Nedavno, 1. rujna, proslavili smo 240. godišnjicu datuma da je Subotica ušla u red gradova u Habsburškoj monarhiji. U tada poznom apsolutističkom feudalnom ustrojstvu titula slobodnog kraljevskog grada bila je najvišja koju je jedno naselje moglo dobiti. Za ovih 240 godina Subotica je imala razdoblja razvoja, stagnacije ali i padova. Najveći razvoj desio se od kraja XIX. stoljeća do 1918. godine, kada je, po popisu stanovništva (1910.), iza Budimpešte i Segedina Subotica bila treći grad po veličini na ugarskom dijelu monarhije. Ovaj razvoj se može pripisati željeznici, koja je gradu u ravnici, bez značajnijeg vodotoka, omogućila pristup rječnim lukama na Dunavu i Tisi, ali i najvećoj morskoj luci tadašnje Ugarske, Rijeci odnosno Fiumeu, koja je bila izuzeta iz sastava tadašnje Hrvatske kraljevine na temelju Hrvatsko-ugarske nagodbe 1868. godine (151. godišnjica). Željeznicom su stizale sve neophodne sirovine za tada rastuću industrijsku proizvodnju, a njom su transportirani svi poljoprivredni ali i ostali industrijski proizvodi. Zahvaljujući jeftinom drvenom materijalu iz Erdélya, koji je Morišom spušten u Tisu, jako se razvila drvna industrija i još prije Drugog svjetskog rata subotički namještaj je bio na glasu, ne samo u našoj zemlji nego i u inozemstvu. Po nekim statistikama u gradu je bilo preko 10.000 zaposlenih u industriji. Većina aktivnog stanovništva (53,28%) više se ne bavi poljoprivredom nego je zaposleno u sekundarnom i tercijalnom sektoru (proizvodnja i usluge). Grad je po tadašnjim pravnim i statističkim kriterijama bio suvremeno shvaćeni grad, jedino je opća slika grada podsjećala na seoski ambijent. Iz ovog razloga je dobio pridjev »najveće selo u Europi«. Tadašnji gradski oci uložili su velika sredstva da se centar grada podigne ne europski nivo; i dan-danas, bar u turizmu, »beremo plodove« ovih napora. U to doba Palić je i službeno postao ljekovita banja i također je doživio veliki razvoj.

Subotica od 1918. do 1990.

Nakon I. svjetskog rata Subotica je postala izrazito pogranični grad, ali je bio »najveći plijen« – kako ja volim kazati – u novoformiranoj SHS kraljevini. Interesan podatak je, kog suvremeni statističari raznim metodologijama pokušavaju osporiti, da je u trenutku formiranja Kraljevine SHS po broju stanovnika Subotica bila veća od Beograda. Na koncu II. svjetskog rata bila je treći grad: iza Beograda i Zagreba. Sukob sa SSSR-om (Informbiro) za naš grad je značio od 1948. do 1955. godine hermetički zatvorenu granicu, s vojskom na gotovs s obje strane bodljikave žice i minskih polja. Već iz ovog razloga ništa nije ulagano, a zahvaljujući cetraliziranoj planskoj privredi nastavljena je pre-

dratna praksa: premiještanje vrijednih pogona po cijeloj zemlji. Znači, grad je svjesno devastiran i doživio je ne stagnaciju nego nazadovanje. Korjenite promjene za razvoj našeg grada donio je novi Ustav, usvojen 1974. godine, što je značilo decentralizaciju uprave; gradovi dobijaju određenu, razmjerno široku samoupravu i izvorna sredstva za investiranje, počinje normalizacija međudržavnih odnosa i početak malograničnog prometa s Mađarskom. Oživjela je i stambena izgradnja, određene su dvije lokacije: Aleja maršala Tita i Prozivka. Građevinsko poduzeće *Integral* s 3.600 radnika po veličini je postala druga najveća tvrtka u gradu (iza elektroindustrije *Sever*, koji je imao preko 6.000 uposlenih, i u bivšoj SFRJ pripadao je grupi od 50 najuspješnijih, zajedno s mesnom industrijom 29. novembar; jako blizu ovoj grupi bila je tvornica čokolade *Pionir*). Novo rukovodstvo Srbije baš ovaj Ustav iz 1974. napadalo je svim silama, smatrajući da je on kriv za neravno-pravni položaj Srba, odnosno Srbije. Rezultati ove politke su, nažalost, bili pogubni za cijelu zemlju, pa tako i za Suboticu.

Čudna proslava Dana grada

Prošlo je više od petnaestak godina dok je Subotica ponovo »dobila« status grada. Po statistici je trenutno peti grad u Republici. Ne znam koji je bio razlog da je glavni događaj proslave: dizanje zastave grada i svečana sjednica općinske skupštine održan dan ranije, u subotu, 31. kolovoza, umjesto u nedjelju kada je bio 1. rujna. Čudna je bila odluka da se **Danilu Kišu** posthumno dodijeli status Počasnog građanina. Ovom logikom i **Károlyu Bíróu** se također moglo posthumno dodijeliti ovo zvanje, jer je on najzaslužniji za današnji izgled centra. Aktualni gradonačelnik je u svom govoru istaknuo sljedeće: »Suboticu od 2016. godine karakterizira izgradnja (od tada je on gradonačelnik). Glavni cilj je da još ove godine završimo 'Y krak' (obilaznica), da sljedeće godine bude završena gradnja Kazališta (ovdje bih imao nekoliko komentara), među ciljevima nam je rekonstrukcija gradskog stadiona i gradske bolnice, obnova 'zelene fontane', nastavak radova na paličkom wellness centru i nastavak izgradnje kanalizacije u ovom naselju«. Gradonačelnik je u poklon dobio jednu ikonu od predstavnika manastira Hilandara (u Grčkoj), jer je grad Subotica bio najveći donator ljetnog najvećeg pravoslavnog kampa. Predstavnik je izjavio: »Voljeli bismo da se ovaj kamp dogodne organizira na Paliću«. Proslava Dana grada je počela u četvrtak, u petak je bio nastup jedne pjevačice i vatromet. U nedjelju je održan *Subotički polumaraton*. Cijela proslava je koštala oko 3 milijuna dinara (oko 25.500 €). Troškovi su osigurani iz fonda Turističke organizacije.



Grb grada Subotice

Neiskorišteni potencijali jednog problema

Drugo lice **SUBOTICE**

Bar jednom godišnje, bar na nekoliko sati, Subotica bi se na zemljopisnoj mapi – bar na onoj na Google Earthu – mogla ucrtati kao grad koji ima ne samo rijeku nego i akumulacijsko jezero. Fenomen je to koji – nešto poput čarobnog tiskog cvijeta – mami prolaznike koji se u tom trenutku zateknu na tom mjestu da vade svoje mobitele i fotografiraju ili kamerom snime kratki život rijeke i akumulacijskog jezera od njihovog nastanka do nestanka.

Svašta se u tih sat-dva – svjedoče tomu i najnovije snimke s facebooka, youtubea i raznih lokalnih portala – može vidjeti: automobiliste koji, poučeni ranijim vlastitim ili iskustvima drugih, čekaju da ovo čudo prirode jednostavno prođe; neiskusne, naivne i nadobudne koji su pogrešno vjerovali da će konjske snage njihovih automobila nadjačati dubinu rijeke i akumulacijskog jezera na njihovoj sredini; one pragmatične koji se u tim trenucima niti ne upućuju na tu stranu nego prečicu traže na zaobilaznim putovima... Svojevrsna je to igra strpljenja između čovjeka i prirode, igra koja nije preporučljiva za one sa slabijim žvcima.

U ponedjeljak je, i to zahvaljujući činjenici da je za dvadesetak minuta palo više od dvadeset litara kiše po četvornom metru, privremena rijeka i akumulacijsko jezero nedaleko središta Subotice pokazala kakvu sve snagu može imati, samo ako joj uvjeti pogoduju: razlila se i na pločnike s obje strane poplavljene autoceste, onemogućivši promet i pješacima koji su se uputili ka periferiji ili središtu grada.

Godinama, desetljećima unazad Subotičani se u takvim trenucima sjete bliže i dalje rodbine čelnika lokalne samouprave, odgovornih i neodgovornih planera, urbanista i arhitekata; zarobljeni u obližnjem kafiću u koji su se brže-bolje sklonili ili

jednostavno pod krošnjom nekog drveta sa svojim instant poznanicima raspredaju o tome tko je za to, i zašto, kriv, u afektu izgovaraju rečenice da nešto slično nigdje u uređenom svijetu ne postoji i... Kada se sve za razmjerno kratko vrijeme smiri, kada privremena rijeka i akumulacijsko jezero nestanu do neke sljedeće vremenske nepogode i kada stvari počnu po suhom teći svojim uobičajenim tokom, isti ti za tren – koliko traje i život onog prelijepog kukca na Tisi – promijene svoje raspoloženje i misli vrte na raniji kolosijek.

»Što u ovoj priči nedostaje?«, zapitat će se možda netko.

»Nedostaje, naravno, rješenje opisanog problema«, odgovorit će vjerojatno drugi netko.

»A možda ga ne treba ni tražiti, jer nam je tu, pred nosom«, umiješat će se sigurno netko treći.

Kada već sve garniture lokalnih samouprava, planera, urbanista i arhitekata nisu našli rješenje za problem mosta na Paličkom putu – jer, prepoznali ste sigurno iz prve da je ovdje o njemu riječ – onda se treba pomiriti s činjenicom da je postojeće stanje upravo onakvo kakvo i zaslužujemo. Možda za nekog sunčanog dana, u dokolici, vrijedi mirno razmisliti o tome da se privremene poplave događaju i u mnogo uređenijim gradovima od Subotice, jer kanalizacijska mreža nije pravljena za ekstremne uvjete. A možda u tim trenucima vrijedi učiniti i korak više pa zamisliti ovu sliku – od vremenske nepogode napraviti turističku atrakciju: dovoditi ljude da pod privremenim nadstrešnicama (to se vjerojatno da izvesti) svjedoče nastanku i nestanku rijeke i akumulacijskog jezera kod mosta na Paličkom putu. I, naravno, tu im sliku naplaćivati.

Z. R.

Temeljem članka 63. stav 2. Zakona o planiranju i izgradnji (*Službeni glasnik RS*, br. 72/09, 81/09-isp., 64/10 - odluka US, 24/11, 121/12, 42/13 - odluka US, 50/13 - odluka US, 98/13-odluka US, 132/14, 145/14, 83/18, 31/19 i 37/19 – dr. zakon) i članka 91. Pravilnika o sadržini, načinu i postupku izrade dokumenata Prostornog i urbanističkog planiranja (*Službeni glasnik RS*, broj 32/2019), Tajništvo za građevinarstvo Gradske uprave Grada Subotice u saradnji s Ministarstvom građevinarstva, saobraćaja i infrastrukture oglašava:

**JAVNU PREZENTACIJU URBANISTIČKOG PROJEKTA
ZA IZGRADNJU NADVOŽNJAKA NA KM 170+834.5
PRUGE S DENIVELACIJOM LOKALNE CESTE
OP-04 SUBOTICA – BIKOVO
(naručitelj projekta Grad Subotica)**

Zainteresirane pravne i fizičke osobe mogu izvršiti uvid i dobiti informacije o Urbanističkom projektu od 20. do 26. rujna

2019. godine, svakog radnog dana od 8 do 15 sati, u Tajništvu za građevinarstvo, Stara gradska kuća, Trg slobode 1, ured br. 204.

Urbanistički projekt se može pogledati i na službenoj internet stranici Grada Subotice www.subotica.rs u rubrici Građevinarstvo – Javni uvid.

Stručni obrađivač predmetnog Urbanističkog projekta je Javno poduzeće za upravljanje putovima, urbanističko planiranje i stanovanje, Subotica.

Primjedbe i sugestije na planirana rješenja tijekom javnog uvida mogu se u pisanoj formi dostaviti Tajništvu za građevinarstvo (Uslužni centar, šalter 8 ili 9), od 20. do 26. rujna 2019. godine.

Osoba ovlaštena za davanje potrebnih obavijesti o javnoj prezentaciji je **Katarina Buljovčić**.

Sve primjedbe prispjele u Zakonskom roku bit će dostavljene Ministarstvu građevinarstva, saobraćaja i infrastrukture.

Nevrijeme zahvatilo Suboticu i okolicu



Tama usred dana

Nad Suboticom se 9. rujna nadvio oblak tame, te su obilne padaline, jak vjetar i led donijeli mnogim stanovnicima dodatnu muku * Došlo je i do oštećenja tornja na crkvi sv. Marka Evanđelista u Žedniku

Nevrijeme koje je 9. rujna zahvatilo Suboticu i okolicu blokiralo je prometnice i opet je pojedine dijelove grada ostavilo pod vodom. U 14 sati nad Suboticom se nadvio oblak tame, te su obilne padaline, jak vjetar i led donijeli mnogim stanovnicima dodatnu muku. Izlomljeno drveće i grane blokirali su ceste, a u dijelovima grada su i oštetili pojedina vozila.

Vatrogasci su, osim uklanjanja granja s prometnica i »spašavanja« ljudi koji su se zatekli u kombiju, u vodi pod nadvožnjakom, imali i brojne pozive za ispumpavanje voda iz podruma i obiteljskih domova. Jak vjetar nosio je crijepove, rušio dimnjake, a pojedini dijelovi grada su ostali bez struje.

Posljedice se saniraju

Kako to obično i biva u Subotici, kada pada obilna kiša, pojedini dijelovi se pretvode u jezera, jer kanalizacijski odvodi nisu u stanju primiti svu vodu. U tridesetak minuta, koliko je trajalo nevrijeme, palo je i do 30 litara kiše po četvornom metru.

Mulj, blato i neugodan miris u pojedinim dijelovima grada, osobito u Gat, samo su dio onih, ako ih tako možemo nazvati, »manjih« posljedica ovoga nevremena. Ovih dana u tijeku je i dezinfekcija ulica i dijelova grada u kojima se izlila kanalizacija, te su radnici JKP-a Čistoća i zelenilo na terenima. Ipak, najviše ispaštaju ljudi u čije je domove i podruma ušla voda, te se s time trebaju boriti u narednim danima. Štetu, zna se, snose sami.

Zvona s crkve u Žedniku ponovo utihnula

Usred ovoga jakog olujnog vjetra došlo je i do oštećenja tornja na crkvi sv. Marka Evanđelista u Žedniku. Vjetar je, po riječima tamodnjeg župnika vlč. **Željka Šipeka** bio toliko snažan da je podigao jednu stranu lima na tornju crkve, koji gleda na Đurđin.

»Premda smo prvotno mislili da je oštećena cijela konstrukcija, kada su se stvorili uvjeti da se pobliže sve pregleda, uočeno je da je podignut lim s daskama na kojima je bio prikovan«, kaže Šipek, te pojašnjava kako su iz preventive obilježili dio oko crkve znakovima upozorenja. Također, zbog vibriranja zvona i bojazni da bi se cigle mogle pokrenuti isključena su i zvona. Po njegovim riječima sve dok se sanacija u potpunosti ne završi i toranj bude siguran, neće se oglašavati crkvena zvona s ove crkve.

»Strah nas je nekog jačeg vjetra i bojazan da će se sve još više proširiti. Kolika je materijalna šteta još uvijek ne znamo točno, a tražimo majstore koji bi mogli ovo što prije sanirati«, kaže sugovornik i dodaje da i ovim putem moli one koji mogu i žele pomoći u ovoj neplanskoj obnovi tornja, bilo u novcu bilo savjetom.

U tornju, gdje su smještena zvona i sat, ulila se i veća količina kiše, a prve sanacije su urađene odmah kada su se za to stvorili uvjeti.

Drugih oštećenja na crkvi nema, ali po riječima župnika Šipeka gotovo da nema kuće u Žedniku koja nije imala posljedice ovoga nevremena.

Tijekom ovoga razgovora, vlč. Šipek nas je podsjetio kako je upravo jako nevrijeme 1926. godine srušilo toranj na ovoj crkvi, koji, iako su imali obećanja od prijašnjih vlasti, nikada nije izgrađen.

Posljedice nevremena su ili će tek osjetiti i poljoprivrednici, kao i povrtlari i voćari, kojima je led i jak vjetar uništio usjeve, odnosno plodove.

Ž. V.



Danijela Andrašić o Dnevnom boravku za odrasle osobe

Korak po korak

*Gledajući njih, naučit ćete koliko možete voljeti, a da za to ne očekujete ništa * Prije nego nam je potrebno da imamo mjesta gdje ćemo korisnike moći ostaviti kada nema tko brinuti o njima ovdje u Subotici, a ne da ih šaljemo po cijeloj Srbiji. Da se to ne bi događalo, potrebne su nam male kućne zajednice*

Među dobitnicima priznanja *Pro urbe* za značajan doprinos ugledu grada podizanjem njegovih materijalnih i duhovnih vrijednosti ove godine bila je i defektolog, somatoped i rehabilitator **Danijela Andrašić**.

Ona je uposlena u Domu za djecu ometenu u razvoju *Kolevka* gdje radi kao koordinator svih lokalnih usluga u što spadaju dnevni boravak *Zvezdice*, dnevni boravak za odrasle osobe i prihvatna stanica.



Posjetili smo je u Dnevnom boravku za odrasle osobe u kojemu radi već 16 godina, a i odakle su prvobitno, još prije nekoliko godina, došli od roditelja korisnika prijedlozi da baš ona primi *Pro urbe* za svoj rad. Očekivano, ponosna je na priznanje i kaže kako je to nagrada svih osoba s invaliditetom iz Subotice i njihovih roditelja, nagrada njezinih kolega i obitelji.

Za svakoga ponešto

Dnevni boravak za odrasle osobe jedan je od najstarijih u Srbiji. Pohađa ga 40 osoba oba spola starijih od 18 godina s teritorija Grada, a rad s korisnicima odvija se na srpskom i mađarskom jeziku svakog radnog dana od 6.30 do 15.30.

Do prije četiri godine ova ustanova je pripadala Osnovnoj i srednjoj školi *Žarko Zrenjanin*, odnosno području odgoja i obrazovanja, a sada je dio Doma za djecu ometenu u razvoju *Kolevka* čime je svrstana u područje socijalne zaštite.

Tim stručnjaka (dva defektologa, odgojitelj i medicinska sestra) koji svakodnevno rade s korisnicima osam sati osmislili su u skladu sa zakonima i propisima edukativno-kreativni program kojim ih animiraju. Tako imaju dramske, folklorne, likovne, glazbene, kreativne aktivnosti... Objekt je okružen parkom u kojemu od nedavno imaju i ljetnu terasu gdje rado provode vrijeme, a u planu im je i podizanje plastenika u kojemu će moći gajiti povrće i druge biljke. Ono što Andrašić posebno ističe je da ne moraju svi sve raditi i da su aktivnosti prilagođene svakom korisniku ponaosob.

»Ako netko voli pjevati, taj pjeva. Ako netko zna slikati, taj slika – kao što je na primjer naš **Boris Hrnjak** kojemu ćemo uskoro praviti 14. samostalnu izložbu. Ima onih koji su sposobni od gline napraviti svašta, a ima i onih kojima je uspjeh samo oblikovati ju u kuglicu. Nema veze, mi je tada obojimo i nanižemo u ogrlicu. Najteži korisnik može samo zaliti cvijeće, ali za njega je i to veliki uspjeh!«

Jedna od korisnica dnevnog boravka za odrasle osobe je i **Sonja Poljaković**. Ona je javnosti poznata po osvojenom drugom mjestu na *Eurosongu* za mentalno nedovoljno razvijene osobe 2007. godine u Portugalu. Kaže kako se s tog putovanja sjeća da je vidjela prvi put u životu ocean, te je sretna što je imala priliku predstavljati svoj grad i državu. Pjevala je Sonja i na raznim festivalima u Krakovu, Pragu..., a imali su je priliku čuti i Subotičani – za Dan zaljubljenih predstavila se u Gradskoj kući pjesmom *Oro* od **Jelene Tomašević**.

Andrašić ističe da koliki je ovo uspjeh za Sonju ljudi obične populacije ne mogu pojmiti, jer nisu svjesni koliko je rada i truda bilo potrebno za tako nešto.

Kao primjer izuzetnog uspjeha i upornog vježbanja navela je i da u folklornoj sekciji imaju mladića sa stopostotnim oštećenjem sluha, koji nastupa uz pomoć signala kad treba ići lijevo, a kad desno, koje mu daju druge korisnice – također intelektualno slabije razvijene.

Andrašić smatra i kako su brojni nastupi i prisutnost na gotovo svakoj gradskoj manifestaciji i događaju važni, koliko za socijalizaciju korisnika boravka toliko i za ostale građane, koji su, prema njezinim riječima, vrlo senzibilizirani za osobe s intelektualnim poteškoćama i invaliditetom.

»Kad imate predrasude? Kad nešto ne razumijete i ne poznajete. Zato mi pokušavamo biti što više transparentni i dio svoje



lokalne zajednice. Malim koracima, kao što su vijest u novinama o nastupu naše folklorne grupe u Poljskoj, sudjelovanjem na gradskim manifestacijama, organiziranjem naših izložbi po osnovnim i srednjim školama itd. mi pomjeramo granice, jačamo senzibilitet sugrađana za osobe s intelektualnim poteškoćama i invaliditetom, te dajemo priliku drugima da upoznaju različite od sebe.»

Ona tvrdi i kako obični ljudi mogu puno toga naučiti od osoba s poteškoćama u razvoju.

»Gledajući njih, naučit ćete koliko možete voljeti, a da za to ne očekujete ništa. Mnogo bolje biste mogli razumjeti svakodnevicu, a da se ne bavite nekim sitnim stvarima koje nama ljudima iz tipične populacije kvare dan. Mogli biste i vidjeti koliko je lijepo živjeti i voljeti onoga pored sebe iako nema ništa da ti pruži.«

Male kućne zajednice

Andrašić kaže kako je u boravku u posljednje vrijeme mnogo učinjeno na podizanju kvalitete rada samih korisnika, ali i na samom objektu – krov je saniran, prozori su zamijenjeni, izgrađena je prijeko potrebna invalidska rampa kao i inkluzivna učionica, a zamijenjen je i kompletan namještaj.

Ona ističe da je subotička lokalna samouprava sjajan partner i netko tko je dovoljno senzibiliziran kad su u pitanju osobe s intelektualnim ili višestrukim poteškoćama, ali i da taj krug brige o njima nije zatvoren. Ono što nedostaje i što im trenutačno predstavlja najveći izazov je osnivanje malih kućnih zajednica.

»Korisnici dnevnog boravka su još uvijek na našu sreću u primarnim obiteljima. Nakon 15.30 svi se vraćaju ili kod roditelja ili u svoje hraniteljske obitelji, jer oni ovdje ne spavaju. Međutim, sutra kad netko od naših korisnika ostane bez roditelja, on ne može živjeti sam i mora mu se osigurati neki smještaj. Tada ga mi čupamo iz primarne sredine, gdje je odrastao i u kojoj je cijeli njegov život, što oni ne mogu razumjeti. Prijeko nam je potrebno da imamo mjesta gdje ćemo korisnike moći ostaviti kada nema tko brinuti o njima ovdje u Subotici, a ne da ih šaljemo po cijeloj Srbiji. Imamo primjer da je jednoj korisnici majka iznenada preminula te pošto nitko nije htio voditi brigu o njoj, u suradnji s Centrom za socijalni rad poslali smo je u Jabuku. Drugu korisnicu smo smjestili u

Jagodinu, u jedan gerontološki dom... Da se to ne bi događalo, potrebne su nam male kućne zajednice.«

Zašto osnovati male kućne zajednice, a ne dom za osobe starije od 18 godina koje su ometene u razvoju, Andrašić kaže da se tako izbjegava smještanje osoba u »ogromnu instituciju gdje se gubi identitet čovjeka kao pojedinca«.

Prema njezinim riječima, male kućne zajednice kao organizacije već postoje u Srbiji te su organizirane tako da na jednome mjestu živi četiri, pet ili šest osoba, u zavisnosti od veličine kuće, koje bi bile pod nadzorom stručne osobe 24 sata ili manje, u zavisnosti od intelektualnih i fizičkih poteškoća. Tako se ne bi dolazilo do situacija da se korisnici udaljavaju iz svog primarnog okruženja i grada u kojemu su odrasli.

U ovu namjenu *Kolevka* je dobila kuću u neposrednoj blizini Dnevnog boravka, ali je ona, kaže Andrašić, u izuzetno lošem stanju. Ustanova nema sredstava za njezino stavljanje u funkciju te se sada pokušavaju osigurati sredstva putem projekata. Nakon rekonstrukcije objekta, počelo bi se s osamostaljivanjem nekoliko korisnika, a režije kuće i ostale troškove pokriva bi Grad, navodi ona.

Oni i zarađuju

Za funkcioniranje ovoga objekta i dva obroka tijekom dana sredstva osigurava lokalna samouprava, ali prihodi ostvaruju za vrijeme boravka i sami korisnici svojim radom.

»Učenici srednje Tekstilno-tehnološke škole šiju nam džačice koje naši korisnici ukrašavaju te ih prodajemo za maturu školama po gradu. Godinama nam ih je uzimala gimnazija, a sada surađujemo s ekonomskom i medicinskom školom. Također, s firmom *Suncokret* imamo odličnu suradnju – pošalju nam isprintane kutijice za njihove proizvode, a mi ih sklapamo. Ima korisnika koji mogu cijeli proces uraditi, a ima i onih koji ne mogu ništa, ali to nije važno – stalno naglašavamo da to radimo za svoga prijatelja i nema podjele, zarada je zajednička«, priča nam Andrašić.

Zarađeni novac korisnici najčešće potroše na neki izlet, te su tako ove godine išli u Beograd. Bili su na avalskom tornju i *Mara-kani*, što je naročito dojmilo muški dio korisnika.

J. Dulić Bako

Obilježje vremena i života

Tijekom trodnevnog seminara izrađen brundžuk, jedinstveno ogavlje šokačkih mladenki u donjem dijelu Bačke

U druga *Tragovi Šokaca* iz Bača organizirala je seminar izrade ženskih ogavlja donje Bačke koji je održan u okviru projekta VII. »Tradicijsko češljanje i izrada ogavlja Hrvatica u regiji«. Trodnevni seminar bio je prilika da se izrade ženska ogavlja koja su početkom XX. stoljeća bila karakteristična za Bač, Vajsku, Bođane i Plavnu. To su široka pletenica s nakudranim čelom, češljanje u okruglo – copovi s češljicama i pričešljanim – brenovanim čelom, svečani mladenkin starovirski vinac, snašin vinac – brundžuk, zavijanje u konđu i zlatni vinac, povezivanje marame na konđu. Na reviji koja je upriličena na kraju seminara priređena je prezentacija ogavlja urađenih tijekom radionice, ali i pokazana ogavlja i ruha koja su se nosila tijekom žalosti.

Brundžuk

Projekt tradicijskog češljanja i izrade ogavlja pokrenula je prije sedam godina predsjednica Udruge *Tragovi Šokaca* iz Bača **Stanka Čoban**, a svake godine tema je drugačija.

»Ove godine uradili smo nešto što će trajno ostati u udruzi, a to su vinci, pletenice, copovi, brundžuk, koji će se uz našu bogatu nošnju koristiti na našim nastupima. Glavni 'krivac' za to je

profesor **Tomislav Livaja**, voditelj seminara. Bilo je puno posla, ali isplatilo se. Posebno nas raduje što smo od prirodne kose naučile napraviti frizure koje su se nosile početkom XX. stoljeća«, kazala je Stanka Čoban.

Najviše truda uloženo je u izradu brundžuka.

»To je jedno od najvećih ogavlja u Šokaca i nama je bila želja da izradimo jedno takvo ogavlje. Brundžuk su izrađivale prijateljice za mladenku prije njene udaje. Na vjenčanju se sjekla pletenica, kosa zavijala u konđu i stavlja se brundžuk. Ne znamo točno koliko je poslije udaje ona nosila taj brundžuk, jer neki izvori kažu šest tjedana, a neki da je to bilo čak do rođenja prvog djeteta. Nošen je u Vajskoj, Bođanima, Plavni i Baču i nešto manje u Sonti i Aljmašu«, kaže Tomislav Livaja.

On pojašnjava da su osnova brundžuka drvena šipka i nosač od kartona na koji se nižu ukrasi. Pravilo je bilo da brundžuk mora biti širok koliko i rame i ukrasi na njemu ne smiju pasti ispod brade.

»Zrnje, perle, cvijeće, ogledalca. Imao je taj brundžuk statusni simbol, ali se vjerovalo i da služi za tjeranje zlih pogleda. Prestali su se brundžuci nositi već oko 1910. godine. Postoje zapisi da su svećenici tim brundžucima bili zgroženi. Zanimljivo je da ćemo na fotografijama mladenki iz tog razdoblja vidjeti da se one uopće ne smiju. Vjerovalo se da će ukoliko se mladenka smije i pokaže zube djeca biti luda. Nije se mladenka smijala i zbog toga što se nije pretjerano radovala udaji, a jedan od razloga je što u to vrijeme mladenke uglavnom nisu imale lijepe zube«, kazao je Livaja.

Žalost

Na reviji u *Didinoj kući* u Baču prikazan je i tradicijski način oblačenja žena u žalosti.

»Na glave ima veliku farbarsku maramu na listake, koja je podbradita ili što bi kod nas u Beregu rekli oko vrata. Nazad je svezana u tri guke. Oplećak je vitani, nosi još i farbarsku suknju i pregač na listake, štampano žutim. Ona je tako obučena pošla na groblje, jer žali svoju nenu. Mama se kajala i do pet godina, dada tri, a sestra godinu, godinu i pol«, kaže predsjednik HKPD-a *Silvije Strahimir Kranjčević* iz Berega **Milorad Stojnić**.

»Crne ljope, vezene skute, voskana prega, plećak sa crnim vezom, kapica na glave i mi kažemo crna krpa ili šamija na glave i crno zrnje oko vrata. Najčešće se kajalo godinu dana«, pojašnjava kako u Sonti izgleda ruho za kajanje **Agica Prelić** iz KPZH-a *Šokadija*.



Brundžuk

Ruvo koje se nosilo u žalosti u Sonti i Beregu



»Najstariji način kajanja je bjelina. U bilim rubinama sa najjednostavnijim vezom se kajalo. Oko Drugog svjetskog rata već su se nosile rubine vezene samo sa plavim i crnim koncem. U kajanju se ni kosa nije ukrašavala«, kaže **Eva Kostalić** iz KUD-a *Seljačka sloga* iz Gajića.

Na reviji je pokazano i ruho za kajanje Mađara iz Bogojeva.

Z. V.



Tjedan u Somboru

Tko nas voza?



Ako je vjerovati gradskoj odluci (koja je, istina, tek u pripremi, odnosno na javnoj raspravi) taksi prijevoz u Somboru bit će (konačno) doveden u red. A to konačno uvođenje reda znači da se ne može baš svatko latiti volana i taksi vozila, što je, znaju Somborci, do sada bila uobičajena praksa.

Ukoliko priređivači odluke ne pokleknu pod pritiscima taksi i nekih drugih lobija, onda Somborce ubuduće neće moći prevoziti taksi vozila za čijim upravljačem su oni koji od sveg znanja posjeduju samo vozačku dozvolu. Morat će to biti osobe sa (školskim) zvanjem vozača ili tehničara cestovnog prometa. Uz to, bit će potrebno i iskustvo od najmanje pet godina na poslovima vozača motornog vozila. Tako je planirano, a kako će u konačnici biti vidjet će se kada dizanjem ruke tu odluku potvrde zastupnici gradske skupštine. A da je potrebno urediti taksi prijevoz u gradu, itekako je potrebno. Recimo, ja bih išla i korak dalje. Da taksi vozači imaju uniforme, da im vozila budu čista i uredna. Toliko valjda zaslužuju oni koji vožnju od dva-tri kilometra plate i 200 dinara. I nije ovo ništa ni novo ni revolucionarno. Samo potreba da se u ono što Somborci koriste svaki dan uvede red. A da nije otkrivanje tople vode dokaz je i Pravilnik koji je još krajem XIX. stoljeća postojao u Somboru, a koji je uređivao taksi prijevoz fijakerima. Među ostalim, Pravilnik je propisivao i odijevanje fijakerista, a činile su tu obveznu uniformu čizme, koje su kasnije zamijenjene papučama, cipelama, klompama i drvenjacima. Zimi su bile obvezne kožne čakšire s ovčijim runom, pršnjak od istog materijala, bluza, pa na to velika topla bunda. Mjesta za parkiranje fijakera bila su određena u nekoliko dijelova grada. Zvali su se ti prostori placevi, a fijakeristi nisu bili podijeljeni u taksi udruge već u bande. Svaki član bande znao je kad i na kom placu ima redoslijed dežuranja i iščekivanja mušterija. Najznačajniji plac nalazio se kod Gradskog muzeja, na kojem je bilo zasađeno onoliko bođoša koliko je bilo fijakera. Tako je bilo nekada, pa što ne bi i sada. Jest da Somborce sada, umjesto jedne ili dvije konjske snage, do odredišta prevozi nekoliko desetaka konjskih snaga, ali red bi se neki i dalje trebao znati.

Z. V.

Početak rekonstrukcije (prva faza radova – toranj crkve) župne crkve Presvetog Trojstva u Kukujevcima

U susret proslavi jubileja – 250 godina od izgradnje crkve

»Tu su naši korijeni i to je motiv zbog kojeg ne smijemo dopustiti da se zaboravi i odbaci pohod zavičaju. Majci Božjoj ćemo zahvaliti za čudo, a to je intervent njezine majčinske moći kojoj smo se zavjetovali obnoviti ovu kapelu 2017. godine. U dvije godine Majka Božja nam je smogla dovoljno sredstava da bismo krenuli u rekonstrukciju župne crkve Presvetog Trojstva«, kaže župnik Nikica Bošnjaković.

Na mjestu gdje su preci Kukujevcana desetljećima hodočastili i zavjetovali se Majci Božjoj, kod zavjetne kapele Majke Božje u polju u Kukujevcima, u nedjelju, 8. rujna, održana je sveta misa koju je predvodio župnik **Nikica Bošnjaković**. Nekadašnji župljani Kukujevcani, članovi Zavičajne udruge Kukujevci te ostali vjernici iz šidske općine, zahvalili su se Gospi što im je omogućila da ove godine, dvije godine nakon obnove kapele, započnu radovi na rekonstrukciji župne crkve Presvetog Trojstva u Kukujevcima. Naime, srijemski biskup mons. **Đuro Gašparović** najavio je iduće godine 8. rujna proslavu jubileja 250 godina od izgradnje crkve u Kukujevcima, upravo ispred zavjetne kapele Blažene Djevice Marije, Gospe u polju, vjerujući i nadajući se da će nakon rekonstrukcije tornja crkve početi cjelokupna obnova crkve uz pomoć svih Kukujevcana i ljudi dobre volje. Obraćajući se vjernicima, župnik Bošnjaković posebice je naglasio da je u Kukujevcima ostalo nešto što ne može izbrisati život Kukujevcana od prije 20 i više godina. A to su upravo znakovi njihovog života: objekt kapele i crkve, te katoličko groblje:

»Tu su naši korijeni i to je motiv zbog kojeg ne smijemo dopustiti da se zaboravi i odbaci pohod zavičaju. Majci Božjoj ćemo zahvaliti za čudo, a to je intervent njezine majčinske moći kojoj smo se zavjetovali obnoviti ovu kapelu 2017. godine. U dvije godine Majka Božja nam je smogla dovoljno sredstava da bismo krenuli u rekonstrukciju župne crkve Presvetog Trojstva«, kazao je tom prilikom župnik Bošnjaković, kojeg smo zamolili da nas bliže upozna o početku rekonstrukcije župne crkve u Kukujevcima.

Sa zadovoljstvom možemo reći da je počela prva faza rekonstrukcije župne crkve Presvetog Trojstva u Kukujevcima. Tko je sve pomogao realizaciju ovog projekta?

Odobrenjem, благословом i novčanom pomoći srijemskog biskupa mons. mr. Đure Gašparovića i zavjetnom svetom misom koju je služio na zavjetni dan 8. rujna 2017. godine, pred zavjetnom kapelom Gospe u polju, biskup je ponovio riječi koje je žu-



pni upravitelj izrekao zajedno s Kukujevcanima koji su dolazili na radne akcije obnove kapele: »Zavjetovali smo se Blaženoj Djevici Mariji, Gospi u polju, da ćemo joj obnoviti zavjetnu kapelu u polju, a Ona nama neka pomogne u rekonstrukciji tornja, krova i cijele župne crkve Presvetoga Trojstva u Kukujevcima«. Podrška i novčana pomoć pristigla je i od mons. dr. **Đure Hranića**, đakovačko-osječkog nadbiskupa i mons. dr. **Marina Srakića**, nadbiskupa u miru, Zavičajne udruge Kukujevci, župana Vukovarsko-srijemskog **Bože Galića**, Ministarstva kulture Srbije, te Hrvatske katoličke župe *Bl. Alojzije Stepinac* iz Salzburga. Glavni projekt rekonstrukcije crkve izradila je projektantska kuća *Šidprojekt*, uz suglasnost Zavoda za zaštitu spomenika kulture u Srijemskoj Mitrovici. Osjećajući zagovor i pomoć Blažene Djevice Marije kojoj smo se zavjetovali, kao nekoć preci Kukujevcana, Majka Marija nas je vodila i do potpisivanja ugovora br. 6/2019., dana 24. srpnja 2019. godine, kroz javni natječaj za izvođenje radova na prvoj fazi

Tjedan u Srijemu

Konačna odluka



U jednom od ranijih brojeva našeg tjednika, koji datira iz 2014. godine, pisali smo o neizvjesnoj sudbini Hrvatskog doma u Rumi. Naime, jedna od najreprezentativnijih građevina u tom gradu je zgrada Doma JNA, odnosno Hrvatskog doma. Ona je pod zaštitom

Zavoda za zaštitu spomenika kulture i od velikog je kulturno-povijesnog značaja za Rumu. Godinama se taj arhitektonski objekt nalazi u prilično lošem i zapuštenom stanju. U vrijeme Prvog svjetskog rata zgrada je služila kao lazaret, odnosno vojna bolnica, dok se u razdoblju između dva svjetska rata zgradi vraća prvobitna namjena, kada pod svojim krovom okuplja sva hrvatsko-sportska društva u Rumi. Sektor za materijalne resurse pri Ministarstvu obrane Srbije je u okviru master plana na svojim web stranicama 2011. godine objavio prodaju »Kluba vojske na parceli 0,1197 hektara, površine objekta 625m²«. Nekadašnja zgrada Hrvatskog doma u Rumi je 1957. godine dana na korištenje tadašnjem Sekretarijatu za narodnu obranu, a za čiji je povrat na temelju Zakona o prijavljivanju i evidentiranju oduzete imovine, blagovremeni zahtjev uputilo HKPD *Matija Gubec* iz Rume, kao jedini pravni slijednik hrvatskih udruga koje su dom svojedobno gradile. Na sjednici Općinskog vijeća Rume, koja je održana početkom rujna, predsjednik Općine **Sladjan Mančić** kazao je da razgovori između Općine Ruma i Ministarstva obrane, a u vezi s kupovinom zgrade JNA, ulaze u završnicu. Izrazio je nadu da bi se uvjeti po kojima će Općina otkupiti objekt mogli precizirati već ovih dana. Prema njegovim riječima, cijena objekta koja je ponuđena Općini je prihvatljiva i ona iznosi blizu 40 milijuna dinara. Kako je izjavio, postoji i mogućnost da Općina Ruma izvrši razmjenu za neke nekretnine (stanove za vojne osobe, umirovljenike, vojne obveznike). Također je najavljeno da će se objekt urediti tako da zadrži svoju autentičnost i najavio da će se već s proljeća krenuti u rekonstrukciju zgrade. Kakav je stav predstavnika hrvatske zajednice u Rumi i tamošnjeg hrvatskog kulturnog društva, te krovne institucije Hrvata u Srbiji u svezi ove odluke, obavijestit ćemo vas u jednom od narednih brojeva našeg tjednika.

S. D.

rekonstrukcije crkve s izvođačem PRZR *Zidar RIV* Šid, vlasnika **Vukašina Perića**. Spomenuti izvođač započinje s radovima prve faze rekonstrukcije tornja 20. kolovoza 2019. godine, kroz ugovorene cijene radova u iznosu od 18.976.230 dinara s PDV-om, ili 160.818 eura. Konačna cijena radova utvrdit će se na temelju stvarno izvedenih radova upisanih u građevinskoj knjizi i pregledanoj od nadzornih organa, ing. arh. **Nevenke Vidić** i dipl. ing. arh. **Ivana Filipovića**.

Potpuna rekonstrukcija crkve iziskuje veliki iznos sredstava. Koliko je do sada osigurano, a koliko sredstava nedostaje za završetak prve faze radova?

Za prvu fazu rekonstrukcije crkve u Kukujevcima imamo osiguranih ukupno 112.840 eura od sljedećih donatora: srijemskog biskupa mons. mr. Đure Gašparovića 26.280 eura, Đakovačko-osječki nadbiskup mons. mr. Đuro Hranić osigurao nam je 50.000 eura, Zavičajna udruga Kukujevcima 10.000 eura, Vukovarsko-srijemski župan Božo Galić donirao nam je 2.660 eura, od Ministarstva kulture Srbije dobili smo 21.180 eura i Hrvatska katolička župa *Bl. Alojzije Stepinac* – Salzburg odobrila nam je sredstva u iznosu od 2.720 eura. Ukupno imamo 112.840 eura, a potrebno nam je 160.815. Nedostaje nam 47.975 eura. Nedostatak sredstava planiramo umanjiti u dogovoru s izvođačem radova, koji će prilikom rušenja tornja čistiti svu ciglu koja je kvalitetna za ponovno zidanje tornja. Time želimo uštedjeti nešto novca. Također, očekujemo i povrat PDV-a od Ministarstva financija, kada isplatimo urađene privremene situacije i time očekujemo također novčana sredstva. Koliko će se na ovaj način uštedjeti i smanjiti nedostatak novca za sada ne znamo. U ugovorene poslove nije ušao novi križ koji se treba postaviti na vrh tornja. Nije ušla gromobranska instalacija na tornju, kao niti izrada satova na tornju crkve. Postojeća drvena konstrukcija na kojoj su bila zvona pokušat će se sačuvati i ponovno montirati s jednim velikim zvonom s tornja šidske župne crkve. Potrebna je jedna ili više obitelji koje žele donirati izradu svetog križa za vrh tornja s pozlaćenom jabukom u podnožju križa, postavljanje gromobranske instalacije na tornju te oni koji žele darivati satove na tornju.

Iduće godine najavljena je proslava jubileja, 250 godina od izgradnje župne crkve Presvetog Trojstva. Očekujete li tada i početak temeljite izvorne konstrukcije crkve?

Želja nam je da uz zagovor i pomoć Blažene Djevice marije, Gospe u polju, proslavom jubileja započnemo s prvom fazom rekonstrukcije crkve, toranj – zvonik i nastavimo u budućem vremenu na drugoj fazi: izradi izvornoga zidanoga stropa – svoda crkve, nad kojim treba biti izvorni krov kakav je i bio prije oštećenja crkve. Stoga i ovim putem pozivam kao župni upravitelj da prepoznamo milosno vrijeme pomoći, te najavu proslave jubileja 250 godina od izgradnje župne crkve Presvetoga Trojstva u Kukujevcima i u ime proslave jubileja crkve, započnemo s njezinom temeljitom izvornom rekonstrukcijom kakvu je izgradila austrijska carica **Marija Terezija** 1770. godine.

Možemo li i ovim putem pozvati sve ljude dobre volje da pomognu početak rekonstrukcije crkve?

Prema svojim mogućnostima i svjesni duhovnog blaga koje čeka na nebu sve one koji ne zgrću samo blago na zemlji, kako reče Isus u Matejevu evanđelju (Mt 6, 19-21), uključimo se i darujmo svoj dobrovoljni dar uplativši ga na račun koji je otvorila Zavičajna udruga Kukujevcima, u svrhu prikupljanja sredstava za rekonstrukciju župne crkve u Kukujevcima. Predsjednica Zavičajne udruge Kukujevcima je **Tatjana Rigo**. Svojim darovima pokušajmo nadomjestiti nedostatak koji nam nedostaje, a ako bude viška, svaka lipa ostaje za iduće radove koji nas očekuju u drugoj fazi rekonstrukcije svoda i krova.

S. D.

Mađarska – sinonim za banjski turizam

Najstarije lječilište u Gyuli



Wellness odmor idealan je bijeg od stresnog svakodnevnog ritma i dobar način da odmorite dušu i tijelo, riješite se misli o poslu i pronađete unutarnji mir. Ukoliko se želite opustiti ili ste u potrazi za blagom lijeka za određenu bolest, wellness izvorske termalne vode u Mađarskoj savršen je odmor i izbor.

Mađari su posebno ponosni na brojne izvore ljekovite vode, koji su danas njihova glavna turistička ponuda. Mađarska je zemlja s više od tisuću i pol termalnih ljekovitih izvora, što je svrstava u sam vrh svjetskih balneoloških turističkih odredišta i ovo bogatstvo Mađari su iskoristili na pravi način. Banjski turizam, wellness i spa predstavljaju glavne atrakcije mađarskog turizma, a lječilišta se nalaze, kako u velikim, tako u novije vrijeme i u brojnim manjim mjestima diljem zemlje.

U južnoj nizini Mađarske nalazi se najveći broj banjskih centara, a među brojnim odredištima zdravstvenog turizma odabrali smo jedno od najstarijih i ujedno najposjećenijih odmarališta u Mađarskoj – Gyulu. Smješten u jugoistočnom kutku države, uz samu granicu s Rumunjskom, grad Gyula jedan je od najstarijih povijesnih lječilišnih gradova u Mađarskoj. Njegovi prekrasni parkovi, spomenici i mirna atmosfera malenog grada sami su po sebi dovoljni kako bi posjetiteljima željnim odmora omogućili da se opuste.

Uživanje za cijelu obitelj

Kupalište Tvrdave Đule (Gyulai Várfürdő) smješteno je među stoljetnim stablima u parku dvorca *Álmásy* i jedno je od najmodernijih kompleksa vanjskih bazena, toplica, ljekovitog kupali-

šta i vodenog adrenalinskog parka na Velikoj mađarskoj nizini. Ovaj banjski kompleks s četiri zvjezdice prostire se na površini od 8,5 hektara i obuhvaća 22 bazena, zdravstveni centar, wellness centar i brojne druge sadržaje. Ljekoviti vanjski i unutarnji bazeni, dječji vodeni raj, bazen s valovima, tobogani, olimpijski plivački bazen, te vodeni kompleks *AquaPalace*, koji sadrži uzbudljiv park s vodenim toboganima i nudi brojne zabavne aktivnosti, pružaju neovisno o godišnjem dobu savršenu razonodu za sve članove obitelji.

Ljekovita voda od 72°C dolazi iz dubine od oko dvije tisuće metara, a raspon temperature vode u bazenima kreće se od 20-38°C. U njezinom sastavu ima kalcija, joda, željeza i alkalnih hidrokarbonata, te djeluje na liječenje u prvom redu bolesti motorike, neuroloških oboljenja, kod rehabilitacije i tretmana nakon ozljeda, a također se pokazala djelotvornom i za liječenje ginekoloških oboljenja.

Grad cvijeća i bicikala

Mađari su narod s bogatom kulturnom baštinom, tradicijom gostoprimstva, veliki gurmani i dobri ugostitelji, što se odražava na bogatstvo njihove turističke ponude.

Budući da se nalazi par kilometara od mađarsko-rumunjskog graničnog prijelaza, Gyula je multikulturalna sredina s 32 tisuće stanovnika, koju čine Mađari, Rumunji i Nijemci. Njihove kulturne raznolikosti pridonose ugodnom ozračju ovog gradića, a ono što im je zasigurno zajedničko i može se odmah uočiti jest vožnja biciklom, koju upražnjavaju, reklo bi se, gotovo svi mještani. Kako turisti ne bi bili zakinuti za ovu vrstu jeftinog i zdra-

vog prijevoza, u Gyuli se na više mjesta mogu unajmiti obiteljski bicikli s nekoliko sjedala, koji mogu poslužiti za rekreaciju, druženje i turistički obilazak brojnih znamenitosti.

Govoreći o znamenitostima, kroz 700 godina povijesti u Gyuli su se naselili značajni spomenici, fontane, kulturne institucije, te prekrasni parkovi puni cvijeća, koji su ovom gradu donijeli prve nagrade na Europskom natjecanju gradova u cvijeću (*Entente Florale Europe*).

Gyula je nadaleko poznata i kao jedini grad središnje Europe u kojem postoji potpuno očuvana tvrđava iz XV. stoljeća, građena u gotskom stilu, danas jedina ravničarska tvrđava koja je sazidana od opeke. Tvrđava se nalazi u gradskom parku, u neposrednoj blizini Spa centra, a pokraj nje smješteno je jezero s ljetnom pozornicom, na kojoj se tijekom večeri održavaju brojne zanimljive manifestacije, osobito prigodom velike proslave Dana Szent Istvána, kada je poseban ugođaj doživjeti vatromet u jednom ovakvom prirodnom okruženju.

Gyula se također može pohvaliti kvalitetnom ugostiteljskom, gastronomskom i hotelijerskom tradicijom. U ovom banjskom centru nudi se mnoštvo smještajnih kapaciteta i mogućnost ishrane prilagođene za različite platežne mogućnosti. Osim hotela, u Gyuli se može vidjeti veliki broj privatnih apartmana i prenočišta, u kojima se cijene noćenja kreću od 30 do 70 eura, ovisno o lokaciji i sadržajima koji se nude.

Prilikom posjeta Gyuli svakako se preporuča kušati autentične mađarske gastronomske specijalitete poput kobasice i rakije, budući da su to proizvodi sa zaštićenom oznakom izvornosti kojima su posvećeni veliki festivali u Gyuli – Festival Csabai kobasica u listopadu i Festival pálinke (rakije) u travnju. Na koju stranu poći?

Uz domaće goste, u Gyuli se najčešće mogu vidjeti turisti iz susjedne Rumunjske, te iz Austrije i Njemačke. Ljubitelji banjskog turizma s prostora Balkana, naročito one iz sjevernih dijelova Srbije, Hrvatske i BiH, koji su bliže Mađarskoj, nećete posljednjih godina sresti u velikom broju. Osim ekonomske krize, moglo bi se reći da je smanjenju broja gostiju iz ovih zemalja pridonijelo otvaranje brojnih spa centara diljem Mađarske, te se tako mnogi odlučuju za one s najmanjom teritorijalnom udaljenošću. Na samo 12 km od granice sa Srbijom, u mjestu Mórahalom nalazi se aqua park sa sedam otvorenih i 15 zatvorenih bazena. U Segedinu je 2010. godine izgrađen jedan je od najvećih zatvorenih aqua parkova u Europi, a u njegovoj bližoj okolini nalaze se i banje u mjestima Makó, Csongrád, Szentes, Orosháza. Na popisu značajnih destinacija banjskog turizma u Mađarskoj je i nadaleko poznata banja Harkány, a dakako treba spomenuti i najveće slatkovodno jezero središnje Europe – Balaton, u čijem okruženju također postoji veći broj banja.

Koji god pravac odabrali, korištenje ovog prirodnog bogatstva je neprocjenjivo. Za odmor i liječenje u nekoj od spomenutih banja trebalo bi izdvojiti bar nekoliko dana, kako bi zdravstveni učinak boravka bio potpun.

Marija Matković



Dani slavonske šume u Našicama

NAŠICE - Već dugi niz godina u Našicama se organizira festival *Dani slavonske šume* posvećen hrvatskim šumama. Devetnaesto izdanje festivala i ove je godine održano u prekrasnom središnjem našičkom parku u kojem se, bez obzira na kišu, skupilo nekoliko tisuća ljudi. Festival je počeo još u četvrtak, 5. rujna, a subota, 7., bio je središnji dan svih događanja. Gradonačelnik **Josip Miletić** na otvorenju je poželio dobrodošlicu te prigodnim riječima pozdravio sugrađane i goste.

Našice ove godine proslavljaju dva velika jubileja – 790 godina Grada Našica i 130 godina Hrvatskog kulturnog društva *Lisinski*, te su 19. *Dani slavonske šume* bili u znaku tih jubileja. Tim povodom je u petak u parku pored dvorca Pejačević održan koncert HKD-a *Lisinski* te vokalni koncert državnog ansambal *Lado*.

Tavankučani su tradicionalno, na poziv turističke zajednice iz Našica, gosti na *Danima slavonske šume* te su se HKPD *Matija Gubec* i Galerija Prve kolonije naive u tehnici slame predstavili suvenirima od slame, degustacijom rakije kao i prezentacijom turističkih kapaciteta.

I. D.

Ciklus hrvatskog filma u Vojvodini 2019.

TAVANKUT - Ovogodišnji Ciklus hrvatskog filma u Vojvodini nastavlja se projekcijom filma nastalog na Filmskoj radionici *Kad se male ruke slože* pod nazivom *Tavankut iz filmskog kuta* kojeg su snimila djeca polaznici radionice pod mentorstvom **Branka Ištvanića** i **Zoltána Siflisa**. Projekcija će biti održana na Etno salašu *Balažević* u Tavankutu danas (petak) u 18 sati, a tom prilikom djeci polaznicima radionice će se uručiti prigodni pokloni knjižice za filmsku edukaciju *Filmska izražajna sredstva* koja je objavljena u izdanju Pulskog filmskog festivala u okviru projekta pod nazivom *Film u školi*. Ulaz je besplatan.

Filmska radionica *Kad se male ruke slože* namijenjena je edukaciji mladih koji su učenici razreda na hrvatskom jeziku u hrvatskoj manjinskoj zajednici u Vojvodini. Polaznici radionice su učili o potrebi medijskog opismenijavanja, sve o snimanju filma i snimili su svoj kratki film. Ovogodišnja, treća radionica, održana je od 24. do 28. lipnja na Etno salašu *Balažević* u Tavankutu.

Ciklus hrvatskog filma u Vojvodini održava se u organizaciji Udruge za audiovizualno stvaralaštvo *Artizana* iz Zagreba u partnerstvu sa Zavodom za kulturu vojvođanskih Hrvata, u suradnji s HKPD-om *Matija Gubec* iz Tavankuta i uz potporu Hrvatskog audiovizualnog centra, Društva hrvatskih redatelja i Ministarstva vanjskih poslova RH.

Promocija knjige Vedrana Horvackog

ZEMUN – U organizaciji Zajednice Hrvata Zemuna *Ilija Okrugić* i Hrvatske čitaonice *Fischer* danas (13. rujna), s početkom u 19 sati, u župnoj dvorani crkve Uznesenja Blažene Djevice Marije u Zemunu, bit će održana promocija knjige **Vedrana Horvackog** *Slike iz beskraja*. Knjiga pjesama *Slike iz beskraja* objavljena je 2018. godine u nakladi NIU *Hrvatska riječ*, kao 19. u ediciji *Suvremena proza* i književni je prvijenac njenog autora.

S. D.

Međunarodni skup o kulturi Hrvata u Vojvodini

SUBOTICA - U Subotici će 20. i 21. rujna 2019., u prostorijama Pastoralnog centra *Augustinianum*, biti održan Međunarodni znanstveno-stručni skup na temu *Kultura Hrvata u Vojvodini – od bogatog naslijeđa k procesima razvoja*. Početak skupa predviđen je za petak, 20. rujna, u 16 sati.

Suorganizatori skupa su Središnjica Matice hrvatske Zagreb, Ogranak Matice hrvatske Subotica i Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata.

Dani europske baštine – Dani Bača 2019.

BAČ - U okviru Dana europske baštine – Dana Bača, koji se proslavljaju od 20. do 22. rujna u Baču, petak, 20. rujna, rezerviran je za programe iz područja stvaralaštva i duhovnosti. Iz njih izdvajamo predstavljanje monografije *Rezervat biosfere »Bačko Podunavlje« – priroda sa ljudima* (u suizdanju Pokrajinskog zavoda za zaštitu prirode i Pokrajinskog tajništva za urbanizam i zaštitu okoliša), koju će predstaviti jedan od autora **Marko Tucakov**, te prvo predstavljanje Nominacijskoga dossiera područja »Drevni Bač sa okolicom« za popis Svjetske baštine UNESCO-a. Ovaj dio programa odvijat će se u franjevačkom samostanu od 11 do 15 sati. Tradicionalni koncert duhovne glazbe u franjevačkoj crkvi Uznesenja Blažene Djevice Marije započinje istoga dana u 20 sati.

H. R.

Monoštor kroz riječ, sliku i pjesmu

SOMBOR - Udruga građana *Urbani Šokci* priređuje program *Monoštor u riječi, slici i pjesmi*. Program će biti priređen u Etno kući *Mali Bodrog* u petak, 20. rujna, u 19 sati. Sudjelovat će UG *Urbani Šokci*, KUDH *Bodrog* iz Monoštora i HKPD *Silvije Strahimir Kranjčević* iz Brega.

Z. V.

CROz kuhinju Vojvodine u Petrovaradinu

PETROVARADIN - Druga regionalna gastronomska manifestacija *CROz kuhinju Vojvodine* u organizaciji Hrvatskog kulturno-prosvjetnog društva *Jelačić* iz Petrovaradina bit će održana u subotu, 21. rujna, u prostoru Dobrovoljnog vatrogasnog društva u Petrovaradinu (Pavla Jurišića Šturma 2). Cilj ove manifestacije je upoznavanje, povezivanje, objedinjavanje i promoviranje kulinarske kulture hrvatske zajednice u Vojvodini. Kulinarske specijalitete ovdašnjih Hrvata pripremat će i predstaviti članovi HKPD-a *Đurđin* iz Đurđina, KUDH-a *Bodrog* iz Monoštora, Hrvatske čitaonice *Fischer* iz Surčina i HKPD-a *Jelačić*. Manifestacija, koja počinje u 17 sati, nije samo gastronomska: mirisi hrane će se miješati s glazbom, folklorom i književnošću. Projekt *CROz kuhinju Vojvodine* financirao je Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske.

M. T.



Preradovićeva 13, 24000 Subotica; tel./fax. +381 24 554 623
e-mail: ured@hmv.org.rs www.hmv.org.rs



NATJEČAJ **za sufinanciranje hrvatskih udruga** **u Republici Srbiji u 2019./20. godini**

Hrvatsko nacionalno vijeće, uz potporu Osječko-baranjske županije, raspisuje natječaj za sufinanciranje sljedećih programa i aktivnosti:

1. sufinanciranje redovite djelatnosti i institucionalnih troškova potrebnih za funkcioniranje udruga;
2. zaštita, očuvanje i predstavljanje kulturne baštine Hrvata u Republici Srbiji;
3. afirmacija suvremenog kulturnog stvaralaštva Hrvata u Republici Srbiji;
4. poboljšanje medijske vidljivosti;
5. podrška edukacijskim programima.

Ciljevi natječaja

- osnaživanje hrvatskih udruga, obogaćivanje kulturne ponude i poboljšanje medijske vidljivosti;
- očuvanje i promicanje kulturne baštine i suvremenog kulturnog stvaralaštva Hrvata u Republici Srbiji;
- potpora obrazovnim i edukacijskim programima.

Proračun

Ukupni iznos sredstava natječaja je 3.000.000,00 dinara.

Vrijeme realizacije

Sredstva odobrena po ovom natječaju trebaju biti utrošena i program odnosno aktivnost realizirana zaključno s 31. kolovozom 2020. godine.

Opći uvjeti

- pravo sudjelovanja imaju registrirane hrvatske udruge koje djeluju u Republici Srbiji;
- svaka se natječajna prijava odnosi samo na jedan od pet pobrojanih programa ili aktivnosti;
- svaka udruga ima pravo aplicirati s najviše dvije natječajne prijave;
- prijave se podnose isključivo na obrascima HNV-a koji su dostupni na adresi www.hmv.org.rs dvojako:
 - na adresu: Hrvatsko nacionalno vijeće, Preradovićeva 13, 24000 Subotica, s naznakom: »Za natječaj«, poštom ili osobno
 - elektronskim putem na e-mail adresu Ureda HNV-a ured@hmv.org.rs
- rok prijave na natječaj je 20 dana od dana objave natječaja u tjedniku »Hrvatska riječ«, odnosno zaključno s 3. listopada 2019. godine;
- nepravovremene, nepotpune i nepravilno popunjene prijave neće se razmatrati;
- natječajna dokumentacija se ne vraća podnositeljima.

Posebni uvjeti

Udruge, kojima budu odobrena sredstva po ovom natječaju, u obvezi su:

1. naznačiti da je u realiziranju programa odnosno aktivnosti sudjelovalo Hrvatsko nacionalno vijeće i Osječko-baranjska županija,
2. prilikom realizacije svih programa i aktivnosti, istaknuti obilježja hrvatske zajednice u Republici Srbiji,
3. u razdoblju od 1. rujna do 15. rujna 2020. godine, dostaviti izvješća koja sadrže sljedeće tablice:
 - a) *Tablica 3. Izvješće financijsko – Natječaj HNV-a za hrvatske udruge 2019.-20.xls* koja sadrži podatke o u trošku sredstava za realizaciju programa odnosno aktivnosti za koju je aplicirano,
 - b) *Tablica 4. Izvješće o svim realiziranim programima i aktivnostima 01.09.2019. – 31.08.2020. – Natječaj HNV-a za hrvatske udruge 2019.-20.xls* koja sadrži popis svih realiziranih programa i aktivnosti udruge, u razdoblju od 1. rujna 2019. do 31. kolovoza 2020. godine,
 - c) Kopije svih računa kojima se pravdaju utrošena sredstva,
 - d) Kopije izvoda bankovnih računa iz kojih se vidi kada je i koliko novca utrošeno po računima koji su priloženi.

Pomenuta izvješća dostavljaju se dvojako:

- a) na adresu: Hrvatsko nacionalno vijeće, Preradovićeva 13, 24000 Subotica, s naznakom: »Za natječaj«
- b) elektronskim putem na e-mail adresu Ureda HNV-a ured@hmv.org.rs

Hrvatsko nacionalno vijeće neće uzimati u razmatranje prijave podnositelja kojima su dodijeljena sredstva na temelju prijašnjih natječaja Hrvatskog nacionalnog vijeća, a nisu izmirili obveze preuzete po tim natječajima i nisu dostavili financijsko izvješće o trošku dodijeljenih sredstava.

Također, podnositelji koji ne dostave financijsko izvješće i koji se ne budu pridržavali ovih odredbi neće imati pravo sudjelovati na sljedećem natječaju HNV-a.

Rezultati natječaja bit će objavljeni do 31. listopada 2019. godine.

Kriteriji raspodjele sredstava

Raspodjela sredstava vršit će se sukladno sljedećim načelnim kriterijima:

1. kvaliteta i profesionalnost u radu udruge;
2. vrijednosni, umjetnički, estetski kriteriji i kvaliteta programa odnosno aktivnosti za koju se aplicira;
3. regionalna zastupljenost;
4. doprinos ostvarivanju razvojnih projekata u hrvatskoj zajednici.

Hrvatsko nacionalno vijeće

Smotra dječjih pjevača i zborova

Mali izvođači velikih potencijala

Na Smotri dječjih pjevača i zborova u proteklih petnaest godina nastupilo je 270 solista



Smotra dječjih pjevača i zborova petnaesti puta okupila je ljubitelje tamburaške glazbe, i to male i velike. Osamnaest solista nastupilo je na Smotri koja je održana 6. rujna u Velikoj vijećnici Gradske kuće u Subotici.

U proteklih 15 godina 270 solista

Još prije petnaest godina, kada je održana prva Smotre, ideja organizatora, Hrvatske glazbene udruge *Festival bunjevački pisama*, bila je na ovaj način obučavati mlade soliste, koji bi u budućnosti mogli nastupiti i na samome Festivalu.

Danas, poslije 15 godina, po riječima predsjednika ove Udruge prim. dr. **Marka Sentea**, na Smotri je nastupilo 270 solista, od kojih su neki nastupali više puta.

Ovogodišnju Smotru je otvorio član IO Hrvatskog nacionalnog vijeća zadužen za kulturu **Darko Sarić Lukendić** čestitajući Hrvatskoj glazbenoj udruzi na ustrajnosti i radu.

S obzirom na to da je Smotra revijalnog karaktera, te nema proglašenja pobjednika, možemo reći kako su svi sudionici na neki način i pobjednici, jer nije nimalo lako stati ispred brojne publike i zapjevati, osobito ako to radite prvi puta. Soliste je pratio Dječji tamburaški orkestar pod ravnanjem prof. **Mire Temunović**, a od prošle godine dirigentsku palicu je za dvije kompozicije preuzela **Magdalena Temunović**, učenica srednje Muzičke škole u Subotici, na odsjeku tambure.

Smotra ispunjena radom i ljubavlju

Solisti koji su nastupili na ovogodišnjoj Smotri su: **Matija Ivković Ivandekić** – solo prim, te vokalni solisti: **Katarina Vukadinović, Roko Piuković, Matea Dulić, Mila Rukavina, Jakov Vukov, Katarina Mamužić, Marija Magdalena Huska, Ružica Dulić, Matej Vojnić Mijatov i Luka Mamužić** koji su nastupili u duetu, **Andrija Mandić, Iva Gabrić, Lucija Horvacki, Pavao**



Piuković, Iva Molnar, Lucija Vukov i Martin Vukov. Svi oni imali su zapažen nastup nagrađen velikim pljeskom od strane publike, a darovima ih je nagradila i Hrvatska glazbena udruga.

U ulozi voditelja našli su se njihovi vršnjaci, **Lana Šarčević i Luka Ješić**, koji su nazočne vodili kroz svijet tradicijske i novije tamburaške glazbe.

Kako nalaže tradicija duga 15 godina, na kraju programa svi izvođači su skupa izveli takozvanu himnu Smotre, pjesmu *Subotica* za koju tekst i glazbu potpisuje **Đula Milodanović**, a aranžman je uradio **Mario Tikvicki**.

»Izuzetno sam zadovoljna kako je prošla ova, nama jubilara, Smotra. Pripreme smo započeli na ljetnoj školi tambure u Rijeci prije dva mjeseca, te ih nastavili na probama sa solistima. Ono što me osobito raduje jest da ove godine imamo nekoliko novih

pjevača«, kaže Mira Temunović i dodaje kako je kroz sve ove godine na Smotri posebna atmosfera ispunjena radom i ljubavlju.

Ovaj mali jubilej bit će svečano obilježen na godišnjem koncertu, koji se priprema za kraj godine, a tada će po riječima dopredsjednika Udruge **Vojislava Temunovića** biti piriređena izložba fotografija svih izvođača.

»Iako na početku organiziranja Smotre nismo radili posebno na arhivu, danas je zanimljivo listati fotografije i prisjećati se prvih sudionika koji su sada odrasli ljudi. Nama kao organizatorima je to poticaj za dalji rad«, kaže Vojislav Temunović.

Kako su voditelji na početku programa poručili da je svaki sudionik Smotre dijamant do neba vrijedan, na kraju se, kada su svi zadovoljno zasijali, to i potvrdilo.

Ž. V.



Upis

Hrvatska glazbena udruga *Festival bunjevački pisama* tijekom mjeseca rujna vrši upis novih članova, te se zainteresirani mogu javiti u takozvanu Tamburašku kuću (Vladimira Gortana 23) ili putem telefona: 063/354-920 ili 063/80-87-836.



Festival bunjevački pisama

Festival bunjevački pisama bit će održan 29. rujna u dvorani Tehničke škole *Ivan Sarić* u Subotici, a početak je u 19 sati. Na Festivalu će biti izvedeno 15 novih skladbi, pisanih namjenski za ovaj Festival, a nastupit će osam solista, koje će pratiti festivalski orkestar i sedam malih sastava. Ulaznice se po cijeni od 250 dinara, od 20. rujna mogu rezervirati na telefonski broj 036/80-87-836 i kupiti na ulazu na sam dan Festivala.

U Šidu održana VII. likovna kolonija posvećena obilježavanju 150. obljetnice od rođenja Isidora Ise Velikanovića

U spomen na hrvatskog književnika

»Imali smo želju povezati Šid i Zagreb, s obzirom na činjenicu da je Velikanović rođen u Šidu, a da je umro u Zagrebu. Iduće godine predstoji nam obilježavanje 80 godina od njegove smrti. Likovnu koloniju ćemo tada posvetiti obilježavanju i te obljetnice«, kazao je predsjednik Organizacijskog odbora likovne kolonije Josip Pavlović

Od 6. do 8. rujna HKD Šid bilo je domaćin VII. likovne kolonije. Tijekom boravka u Šidu stvarali su slikari iz Subotice, Novog Sada, Beograda, Srijemske Mitrovice, Šida, te slikari iz Hrvatske: Zagreba, Belišća, Iloka i Tovarnika. Druženje slikara iz Srbije i Hrvatske započelo je 2013. godine kada su se tadašnji predsjednik hrvatske udruge iz Šida **Josip Hodak** i predsjednik likovne udruge **Croart** iz Subotice **Josip Horvat** dogovorili da započnu suradnju. Ideja je iste godine realizirana kada je organizirana prva likovna kolonija u Šidu. Tijekom proteklih sedam godina u Šidu je boravilo oko 50 slikara, koji su šidskoj udruzi ostavili preko 150 likovnih djela. Ovogodišnja likovna kolonija bila je posvećena obilježavanju 150. obljetnice rođenja **Isidora Ise Velikanovića**, hrvatskog pisca i prevoditelja, koji je rođen u Šidu.

Spoj lijepog i korisnog

Tijekom tri dana boravka u Šidu 20 slikara iz Srbije i Hrvatske naslikali su oko 35 slika raznih motiva i tehnika, koje su darovali šidskoj udruzi.

»Ove godine, pored četiri slikara iz likovne udruge **Croart** iz Subotice, drugi puta su nam gosti slikari iz udruge **Bel – Art** iz Belišća. Prvi puta sudjeluju tri slikarice iz Hrvatskog društva likovnih umjetnika iz Zagreba. Imali smo želju povezati Šid i Zagreb, s obzirom na činjenicu da je Velikanović rođen u Šidu, a da je umro u Zagrebu. Iduće godine predstoji nam obilježavanje 80 godina od njegove smrti. Likovnu koloniju ćemo tada posvetiti obilježavanju i te obljetnice«, kazao je predsjednik Organizacijskog odbora likovne kolonije **Josip Pavlović**.

Prodajom slika nastalih na prethodnim kolonijama HKD Šid je uspjelo doći do potrebnih financijskih sredstava za rad udruge i nabavu neophodne opreme.

»Osim razmjene iskustava, druženja i unaprjeđivanja suradnje, nama su slikari u velikoj mjeri i financijski pomogli. Zbog toga smo im vrlo zahvalni«, ističe Pavlović.

Prve večeri upriličena je dodjela kataloga u kojem su sadržane aktivnosti s pet prethodno održanih kolonija, te monografija u povodu osam godina postojanja HKD-a Šid. Katalogi su uručeni pojedincima, predstavnicima lokalne samouprave, društvenim organizacijama, raznim kolektivima koji su u prethodnim godinama postojanja udruge velikodušno pomagali razvoj Društva.



Suradnja na obostrano zadovoljstvo

Trodnevno zajedničko druženje slikara iz Subotice, članova likovne udruge *Croart* i HKD-a *Šid* sada je već postalo uobičajeno. Suradnja dvije hrvatske udruge jača iz godine u godinu, a gosti iz Subotice ocjenjuju *Šid* kao ugodno mjesto za boravak i mjesto srdačnih domaćina, gdje se svaki puta rado vraćaju.

»Svjedoci našeg sedmogodišnjeg druženja su radovi naših slikara i onih koji su bili sudionici svih likovnih susreta. Ove godine došlo je četiri slikara članova udruge *Croart*. Radovi slikara koji su ovdje nastali poslužili su HKD-u *Šid* da ojača rad. To je lijepo



čuti i nama je drago što je tako. Mi dolazimo s iskrenim pristupom da se urade najbolji radovi, a u našem godišnjem planu je, osim suradnje s HKD-om *Šid*, suradnja i s drugim udrugama diljem Vojvodine«, kaže predsjednik *Croarta* Josip Horvat.

Potpora Veleposlanstva

Otvaranju likovne kolonije prisustvovali su predstavnici lokalne samouprave Općine *Šid*, predstavnici javnih poduzeća, kulturnih ustanova, poduzetnici i pojedinci koji su svojim doprinosom pomogli razvoju udruge. U ime Veleposlanstva Hrvatske u Beogradu otvaranju likovne kolonije prisustvovao je opunomoćeni ministar **Stjepan Glas**, koji je pozdravio sve prisutne u ime veleposlanika **Gordana Bakote**, svih djelatnika Veleposlanstva i u svoje ime.

»Zahvalio bih se djelatnicima HKD-a *Šid* koji su svojim trudom i zalaganjem pridonijeli da se lik i djelo Ise Velikanovića na ovaj i druge načine obilježava na korist očuvanja hrvatske tradicije, kulture i običaja, a s ciljem što kvalitetnijeg reklamiranja hrvatske zajednice u Srbiji. Koristim prigodu istaknuti kako će Veleposlanstvo Republike Hrvatske u Beogradu, u okviru svojih nadležnosti, jednako kao i do sada, aktivno djelovati na proklamiranju prava hrvatske manjine u Srbiji, a glavne niti vodilje na tom putu bit će nam europski sustav vrijednosti i važeći sporazum između Hrvatske i Srbije da zaštiti prava nacionalnih manjina«, istaknuo je Glas.

Dojmovi slikara

Drugog dana boravka u *Šidu* slikari su posjetili Galeriju slika *Sava Šumanović* i Muzej naivne umjetnosti *Ilijanum*. Osim slikara amatera, stvarali su i akademski slikari. Jedna od njih je i akademska slikarica **Larisa Đurić** iz Subotice.

»Prvi dojmovi iz *Šida* su mi vrlo lijepi i mislim da je vrlo dobra organiziranost svih dosadašnjih manifestacija, dobra kolegijalnost i dobri umjetnici iznad svega. Mislim da bi moje kolege koji su već stvorili svoj svijet i svoju umjetnost bili dobar uzor i poticaj da se pridruže ovakvim udrugama i daju svoj doprinos, ne samo u smislu izrade radova nego i pomoći da se taj svijet umjetnosti uzdigne na jednu višu razinu«, istaknula je ona.

Drugi puta u *Šidu* su boravila i četiri slikara iz likovne udruge *Bel – Art*.

»Smatramo da je iznimno važna suradnja između kulturnih udruga Hrvatske i Srbije. Mi već desetak godina prakticiramo međudržavnu suradnju likovnih udruga iz Srbije, Mađarske i Hrvatske u okviru projekta *Panon*, koji se svake godine organizira u sve tri navedene zemlje. Slikari dolaze na kolonije, razmjenjuju iskustva, druže se, slikaju i provode vrijeme u lijepom okruženju«, kazao je **Ivan Vejda** iz Belišća.



Književnica **Ljiljana Crnić**, predsjednica HKC-a *Beograd*, predstavila je *Šid*anima i slikarima svoje pjesme:

»Poziv članova HKD-a *Šid* da boravim ovdje negdje blizu kuće *Sava Šumanovića*, blizu te ljepote o kojoj sam slušala me je oduševio. Njihov poziv sam sa zadovoljstvom prihvatila. Počašćena sam što je koncept ove slikarske kolonije i mali dio mene uz muzičku pratnju tamburaškog orkestra. Drago mi je što sam se prvi puta u *Šidu* imala priliku predstaviti kao književnica, ali i kao slikarica.«

Svoje autorske dječje pjesme na književnoj večeri predstavila je i **Nataša Križanić** iz *Šida*. Trećega, posljednjeg, dana boravka slikara u *Šidu* svim likovnim stvarateljima su od organizatora uručene zahvalnice i prigodni darovi. Na koncu, predsjednik likovne udruge *Croart* Josip Horvat iz opusa svoje udruge darovao je udruzi u *Šidu* sliku, koja će svjedočiti o još jednom njihovom uspješnom druženju i suradnji.

S. D.

Traženje crkvenog odgovora na demografsku depopulaciju Slavonije, Baranje i Srijema

Skupština Đakovačko-osječke crkvene pokrajine

U četvrtak, 5. rujna, u prostorijama župe sv. Dimitrija mučenika u Srijemskoj Mitrovici održana je 45. skupština biskupa Đakovačko-osječke crkvene pokrajine, kojom je predsjedao nadbiskup metropolit, mons. dr. **Đuro Hranić**. Uz njega, u radu sjednice sudjelovali su srijemski biskup, domaćin mons. mr. **Đuro Gašparović**, požeški biskup mons. dr. **Antun Škvorčević**, te kancelari triju ordinarijata: preč. **Marko Loš**, vlč. mr. **Ivan Popić** i vlč. mr. **Drago Marković**. U radu skupštine sudjelovao je i mons. dr. **Vladimir Dugalić**, dekan KBF-a u Đakovu.



Skupština je započela molitvom trećeg časa te izrazima dobrodošlice biskupa domaćina, koji je između ostalog posebno izrazio radost zbog imenovanja mons. **Bože Radoša**, svećenika Đakovačko-osječke nadbiskupije novim varaždinskim biskupom. Pozdravnu i uvodnu riječ svim prisutnima uputio je metropolit mons. Đuro Hranić istaknuvši kako biskupima još uvijek u ušima odzvanjaju marijanske pučke popijevke našega naroda koji se od blagdana Snježne do blagdana Male Gospe u tako velikom broju okuplja u našim marijanskim svetištima. Na hodočašćima u marijanska svetišta biskupi su imali prilike doživjeti bilo i kršćansku dušu naših Slavonaca, Baranjaca i Srijemaca, naš vjernički puk koji živi svoje poteškoće i radosti u vjeri te svoju vjeru svjedoči hrabro unatoč svim izazovima i poteškoćama. Naglasio je da je doživljeno iskustvo susreta s vjernicima poticaj i polazište za pastirsko biskupsko promišljanje o demografskoj krizi s kojom je suočen čitav hrvatski narod, a napose područje Slavonske crkvene pokrajine.

Biskupi su zajedno s mons. Dugalićem analizirali prijedlog teksta pisma vjerničkoj i društvenoj javnosti o uzrocima demografske krize u Slavoniji, Baranji i Srijemu (niska stopa nataliteta te iseljavanje stanovništva). Promišljali su o prikladnim realnim crkvenim odgovorima na demografsku depopulaciju na pastoralnoj, odgojnoj, socijalnoj, karitativnoj, a u granicama mogućnosti i na gospodarskoj razini.

U posljednjem dijelu sjednice biskupi su se osvrnuli na određena aktualna pastoralna i personalna pitanja.

Tiskovni ured Đakovačko-osječke nadbiskupije
Foto: Tiskovni ured Srijemske biskupije

Početak vjeronaučne godine u Srijemu

U nedjelju, 8. rujna, u katedrali sv. Dimitrija, đakona i mučenika u Srijemskoj Mitrovici, svečanim euharistijskim slavljem proslavljen je početak nove vjeronaučne i školske godine.

Slaveći euharistiju i pjevajući himan Duhu Svetomu, okupljeni vjernici su zatražili Gospodinov blagoslov za sebe i svoje obitelji, a na osobit način za svoju djecu koja su i ove godine sjela u školske klupe, kao i za one koji ih uče. Iz toga se može iščitati duboka svijest vjernika da jedino s Gospodinom i Njegovim blagoslovom školska godina može donijeti obilje plodova.

Svečano euharistijsko slavlje predslavio je srijemskomitrovački župnik mons. **Eduard Španović**, generalni vikar Srijemske biskupije.



Pozivajući roditelje da upišu svoju djecu na katolički vjeronauk u školi naglasio je kako je izbor vjeronauka u školi veoma važan, jer birajući ga, roditelji za svoju djecu biraju školu života, te ih približavaju Isusu Kristu. To je, također, javni pokazatelj da roditelji žele omogućiti svome djetetu vjerski odgoj. Nakon prigodne homilije, učenici su u prikaznoj procesiji prinijeli darove Bogu: svijeću, Bibliju, loptu i lutku, školske torbe, pribor i udžbenike, te kalež, hostije, vino i vodu, u želji i molitvi da Bog po tim darovima svakom učeniku podari radost napredovanja u vjeri i znanju.

Na koncu euharistijskog slavlja, okupljeni učenici osnovne i srednje škole primili su zajednički i pojedinačni blagoslov. Tom prigodom blagoslovljene su i školske torbe, školski pribor i sve ono što je potrebno za uspješni početak nove 2019./20. vjeronaučne i školske godine.

Svečano euharistijsko slavlje, svojim lijepim pjevanjem, animirao je zbor mladih.

Kako je, po datumu, blagdan Rođenja Blažene Djevice Marije – Mala Gospa, za ovu župsku zajednicu to je dan godišnjeg klanjanja pred Presvetim. Nakon euharistijskoga slavlja, svi okupljeni vjernici, i odrasli i djeca, ostali su se pokloniti Gospodinu, prisutnom u Presvetom Oltarskom Sakramentu.

Ivica Zrno

Proštenje u župi sv. Križa u Somboru

Sutra, na blagdan Uzvišenja sv. Križa, 14. rujna, u istoimenoj somborskoj župi slavit će se proštenje. Euharistijsko slavlje počinje u 18 sati.

Proštenje na subotičkoj kalvariji

Na blagdan Žalosne Gospe, 15. rujna, u istoimenoj kapeli na subotičkoj kalvariji bit će slavljen proštenje. S obzirom na to da blagdan pada u nedjelju, mise će biti služene po ustaljenom rasporedu za župu Isusova Uskrsnuća. Jutarnja misa u 6.30 bit će služena u crkvi, dok će svete mise, u 8 sati na mađarskom, kao i misa u 9.30 sati na hrvatskom jeziku, biti služene na kalvariji. Između ove dvije mise bit će klanjanje kao zadovoljština za grijeh psovke i kletve.

HosanaFest

Festival hrvatskih duhovnih pjesama *HosanaFest*, četrnaesti po redu, bit će održan u nedjelju, 22. rujna, u Subotici u Dvorani sportova, s početkom u 20 sati.

Susret mladih svih biskupija Srbije

Susret mladih svih biskupija u Srbiji bit će održan 28. rujna u Srijemskoj Mitrovici. Program počinje u 9.30 i predviđen je do 17.30 sati. Svi zainteresirani se mogu javiti svojim župnicima ili vjeroučiteljima, a cijena puta je 1.100 dinara.

Ž. V.



Piše: dipl. theol. Ana Hodak

Izgubljeno i nađeno

Isus je došao na zemlju približiti ljudima Boga, kojega su teško mogli dokučiti i doživjeti, jer im je bio apstraktan i dalek. Božja veličina nadilazi čovjekove ograničene moći shvaćanja, zato mu je bilo teško pojmiti istine o njemu. Stoga Isus uzima ljudsko tijelo i donosi ljudima Boga na najpristupačniji način. Svojim životom i svojim naučavanjem daje čovjeku do znanja tko je i kakav je Bog, te što od ljudi očekuje. Ipak, nije kod svih naišao na odobravanje, pa mu mnogi suvremenici zamjeraju da je prijatelj grješnika i carinika, ne shvaćajući da upravo time Isus svijetu objavljuje Božju ljubav, dobrotu i milosrđe. Da bi im to približio i pojasnio priča im prispodobu o izgubljenom i nađenom ovci, izgubljenom i nađenom drahmi, te o izgubljenom i nađenom sinu (usp. Lk 15, 1-32).

Bog daje novu šansu

Budući da Bog i njegovo kraljevstvo nadilaze ovaj svijet, Isus ih je ljudima najlakše objašnjavao pomoću prispodoba, kratkih priča koje govore o događajima iz svakodnevnog života Izraelaca onoga vremena. Tako mu je i radost Božju zbog obraćenog grješnika najlakše bilo predstaviti pričama o radosti pastira kada pronađe izgubljenu ovцу, ili žene koja, dok mete kuću pronalazi izgubljenu drahmu. No, prispodoba o izgubljenom i nađenom sinu ne samo da ilustrira Božju radost zbog obraćenog grješnika već prikazuje cijelu lepezu osjećaja i odnosa između čovjeka i Boga kada je riječ o obraćenju.

Ove prispodobе su i Isusov odgovor na zamjerke suvremenika zato što sjeda za stol s grješnicima. Bog na grješnika ne gleda kao čovjek. Za Boga je on poput izgubljene ovce ili drahme koju treba tražiti i vratiti. On ne odbacuje izgubljenog nego ga traži, ide mu u susret. Zato Isus, utjelovljeni Bog, odabire društvo grješnika kako bi im se što više približio, dotaknuo njihova srca i vratio ih na pravi put. No, ljudi su prečesto okupirani mislima o svojoj pravednosti. Uzimaju sebi pravo suditi drugima i odbacivati ih, iako je to samo u Božjoj ovlasti. Isus svojim odnosima prema grješnicima opominje sve »pravednike« da nije na njima suditi i odbacivati. Ako Bog traži i daje novu šansu, tko je čovjek da se stavlja u ulogu suca?

U svojim zajednicama često se ponašamo poput farizeja i pismoznanaca. Gledamo ispod oka novopridošle, koji prije nisu prakticirali svoju vjeru i odlazili u crkvu. Ne prihvaćamo ih kao ravnopravne s nama koji smo tu odavno. Ali, Bog ih prihvaća. I ne samo to, raduje se njihovom povratku. A ako smo mi ti koji smo se udaljili od Crkve te nas pogledi i reakcije drugih priječe da se vratimo, trebamo uvijek imati na umu Božju radost zbog našega povratka, ne obazirući se na reakcije ljudi. Naposljetku, kršćanin se uvijek treba radovati zbog obraćenog brata, a zalutalome pružiti ruku i pomoći mu da se vrati na pravi put.

Božja strpljivost

Prispodoba o izgubljenom sinu najljepša je ilustracija Božjeg milosrđa i njegovog odnosa prema grješnicima. Važno je uočiti očevu strpljivost prema sinovima. On u potpunosti poštuje njihovu slobodu i, premda je mogao svojim autoritetom spriječiti mlađega da ode u svijet, a starijeg natjerati da slavi bratovljev povratak, on ih pušta da rade kako žele čekajući da shvate da su pogriješili. Tako Bog poštuje našu slobodu. On nam nudi spasenje, daje nam brojne upute kako ga doista ostvariti i kako od njega ne odlutati, ali nas ne sili da to poštujemo. Vrata njegovog kraljevstva su za sve otvorena, ali čovjek mora slobodno izabrati želi li ući. No, često pogrešno bira, pa zbog nekog čudnog straha da mu netko ne oduzme slobodu, oduzima je sam sebi tako što pada u ropstvo grijeha. Ali, Bog ni tada ne odstaje, već mu pruža ruku da ga spasi.

U svemu tome ogleda se Božja neizmjerljiva ljubav prema čovjeku, no on je treba postati svjestan. Mlađi sin je na ljubav svoga oca počeo računati tek kada ga je grijeh doveo na rub opstanka i kad više nije imao kud, do tada o tome nije ni mislio, padao je u ropstvo grijeha misleći da tako živi svoju slobodu.

Svi smo mi zarobljeni grijehom i potrebni obraćenja. Svima nam Božja ljubav pruža ruku i čeka strpljivo da je prihvatimo. Nemojmo živjeti kao da imamo vremena i odgađati povratak Bogu poput mlađeg sina. Vrijeme nije u našoj vlasti i ne znamo što nas već sutra čeka. Nemojmo previše računati na Božje strpljenje, nemojmo čekati da nas pritisnu životne nevolje pa da počnemo misliti na Boga. Preispitajmo se i krenimo već sada.

Otkriven spomenik Đuri Stantiću

Svjetski sportski velikan dobio dostojno obilježje u rodnom gradu

Đuro Stantić, Subotičanin i prvak na međuolimpijskim igrama održanim u Ateni 1906. godine, ponovno je među svojim sugrađanima. Spomenik ovome svjetskom sportašu otkriven je u subotu, 7. rujna, na prostoru današnjeg spajanja Ulice Maksima Gorkog i Beogradske ceste. Starijim sugrađanima na mjestu poznatijem kao kod *Ćurine mijane* ili *golupčije pece*. Otkrivanju su, osim poklonika sporta, povijesti i kulture te medija, prisustvovali i članovi obitelji. No, nije bilo predstavnika Grada.

Pobjednički vijenac od kovanog željeza još uvijek krasi ulaz rodne kuće Đure Stantića na Beogradskoj cesti, odakle je kretao u svijet i vraćao se ovjenčan zlatnom medaljom i pokalom. On je jedan od više značajnih sportaša koji je proslavio Suboticu osvajanjem svjetskog prvenstva 1901. godine u Berlinu i zlatnog odličja 1906. godine, na proslavi deset godina od početka modernih Olimpijskih igara u Ateni. Od tamo je donio u Suboticu prvo službeno priznanje za brzo hodanje u utrci na 3.000 metara.



Potrebno je naglasiti kako je ovo bilo međuolimpijsko natjecanje održano između dvije službene suvremene olimpijade, ali u rangu ovoga svjetskog natjecanja.

Skupština grada Subotice je na jednom od posljednjih zasjedanja donijela pozitivnu odluku o postavljanju spomenika, a njegovu izradu financirala je sama podnositeljica zahtjeva za postavljanje spomenika, Stantićeva rođaka **Nada Kozarić**.

»Danas mi je puno srce. Dugo smo čekali na ovaj trenutak i doživjeli smo ga stotinu i jednu godinu nakon njegove smrti. Priča o postavljanju spomenika je pokrenuta prije deset godi-



Stantić je prvi osvajač olimpijskog zlata s područja današnje Srbije i jedini takav Subotičanin. Činom otkrivanja spomenika ispravljena povijesna sportska nepravda

na i konačno smo doživjeli uspjeh. Sada naš Đuro stoji ovdje i promatra prolaznike, gleda prema vlastitoj kući odakle je u ranu zoru polazio na vježbe brzog hodanja do Palića i natrag. Njegov pogled prati promatrača i imate dojam da je i on sada zadovoljan.«

Đuro Stantić je prvi olimpijski natjecatelj koji je osvojio olimpijsko zlato s područja današnje Srbije, istakao je **Mihály Vermes**, profesor matematike i član poznate sportske obitelji. On je nakon obraćanja pri otkrivanju spomenika podsjetio:

»Stantić se prvi put pojavio na palićkim sportskim igrama koje su postojale u razdoblju od 1880. do 1914. godine. Došao je u građanskom odijelu i čizmama, želeći se natjecati u brzom hodanju. Međutim, žiri mu to nije dopustio budući da nije bio prikladno odjeven. Proradio je njegov bijes i on je uz stazu, skupa s ostalim sudionicima utrke, startao. Na opće čuđenje nazočnih, odjeven u čizme i građansko odijelo, pretekao je sve sudionike, uvježbane sportaše u odgovarajućoj opravi i izbio na vodeće mjesto. Onovremeni trener i profesor u Gimnaziji **Nikola Matković** zapazio ga je i shvatio da je riječ o iznimnom sportašu, sportskom geniju. Počeo se baviti njime, što je od Stantića učinilo vrhunskog atletu i nogometaša.«

Lajos Vermes, uz veliki broj medalja i sportskih priznanja, zaslužan je i za značajno propagiranje sporta na jugu tadašnje Ugarske. Nesumnjivo je zaslužio spomenik koji sada stoji na Paliću, pored nekoć njegova hotela za sportaše. Za svoja dostignuća u biciklizmu, motociklizmu, atletici i osobito u zrakoplovstvu, **Ivan Sarić** je također zaslužio spomenik, koji danas stoji u središtu Subotice. Ipak, kako podsjeća povjesničar-amater **Ljudevit Vujković Lamić**, koji je pružio značajnu pomoć glede izvora informacija, Vermešu i Sariću grad se primjereno odužio za njihova postignuća. »Niti jedan od njih, međutim, nije osvojio titulu svjetskog prvaka, niti su nositelji zlatnoga međuolimpijskog odličja koje ima Đuro Stantić. Pri tome je pronosio ime i slavu Subotice gdje god se natjecao u



svijetu. Osobno smatram da je i on zaslužio spomenik. Međutim, niti grad niti sportske organizacije i institucije nisu našle za shodno barem na neki način pomoći podizanje spomenika ovome svjetskom Subotičaninu. Naime, Stantić je u svih 55 utrka u kojima je sudjelovao uvijek bio prvi, od Beča, Praga, Budimpešte, Subotice, Novog Sada, Beograda», kaže Vujković Lamić.

Postavljanjem spomenika Đuri Stantiću ispravljena je svojevrsna nepravda, jer se prilikom postavljanja spomen česme s imenima olimpijaca podrijetlom Subotičana prije nekoliko godina na jednoj subotičkoj aleji njegovo ime tamo nije našlo. Za entuzijaste i istraživače, kao i za studente, zanimljiva je spomen-soba koja je uređena unutar njegove rodne kuće.

Kip od bijelog umjetnog kamena u prirodnoj veličini sportaša, ispred kojeg se nalazi ploča od bijelog granita s uklesanim imenom i osnovnim podacima, izradio je samouki kipar **Franjo Mačković**. Postavljanje spomenika pomogli su, u vidu praktične nastave, učenci srednje Građevinske škole.

Prigodno, vijest o postavljanju spomenika stiže na 101. obljetnicu od smrti poznatog subotičkog atletičara i ugarskog reprezentativca Đure Stantića koji je preminuo 10. srpnja 1918.

Održavanje je povjereno Javnom poduzeću za upravljanje putovima, urbanističko planiranje i stanovanje.

Siniša Jurić

Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu životnog okoliša, temeljem članka 10. i 29. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (*Sl. glasnik RS* br. 135/04 i 36/09), objavljuje:

OBAVIJEST O DONIJETOM RJEŠENJU DA NIJE POTREBNA IZRADA STUDIJE PROCJENE UTJECAJA NA ŽIVOTNI OKOLIŠ

za projekt »Proširenje centra za reciklažu neopasnih otpadnih plastičnih materijala«, na katastarskim parcelama 12010/1, 12010/5, 12010/6, 12010/9, 12010/10, 12010/11, 12010/12 i 12009/6 KO Donji grad, Subotica, Ulica Senčanski put br. 150 (46.083232°, 19.691302°), nositelja projekta »Intercord« doo Subotica, Beogradski put br. 242.

Zainteresirana javnost ima pravo žalbe u roku od 15 dana od dana objave obavijesti u sredstvima informiranja. Tekst rješenja se u cijelosti može preuzeti na web sajtu grada Subotica, u odjeljku (okoliš – oglasna ploča).



RECEPT NA TACNI



PROVANSALSKA SALATA

Volim se igrati sa začинима u smislu da ih sama kombiniram i nikada nisam kupovala »one« već miksirane. Ne koristim čak ni *vegetu*, nego na licu mjesta ili bolje reći iznad posude ubacim sve pojedinačno. Nikad nisam, sve do jednom kada sam naletjela na recept za mafine koji me zainteresirao, ali su navodili kao sastojak provansalsku mješavinu. Kao i svaka štreberica, volim u prvoj pripremi biti na visini zadatka i potruditi se napraviti kako piše. Naravno, poslije improviziram. Ali ovog puta se zaljubih u mješavinu i to je bilo to – od tada se ne razdvajamo. Provansalska mješavina mi je postala omiljena za začiniti salatu i u njoj je sve što mi je potrebno: dovoljna količina soli i potrebnih okusa.

Prije nekoliko dana u prodavaonici sam ugledala konzervu s provansalskom salatom s tunjevinom. Mozak je bio uzbuđen saznanjem o postojanju i provansalske salate i ideja o receptu za nju je uzavrela. E sad, nisam ni slutila da ima nekoliko varijanti, a na jednom mjestu sam čak našla pobrojanih 10 najboljih recepata za provansalsku salatu. I što je najzanimljivije: ti recepti se jako razlikuju. Ja sam izdvojila jedan po svojoj mjeri.

Potrebno: 2 šalice svježeg špinata / 1 glava zelene salate / 2 šalice narezanih gljiva / pola šalice sitno sjeckanog crvenog luka / pola šalice sjeckanih crnih maslina / 1 žlica kapara.

Za dresing: 2/3 šalice maslinovog ulja / 1/3 šalice estragonskog octa / 2 češnja češnjaka / 1 žlica senfa / žličica estragona.

Postupak: Zelenu salatu i špinat oprati, osušiti, narezati na sitnije komade i dodati im masline. Pomiješati sve sastojke za dresing i u njih ubaciti luk i gljive i ostaviti da odstoji. Pomiješati salatu i marinadu, dobro izmiješati i ostaviti u hladnjak 45 minuta.

Svatko bira što će kako nazvati, a ja ću ovo zvati »mojom provansalskom salatom«. Dobar tek!

Gorana Koporan

Cehovsko (esnafsko) obrtništvo u Subotici u XVIII. i XIX. stoljeću (V.)

Organizacijsko ustrojstvo cehova

Organizacijsko ustrojstvo cehova u suštini bilo je isto vijekovima i formulirano je tzv. cehovskim pravilnicima. Ova cehovska pravila (articuli caehales) regulirala su točno i najsitnije detalje obrtničkog života u tadašnjem vjerskom i feudalnom duhu, počevši od prijema za šegrtu do sprovođa članova cehova. U njemu se oslikavaju svakodnevni radni dani, vjerski blagdani, društveni i socijalni život, odnosi moralnog ponašanja. Odredbe cehovskih pravila zahtijevale su čvrstu poslušnost, a prekršiteljima je slijedila stroga kazna.

Ovdje će biti prikazan *Cehovski pravilnik*, objavljen 1813. godine na mađarskom i ilirskom jeziku, a važio je za cijeli teritorij Ugarske kao obavezan. Temeljem ovog cehovskog pravilnika svaki ceh je trebao sačiniti svoj pravilnik, one odredbe koje nisu smatrali bitnim mogli su izostaviti, a druge prilagoditi svojim okolnostima i tako ih je trebalo poslati vladaru na odobrenje. Ali prije toga trebalo je pribaviti pristanak, odobrenje i mišljenje lokalne samouprave i županije. Ovi su, među ostalim, trebali informirati upravna tijela je li dovoljan broj onih koji se obraćaju za dobijanje cehovskog privilegija. Najmanje šest obrtnika je trebalo podnijeti molbu za dozvolu formiranja samostalnog ceha. Zahtijevale su se i informacije o materijalnom stanju obrtnika podnosioca molbe i imaju li dovoljno novaca za taksu koja se plaća za cehovski pravilnik. Ovi troškovi iznosili su obično 300-400 tadašnjih forinti, a siromašniji obrtnici teško su mogli osigurati ovu sumu.

U obavezujućem pravilniku, koji je služio kao obrazac za sva cehovska »pisma« (pravilnike), prvih deset članaka odnosilo se na šegrtu, od 10. do 28. članka na pomoćnike, od 30. do 40. članka na obveze majstora i pomoćnika, od 41. do 47. članka na cehovske skupštine, članak 48. regulira izbor cehovskih majstora, od 49. do 54. članka uređuje se način rukovanja cehovskim novcem i dopisivanjem i na kraju članak 55. odnosi se na zabranu »raširenih loših navika i zloupotreba« unutar cehovskih udruženja.

Na osnovu zaključenog ugovora s cehom, šegrti su izučavali zanat 3-4 godine, a od toga 1-2 godine provodili su gotovo kao sluge radeći na spremanju i drugim kućnim poslovima po uputama majstora i pomoćnika majstora. Kada su izučili osnove zanata, proglašavali su ih kalfama i trebali su tri godine »putovati« od mjesta do mjesta u cilju usavršavanja svog zanata. Nakon toga mogli su postati pomoćni majstori, ali prije toga morali su napraviti jedno »remek djelo« iz svoje struke.

Vrhovno tijelo cehova bilo je sabor, koji se morao održati bar jednom godišnje. Na čelu ceha bio je cehovski majstor, zamjenik mu je bio »patermajstor«, odnosno cehovski »podmajstor«. Osim toga, jedan majstor bio je zadužen za nadzor nad šegrtima i pomoćnicima sa zvanjem »majstor-dekan«, odnosno kalfapapaša.

Vjerski i etički život članova cehova, kvaliteta izrađenih proizvoda i obveza međusobne socijalne brige bili su regulirani

strogim propisima. Svaka zloupotreba kažnjavala se fizički (tjelesno!) ili novčano.

Cehovski balovi

Svako ispoljavanje cehovskog života bio je veliki društveni događaj u Subotici, a to se posebice odnosi na cehovske balove. A kako je to bilo na balovima u Subotici između 1840. i 1860. godine?

Svako cehovsko udruženje imalo je svoje svečanosti – balove, često povezane s vjerskim i svjetovnim običajima, odnosno danom sveca zaštitnika određenog obrta, odnosno ceha. Svečana odjeća je bila obavezna, a prijem i razmještaj gostiju imao je točno određen protokol, kao i kompletan program bala. Na otvaranju balova, nazdravljač – najčešće ugledni cehovski majstor – održao bi zdravicu uz ispijanje vina iz *floribusa* (pokala za vino od 1,5 l) gutljaj po gutljaj recitirajući sljedeće stihove:

»Ispijam ovaj floribus / Za pretpostavljene naše / Za vladara našeg / Za kralja našeg / Za županiju našu / Za činovnike njene! (ovdje potegne poveći gutljaj);

Za slobodni grad naš / I za glavnog suca našeg / Cijelo vijeće naše / Za vrijedni ceh naš / Za ceh-majstora našeg / I ostale majstore naše / I njihove familije! (opet ispija poveći gutljaj);

Ispijam ovaj floribus / Za subotičke djevice / A osobito za jednu / Koja me je za to molila / A koja me razumije / A na čiju svadbenu ja ću / Ali ne na njenu daću! / A za sreću njinu / Ne pitam za cijenu vinu! (ispija ostatak vina, dok ostali uzvikuju: Vivat! Živjeli! Ēljen!).

Osim cehovskih pravilnika, u uspomene na cehove spadaju tzv. vandrovke majstorskih pomoćnika (svojevrsni dnevnik s »putovanja« od mjesta do mjesta radi usavršavanja zanata), majstorska pisma i atestati (majstorska pisma kojima se postaje »slobodan/samostalan majstor«).

Cehovske zastave pod kojima su pojedini cehovi prolazili u procesijama prilikom raznih svečanosti i proslava, cehovski pečati i cehovski kovčezzi danas se već čuvaju kao muzejski eksponati. Cehovski kovčezzi su bile specijalne škrinje, često bogato ukrašene intarzijama, opremljene s 2-3 brave, a u njima su se čuvali novac i dokumenti cehovskih udruženja.

Hoćemo li ova nekadašnja udruženja obrtnika zvati cehovima ili esnafima, apsolutno je svejedno. Iako sa zakašnjenjem u odnosu na razvijenije sredine, činjenica je da su obrtnici i njihova udruženja – cehovi/esnafi pridonijeli »povarošenju« Subotice, a taj proces nije bio ni kratak ni lak. Nakon njihovog nestanka slijedila ih je manufaktura, a potom industrija. Ali, to je već jedna sasvim druga priča.

Atila Dunderski



Republika Srbija
Autonomna Pokrajina Vojvodina
Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice
Bulevar Mihajla Pupina 16, 21000 Novi Sad
T: +381 21 487 4035; 487 4330
ounz@vojvodina.gov.rs
KLASA: 128-17-3/2019-01
DATUM: 05.9.2019.

Temeljem članka 15. Pokrajinske skupštinske odluke o pokrajinskoj upravi (*Sl. list APV*, br. 37/2014, 54/2014 – drugi propis, 37/2016, 29/2017 i 24/19), članak 6. stavak 3. Pokrajinske skupštinske odluke o ustanovljavanju nagrade Autonomne Pokrajine Vojvodine i pokrajinskih (*Sl. list AP Vojvodine*, br. 54/2018), članak 4. i članak 5. stavak 2. Pokrajinske uredbe o postupku za dodjelu pokrajinskih priznanja (*Sl. list AP Vojvodine*, br. 6/2019), Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice upućuje

JAVNI POZIV

za podnošenje prijedloga za dodjelu pokrajinskog priznanja u području obrazovanja – Priznanje ĐORĐE NATOŠEVIĆ

Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice upućuje javni poziv svim zainteresiranim predškolskim ustanovama, osnovnim i srednjim školama, odgojiteljima u predškolskim ustanovama, nastavnicima u osnovnim i srednjim školama i pedagozima i psiholozima u ovim ustanovama sa sjedištem na teritoriju Autonomne Pokrajine Vojvodine, za izuzetne rezultate postignute u odgojno-obrazovnom radu – Priznanje ĐORĐE NATOŠEVIĆ, koje se dodjeljuje za rezultate postignute u 2018. godini.

Pravo predlaganja kandidata za dodjelu pokrajinskog priznanja u području obrazovanja imaju pravne i fizičke osobe.

Pravo na pokrajinsko priznanje ima fizička ili pravna osoba s prebivalištem, odnosno sjedištem na teritoriju Autonomne Pokrajine Vojvodine.

Prijedlog se dostavlja u pisanoj formi s obrazloženjem, podacima o kandidatu i rezultatima njegovog rada postignutim u 2018. godini.

Uz prijedlog, dostavlja se i odgovarajuća dokumentacija, koja se poslije odlučivanja o dodjeli pokrajinskog priznanja ne vraća predlagatelju.

Odluku o dodjeli pokrajinskog priznanja donosi Povjerenstvo za dodjelu Pokrajinske nagrade i pokrajinskih priznanja.

Podnositelji prijedloga obavezno dostavljaju sljedeću POTREBNU DOKUMENTACIJU:

1. Formular – prijedlog za dodjelu pokrajinskog priznanja u području obrazovanja – Priznanje ĐORĐE NATOŠEVIĆ, koje se dodjeljuje za izuzetne rezultate postignute u odgojno-obrazovnom radu – preuzima se sa sajta www.puma.vojvodina.gov.rs,

2. Preslika osobne iskaznice, odnosno očitana osobna iskaznica za kandidata koji je fizička osoba, odnosno izvadak iz odgovarajućeg registra za pravnu osobu, kao dokaz da je kandidat s prebivalištem, odnosno sjedištem na teritoriju Autonomne Pokrajine Vojvodine,

3. Preslika potvrde o poreznom identifikacijskom broju – PIB-u – za pravne osobe,

4. Dokaz o postignutim rezultatima u području obrazovanja u 2018.,

5. Profesionalni životopis i

6. Preslike NAJZNAČAJNIJIH nagrada i priznanja.

Rok i način dostave prijedloga: Javni Poziv za podnošenje prijedloga za dodjelu pokrajinskog priznanja u oblasti obrazovanja – Priznanje ĐORĐE NATOŠEVIĆ traje 30 dana, odnosno do 7. listopada 2019. godine. Prijedlozi se dostavljaju poštom preporučeno s naznakom »Javni poziv za podnošenje prijedloga za dodjelu pokrajinskog priznanja u oblasti obrazovanja – Priznanje ĐORĐE NATOŠEVIĆ«, Pokrajinskom tajništvu za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice, Bulevar Mihajla Pupina 16, 21000 Novi Sad.

Pokrajinsko priznanje u području obrazovanja – ĐORĐE NATOŠEVIĆ, dodjeljuje se 25. studenog 2019. godine.

Pokrajinsko priznanje dodjeljuje se u vidu diplome i u novčanom neto iznosu od 100.000 dinara s pripadajućim porezima i doprinosima.

Dodatne informacije mogu se dobiti u Pokrajinskom tajništvu za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice, preko telefona 021/487-40-35; 021/487-40-33 ili putem elektroničke pošte: vojin.jovancevic@vojvodina.gov.rs ili gorana.kukobat@vojvodina.gov.rs.

POKRAJINSKI TAJNIK
Mihály Nyilas



Pravila na putu do škole

Školsko zvono postalo je (ponovno) svakodnevica. Iako ono na kraju sata puno bolje zvuči, ipak zvoni i za početak. No, vjerujem kako ste to već prihvatili i da su se rasporedi sati već ustalili.

Ovoga puta naglasak želim staviti na put do škole i put do doma. Neki od vas su sada već dovoljno veliki i idu sami u oba smjera, što znači da ste postali sudionici u prometu. Upravo radi

toga važno je za one nove naučiti, za »stare« učenike podsjetiti se, a za sve zapamtiti osnovna pravila u prometu.

Pješaci se u prometu na ulici uvijek kreću pločnikom ili, ako ste biciklist, biciklističkom stazom, a auti uvijek kolnikom. Stoga se uvijek, ali baš uvijek, trebate kretati isključivo pločnikom.

Ako na vašem putu do kuće, odnosno škole, nema pločnika, onda trebate hodati uz sam rub ceste i to lijevom stranom.





Iako su to mnogi još u vrtiću učili, valja spomenuti da se cesta prelazi na pješačkom prijelazu, odnosno kako mi to volimo reći: na zebri.

Na prometnijim raskrižjima su za pješake također postavljene semafori, a vjerujem da svi dobro znate koja boja što znači.

Ako na cesti nije obilježen pješački prijelaz, onda se cesta prelazi na najkraćem dijelu puta i to tako da prije nego kročiš na nju, trebaš pogledati najprije na lijevu stranu, pa desnu i onda opet na lijevu i tek onda, ako nema vozila smiješ prijeći cestu.

Prilikom prelaska ceste se NE trči, ali se ne trebaš ni vući, nego se kretati sigurnim korakom.

Ako izlazite iz auta ili autobusa, uvijek prelazite ispred vozila, kako bi vas vozač vidio.

Na parkiralištu automobila morate također biti oprezni, jer se može dogoditi da vas vozač ne može na vrijeme uočiti od drugog auta.

Važno pravilo: cesta nije mjesto gdje se prijateljima pokazuju hrabrost ili fizičke sposobnosti, radije se svi pridržavajte pravila, a svoju hrabrost možeš pokazati i ako pomogneš onome kome je pomoć potrebna. Za fizičke sposobnosti postoje igrališta, parkovi ili vaše dvorište.

Također, cesta nije mjesto za igru. Stoga, budite oprezni i pokažite odraslima kako ste dobri poznavatelji prometnih pravila.

Hrckove vijesti

Novi broj Hrcka

Rujanski dvobroj Hrcka možete potražiti u svojim školama sljedećeg petka, 20. rujna.

Zaziv Duha Svetoga

Sвета misа, Zaziv Duha Svetoga за početak školske i vjeronaučne godine, за sve ученике који похађају католички вjeronauk u osnovnim i srednjim školama на територију Суботиче и околице биће слављена сутра, 14. рујна, у суботичкој катедрали, с почетком у 10.30 сати.



Hrckov spomenar

Zovem se: Nikola Vujković Lamić
Idem u školu: Matko Vuković u 5.4
Izvanastavne aktivnosti: treniram vaterpolo
Volim: igrati igrice
Ne volim: ustajati rano
U slobodno vrijeme: volim igrati nogomet
Naj predmet: tjelesno i matematika
Kad odrastem: želio bih biti programer



KOD GLAVNE POŠTE

Too Optika Subotica 551-045

25 YEARS

Srebrna akcija!

Mijenjam stan u Pančevu, jednosoban od 30 m², III. kat bez grijanja blizu centra za sličan uz morskou obalu Istre. Tel: 065/689-35-47.

Starija kuća (4 sobe, ručao, 2 kupaone, kuhinja, ostava) + sporedna zgrada (ljetna kuhinja, soba, kupaona) se prodaje ili mijenja za stan ili kuću u Zagrebu (centar). Tel: 024 754760 ili 064 2394757.

Prodajemo lijepu kuću u Subotici, 145 m², dvije terase, dvije garaže, svi priključci, bazen, legalizirano, može zamjena za manji dvosoban stan, plus doplata. Tel: 024-456-12-05.

Traže se vozači C i E kategorije s hrvatskim ili mađarskim putnim ispravama za posao u Njemačkoj u okolini Stuttgarta i Ludwigsburga. Tel.: +4917621561026 ili 064/1826160.

Prodaje se kuća na kat, plac 650 m², kuća 210 m², velika garaža, kotlarnica, 3 prostorije 5x4, ljetna kuhinja i za ogrjev. Dva trosobna stana – 6 soba, 2 kuhinje, 2 kupaone, 2 ostave, etažno grijanje i plin, KDS, telefon, interfon, parket sobe, pločice ostalo, autobus br. 16 Mali Radanovac, Subotica. Može zamjena po dogovoru. Tel: 061 2323223.

Prodaje se kamionska prikolica registrirana za traktor s atestom 14 t, »Regent« trobrazdni plug, obrtač i sijačica »Olt Gama 18« s lulama 2,25. Tel: 024/532-570.

Prodajem salaš na Mirgeškom putu, 4 km od grada, nova gradnja, sve od čvrstog materijala, trofazna struja, bunar 50 m, dvije kupaonice, tri štale, svinjci, dvije garaže. Tel: 064 247-09-49.

Primam u radni odnos zubnog tehničara s iskustvom u Županji, R. Hrvatska. Smještaj osiguran. Informacije na tel.: 00385-95-366-17-67.

Prodaje se građevinska parcela površine 844 m² za gradnju stambenog objekta, Mali Radanovac, Ulica Heroja Pinkija. Tel: 063/551-871.

U Somboru prodajem kompletno završenu termoizoliranu veću katnicu sa suterenom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG u centru grada. Tel: 025 544-92-20; 064 280-84-32.

Prodaje se kuća na kat s dva trosobna stana, 210 m², plac 650 m², Subotica, Mali Radanovac, s kompletnom infrastrukturom, plinom, dva strujna brojila legalizirana. Informacije na tel: 024-546-061.

Prodaje se kuća u centru sela Golubinci, Šimanovačka 14, na parceli 796 K. O. Golubinci koja s parcelom 797 čini jednu cjelinu – plac u građevinskom području, ukupne površine 25a i 14m². Dragan 063-509-902.

Prodaje se poljoprivredno zemljište oko 2,5 km južno od sela Golubinci površine 42 a i 73 m², parcela broj 7138 K.O. Golubinci. Dragan 063-509-902.

Prodaje se elevator, plug leopard dvobrazni, špediter, auto lada samara (i krovni nosač i auto prikolica trabanta), motor. Tel: 024/528-682.

Roleri i starinska kolijevka, ormari, kreveti, virangoši, stol, stolice, bunjevačka ruha, marame, pregače i sl. Tel: 024/532-570.

Izdajem apartman u Šantićevoj ulici u Subotici. Tel: 063/865-55-96.

Dvobrazdni plug 14, roleri, bunjevačka ruha, papuče, marame i slično, starinska kolijevka. Tel: 024/528-682.

Hrvatska obitelj iz Zagreba koja živi u Segedinu (Mađarska) traži ženu za čuvanje osmomesecnog djeteta i pripomoć u kućanstvu na duže razdoblje. Plaćanje 800 eura. Stan i hrana osigurani, slobodni dani i ostalo po dogovoru. Kontakt telefon: Mirko, 0036-30-288-93-33.

Izdajem garsonjeru u centru Subotice. Tel: 065 6081194.

Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu životnog okoliša, Služba za zaštitu životnog okoliša i održivi razvoj, temeljem članka 10. i 29. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (Sl. glasnik RS br.135/04 i 36/09) objavljuje:

OBAVIJEST O PODNIJETOM ZAHTJEVU ZA ODLUČIVANJE O POTREBI PROCJENE UTJECAJA NA ŽIVOTNI OKOLIŠ

Investitor TELENOR doo Novi Beograd, Omladinskih brigada br. 90, podnio je Zahtjev za odlučivanje o potrebi procjene utjecaja na životni okoliš projekta: Bazne stanice mobilne telefonije »Subotica 30« zaveden pod brojem IV-08/I-501-236/2019, a koji se planira na katastarskoj parceli 10262/1 KO Donji grad, na adresi Senčanski put br. 83 (46.090598⁰; 19.681439⁰).

Uvid u podatke, obavijesti i dokumentaciju iz zahtjeva nositelja projekta može se izvršiti u prostorijama Službe za zaštitu životnog okoliša i održivi razvoj (Trg slobode 1, Gradska kuća, I. kat, soba 129).

Zainteresirana tijela, organizacije i javnost u roku od deset dana od dana objavljivanja ove obavijesti mogu dostaviti mišljenja o potrebi procjene utjecaja predmetnog projekta na životni okoliš, osobno ili poštom na gorenavedenu adresu, ili elektronički na adresu zivotnasredina@subotica.rs.



Besplatni mali oglasi uz kupon iz Hrvatske riječi koji VAŽI DO 17. 9. 2019.

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojima možete objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priložen kupon kojega objavljujemo u svakom broju Hrvatske riječi.

Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo



Hrvatska likovna udruga CroArt prodaje umjetničke slike, djela članova udruge. Zainteresirani se mogu javiti predsjedniku udruge. Tel.: +381 24 529 745; mobil: +381 63 518 218; e-mail: horvat.josip.su@gmail.com



HKC Bunjevačko kolo, Likovni odjel, prodaje slike svojih članova. Slike se mogu vidjeti u prostorijama Centra, ul. Preradovićeve 4, radnim danom od 8 do 14 sati. Tel: 024/556-898 ili 555-589.

AKCIJA!

SG

internet

već od
649 din



TIPPNET
SUBOTICA KARADORDEV PUT 2 TEL: 024/555785
WWW.TIPPNET.RS



Republika Srbija
Autonomna Pokrajina Vojvodina
Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine –
nacionalne zajednice
Bulevar Mihajla Pupina 16, 21000 Novi Sad
T: +381 21 487 4905
ounz@vojvodina.gov.rs
KLASA: 128-17-5/2019-05
DATUM: 5.9.2019.

Temeljem članka 15. Pokrajinske skupštinske odluke o pokrajinskoj upravi (*Sl. list APV*, br. 37/2014, 54/2014 – drugi propis, 37/2016, 29/2017 i 24/19), članak 6., stavak 3. Pokrajinske skupštinske odluke o ustanovljavanju nagrade Autonomne Pokrajine Vojvodine i pokrajinskih (*Sl. list AP Vojvodine*, br. 54/2018), članak 4. i članak 5., stavak 2. Pokrajinska uredba o postupku za dodjelu pokrajinskih priznanja (*Sl. list AP Vojvodine*, br. 6/2019), Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice upućuje

JAVNI POZIV

za podnošenje prijedloga za dodjelu pokrajinskog priznanja u području ljudskih i manjinskih prava – Priznanje L'UDEVÍT MIČÁTEK

Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice upućuje javni poziv svim zainteresiranim pravnim i fizičkim osobama sa sjedištem na teritoriju Autonomne Pokrajine Vojvodine, za angažiranije i postignute rezultate u području zaštite ljudskih i manjinskih prava, unaprjeđenja tolerancije, jednakosti i ravnopravnosti – Priznanje L'UDEVÍT MIČÁTEK, koje se dodjeljuje za rezultate postignute u 2018. godini.

Pravo predlaganja kandidata za dodjelu pokrajinskog priznanja u području ljudskih i manjinskih prava imaju pravne i fizičke osobe.

Pravo na pokrajinsko priznanje ima fizička ili pravna osoba s prebivalištem, odnosno sjedištem na teritoriju Autonomne Pokrajine Vojvodine.

Prijedlog se dostavlja u pisanoj formi s obrazloženjem, podacima o kandidatu i rezultatima njegovog rada postignutim u 2018. godini.

Uz prijedlog, dostavlja se i odgovarajuća dokumentacija, koja se poslije odlučivanja o dodjeli pokrajinskog priznanja ne vraća predlagatelju.

Odluku o dodjeli pokrajinskog priznanja donosi Povjerenstvo za dodjelu Pokrajinske nagrade i pokrajinskih priznanja.

Podnositelji prijedloga obvezno dostavljaju sljedeću POTREBNU DOKUMENTACIJU:

1. Formular – prijedlog za dodjelu pokrajinskog priznanja u području ljudskih i manjinskih prava – Priznanje L'UDEVÍT MIČÁTEK, koje se dodjeljuje za izuzetne rezultate postignute u području ljudskih i manjinskih prava – preuzima se sa sajta www.puma.vojvodina.gov.rs,

2. Preslika osobne iskaznice, odnosno očitana osobna iskaznica za kandidata koji je fizička osoba, odnosno izvadak iz odgovarajućeg registra za pravnu osobu, kao dokaz da je kandidat s prebivalištem, odnosno sjedištem na teritoriju Autonomne Pokrajine Vojvodine,

3. Preslika potvrde o poreznom identifikacijskom broju – PIB-u – za pravne osobe,

4. Dokaz o postignutim rezultatima u području ljudskih i manjinskih prava u 2018. godini,

5. Profesionalni životopis i

6. Preslike NAJZNAČAJNIJIH nagrada i priznanja.

Rok i način dostave prijedloga: Javni Poziv za podnošenje prijedloga za dodjelu pokrajinskog priznanja u području ljudskih i manjinskih prava – Priznanje L'UDEVÍT MIČÁTEK traje 30 dana, odnosno do 7. listopada 2019. godine. Prijedlozi se dostavljaju poštom preporučeno s naznakom »Javni poziv za podnošenje prijedloga za dodjelu pokrajinskog priznanja u području ljudskih i manjinskih prava – Priznanje L'UDEVÍT MIČÁTEK, Pokrajinskom tajništvu za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice, Bulevar Mihajla Pupina 16, 21000 Novi Sad.

Pokrajinsko priznanje u oblasti ljudskih i manjinskih prava – L'UDEVÍT MIČÁTEK, dodjeljuje se 10. prosinca 2019. godine.

Pokrajinsko priznanje dodjeljuje se u vidu diplome i u novčanom neto iznosu od 100.000 dinara s pripadajućim porezima i doprinosima.

Dodatne informacije mogu se dobiti u Pokrajinskom tajništvu za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice, preko telefona 021/487-49-05 ili putem elektroničke pošte: erih.sedlar@vojvodina.gov.rs.

POKRAJINSKI TAJNIK
Mihály Nyilas

NK *Dinamo* 1923 iz Berega

Priča se ponavlja



Bereg, selo na samoj granici s Mađarskom, dijeli sudbinu ostalih ruralnih sredina u regiji. Iz godine u godinu žitelja, i to mlađe dobi, sve je manje, pa mjesne udruge sve teže održavaju neophodan broj članova. Tako je do prije mjesec dana izgledalo da će *Dinamo* 1923 biti prilično deficitaran s igračkim kadrom. Prošlo prvenstvo završili su neslavno, u nekoliko posljednjih kola nisu uspjeli ni kompletirati momčad, pa su utakmice odigrali s dopuštenim minimumom igrača. Sve je izgledalo poraznije od navedenih brojki, jer je dobar dio nogometaša koji su izvukli finiš prvenstva na pragu četrdesete, neki su ga i prevalili. Jedan od njih je i živa legenda kluba, **Vladimir Nikolin**: na jednoj od prijateljskih utakmica, u nedostatku vratara, stao je ispred mreže i prigodom jedne intervencije se ozlijedio. Sa sadrenim ovajom na ruci zauzeo je mjesto na trenerskoj klupi.

»Odlaskom mladih iz sela u gradove, a osobito u inozemstvo, klub je jako pogođen. Samo tijekom ove kalendarske godine ostali smo bez petorice standardnih igrača, nositelja igre, a o prethodnim godinama ne bih ni govorio. Ulazak u novo prvenstvo s ljetos raspoloživim brojem igrača bio bi uzaludan, ne bismo uspjeli daleko odmaknuti. Predložio sam, a uprava usvojila, da krenemo u širu akciju. Razgovarao sam s momcima s kojima sam se redovito susretao na malonogometnim terenima, a koji faktički nikada nisu igrali pravi, veliki nogomet. Petoricu-šestoricu sam uspio privoljeti, pa smo ih registrirali. Dovedi smo pojačanje iz susjednog Koluta i vratara iz Sombora, pa smo tako formirali ekipu koja će, vjerujem, izgurati ovo prvenstvo«, priča Nikolin.

Novi trener

Nakon skoro četvrt stoljeća igranja Nikolin je prinudno zauzeo mjesto na trenerskoj klupi. Naoko laka, ali u stvarnosti malo kompliciranija transformacija nije ga zbunila.

»U klubu nije problem samo nedostatak igrača nego i sportskih radnika. Neki od starijih povukli su se zbog težih oboljenja, oni srednje dobi su otišli iz Berega za poslom. Ulogu trenera preuzeo sam zbog potreba kluba, ali i zbog trenutačnih zdravstvenih problema, koji će me za ovu polusezonu odvojiti s travnjaka. S jedne strane, to mi jako teško pada, s druge je za mene veliki izazov. Imam veliko igračko iskustvo, pa najbolje razumijem momke koje sada vodim s klupe. Zasad sam zadovoljan odzivom igrača i njihovim zalaganjem. Istina, u pojedinim linijama, zbog neiskustva, puno toga škripi, a najveći problem je što dio ekipe, zbog profesionalnih ili školskih obveza, ne može redovito trenirati. Svi igrači će dobiti neku minutažu, bez obzira na kvalitetu i potencijale, jer ipak u situaciji u kojoj smo, najbitniji je opstanak kluba. A održati ga mogu samo zadovoljni igrači«, kaže Nikolin.

Financije i perspektive

Poput mnogih seoskih, posljednjih nekoliko godina i dosta gradskih klubova sve češće ulazi u nezavidnu financijsku situaciju.

»Financije su naša bolna točka. Istina, dio troškova prijevoza na utakmice i troškove suđenja snosi Grad Sombor, a sve osta-

lo je, doslovno, moja briga: od održavanja travnjaka, do pranja dresova. Jedinu pomoć trenutačno imamo od MZ Bereg u vidu održavanja prostora oko objekta kluba i farbare Vujević iz Sombora u vidu donacije sportske opreme kad god nam je zatrebalo. Perspektive kluba ovise prvenstveno o afirmaciji mladih igrača koji ostaju u selu. Stoga ih moramo forsirati, bez obzira na eventualne slabije igre ili slabije snalaženje na velikom terenu. Već u ovoj sezoni od njih moramo napraviti igrače koji će biti

pod koju cijenu ne smijemo dopustiti da se raspadne klub koji postoji skoro cijelo stoljeće», kaže Nikolin.

Šokački derbi

U nedjelju je odigrano 2. kolo Međuopćinske nogometne lige Sombor – Apatin – Kula – Odžaci 2. razred, u kojem nastupaju Berešci, ali i njihov imenjak *Dinamo* iz Sonte. U novom šokačkom derbiju Sonćani su bili domaćini. Igralo se fer i korektno, ovoga puta bolji su bili Sonćani. Pogocima **Đanića** u 34. (KU) i 39. te **Vučićevića** u 48. minuti svladali su goste rezultatom 3:0 (2:0). Domaćini su dominirali, stvorili veliki broj prigoda, međutim, do očaja ih je svojim intervencijama dovodio igrač utakmice, vratar Berežaca, ljetosnje pojačanje **Milosavljević**.

»U nedjelju smo gostovali kod naših velikih prijatelja Sonćana. S njima smo oduvijek u izuzetno dobrim odnosima, međutim na travnjaku prijateljstva nema. U takvim utakmicama se daje sve od sebe, a pobjede se bilježe velikim slovima. Dali smo sve od sebe, međutim Sonćani su okupili vrlo jaku ekipu, bar za jesensku polusezonu. U razgovorima s domaćinima

doznao sam da je i *Dinamo* suočen s istim problemima kao i mi. Stoga bih im poželio sve najbolje u nastavku prvenstva, a osobito uspješno rješavanje problema glede igračkog kadra za proljetnu polusezonu«, rekao je na kraju Nikolin.

Ivan Andrašić



nositelji igre, jer za umjetno održavanje kluba dovođenjem velikog broja igrača sa strane niti imamo sredstava niti vidim svrhu. Igramo zbog gledatelja, zbog naših sumješтана, jer ne zaboravimo: najviše publike imamo kad igraju naša djeca. Stoga će mi i trenerski prioritet biti takav način rada i stvaranja ekipe, jer ni

POGLED S TRIBINA

Novi vatreni

Hrvatska nogometna reprezentacija uvjerljivo je prošlog petka svladala Slovačku (4:0) na njezinom terenu u Trnavi i prvi puta nakon Svjetskog prvenstva u Rusiji pokazala igru dostojnu viceprvaka planeta. Iako su mnogi mislili kako ove nove *vatrene* očekuje trnovito gostovanje protiv domaćeg nacionalnog sastava za koji nastupaju i svjetski poznati nogometaši poput **Hamšika**, **Škriniara** i **Dubravke**, skeptici su ovoga puta ostali kratkih rukava. Iako je reprezentativna tranzicija Dalićevu momčad stajala nekoliko lošijih rezultata, prije svih kvalifikacijski poraz u Budimpešti protiv Mađarske, sada je čini se taj nužni proces uspješno okončan. Jer, mora se iskreno priznati: nije lako igrati bez velikih imena poput **Rakitića**, **Mandžukića**, **Subašića**, **Vrsaljka**...

Ali zato su svoju klasu pokazali **Bartolec**, **Barišić**, **Rebić**, **Vlašić** i **Petković**, koji su posve ravnopravno stali uz velikane **Modrića**, **Perišića**, **Vidu**, **Lovrena** i **Brozovića**, dok je vratar **Liva-**

ković ponovno pokazao kako više nema dileme kome slijedi startno mjesto među vratima.

Hrvatska je protiv Slovačke odigrala jednu od svojih najboljih utakmica u novijoj povijesti, jer četiri gostujuća gola uz čak 31 udarac upućen prema голу Dubravke čine fantastično nogometno dostignuće. A još fantastičnija je činjenica kako je Vlašić pokazao kako će Hrvatska u budućnosti imati dostojnog Modrićevog zamjenika. Baš kao što je i Petković skrenuo pozornost na svoje napadačke, ali i tehničke kvalitete, kada je u jednoj prigodi poslagaio gotovo cijelu slovačku obranu.

A čak su i pričuve **Brekalo**, **Badelj** i **Pašalić** pokazale kako se i na njih mora najozbiljnije računati u najskorijoj budućnosti.

Tranzicija je završena. Ovom pobjedom je Hrvatska takoreći na korak viziranja plasmana na sljedeće Europsko prvenstvo, a u predstojećim susretima treba rutinski dovršiti započeti posao.

Susret protiv Azerbajdžana je sljedeća prepreka na europskom putu prema smotri najboljih momčadi Staroga kontinenta.

Nakon Trnave više ništa ne bi smjelo biti trnovito.

Novi *vatreni* su dostojni nasljednici svojih proslavljenih pretходnika.

D. P.

U NEKOLIKO SLIKA

Lipo mi je, lipo mi je...



Iz Ivković šora

Na Hrvackom Majuru...

Piše: Branko Ivković

Faljniš, čeljadi moja. Evo, ja ručo pa uvatio malkoc vrimenta pa ko velim ajd da vam izdivanim kako je bilo na proštenju na Hrvackom Majuru, jedinom mistu koje zove hrvackim imenom u ciloj Vojvodini. To je proštenje oma posli bunaričkog, opravljeno je prija dvajst pet godina i posvećeno je svetim Marku Križevčanu. Najviše od svi volim otić na to proštenje, moždar i zato što mi bačo rođen jedno dvi duži dalje otaleg nuz Pačirski put, na Zečicinim salašu. Doduše, od salaša je osto samo odžak i gomila zemlje iz koje raste dračinjak, al jeto... otaleg potičem. Krenili smo se malkoc za ranijeg ja i moja Jela da nas ne ispraše kolija jel odaleg od Bosne nije nikad opravljjen davno obećan put. Svudank naokolo se prave, čak i tamo di se prođe jedared-dvared godišnje, a Malu Bosnu i Hrvacki Majur nikako da oprave, a najviše svita je baš vamo doseljeno i iđu radit na njivu odaleg. Kad smo stigli, a nije daleko, mislim da ima devet duži do kadgodašnjeg salaša bać Albe Gabrića na čijem je gruntu križ. Oma sam vidio da se svit paštri da očuva i sačuva barem taj križ. Lipo su ga ispopravljali pa nakitili, opravili ogradicu oko njeg, sad će jedno vrime bit miran svit i imat se di pomolit. Čeljadi moja, dok sam radio kugod poljar uvik sam skinio šepicu i prikrstio se kod tog križa, tako sam se nikako svečano osiće kad god sam tudan prošo. Moram priznat: eto, otiću se i ispovidit al nisam skroz pratio misu. Štogod mi se stislo u prsima; kad god sam pogledao, uvik sam vidio kako je kadgod bilo, vidio sam šorove, salaše, prugom sam ugledo onog starog »Bandiku« što je sporo stenjo i vuko vagone, boktersku kuću... Pored samog proštenjišta je bila utovarna rampa za josag i maža velika di se mirilo sve što se pridavalo; čuo sam stalno kako zvone nakovnji iz četiri kovačnice što su po cio Božiji dan radile, a opet se moralo čekat danima na red da se otkuju ravnikovi i ostali alat. Bilo je i dvi mijane di se čeljad malo odmorila, otpočinila od posla a i čula nove visti: pošto je šta od varoši pa sve do Crvenke. Ni vam ondak bilo mobilnog ni interneta. A tek mi stalno u glavi bilo zvonce. Pravo, škulsko zvonce. Ja kad sam završio sridnju škulu, bio sam do vojske poštaš pa sam i tamo u škulu nosio poštu. Kad god bi stigo, čuo sam to zvonce. Bio je to skoro kraj škulske godine, poslidnje u toj škuli i poslidnji smij dičice se iz te škole čuo, posli su je prodali i srušili, nek njim na čast. Hrvacki Majur je po divanu mojeg baće sedamdeseti godina bio dvared veći i više je svita imo od Male Bosne pa vi vite. I kome je samo tako štogod i palo na pamet da se to razvija? I sad mi, čeljadi moja, nije niko dobro. Bisan sam i tužan zbog tog, a ne možem nikako pomoć. Mož samo vako kako to župnici rade i svaka njim čast, makar svetom misom da se sačuvaju naši stari krajovi i ti križovi, svidoci da je kadgod tu živio svit, radio, radovo se, volio, patio i veselio. Borme su i kadgodašnji mišta-ni i njeva dica i unuki dali lip primer, došlo je priko dvisto čeljadi obilžit starinu. Fala svima i zbogom.

Bač Ivin štodir

Došle u modu nove bicigle



piše: Ivan Andrašić

Prošlo par kišoviti dana, bač Iva se zaželjio vidit sunca. Jedva čeka da malo sidne na biciglu i obide selo. Veli njegove, kreniće se oma potli fruštuka. Al nikako da se potrefi nako kako smisli. Samo što otriso usta, niko sto rdat na vraci. Taksu ne mož smirit, drot da pokida. Njegova oma veli, a i sam zno, došo kum Tuna. Na njega Taksu najbismije laje, vada će mu dovika zabardat naj šljokac što o njega dobijo još dok bijo štene. Bome, onda ga i bač Iva nakitijo, nek mu sto put kum. Ne može niko dojt u negovu kuću, pa udarit ni dite, ni kera, ni mačka. Ne smije ni larmat na nji. Kumu Tune to baš i ni bilo pravo. Jedno vrime ko malo i požmavo, al ne zadugo. Znade da bač Iva uvik ima rakije, ne bi se voljijo š njim zavadiť zapravo i zauvik. Bač Iva se lagano digo iza astala i ošo do vraci. Ka ji odrezijo, ima šta vidit. Naskaku i kum Tuna i poštaš, čeku da kogod izajde. Poštaš ni tijo ni unit, samo mu do rpu bili kuferti, moro za nji dat i krsta. Veli, ima pune ruke posla, ope radi sam, noga što mu pomaže šef poslo u drugo selo, tamo će se manje umorit. Ne bi se bijo rad zamirat njegovomu dade. Bač Iva brez očali ni ni opazijo, jedna o kuferti bila za pokojnoga dadu, jedna za pokojnoga staroga dadu, jedna za pokojnoga didu i jedna za pokojnoga prandidu. Prva dva kadgod bili nove atrese, a za druga dva ni sam ne zna kako baš vamo doneli. Svi davno pomrli, al ji vada još nisu stigli istrisat. Doduše, penzije jim ukinili oma, jedva se o duše odilili. Više se niko ne bi pribunijo i poslo, al zoto redovno dojdú rešenja za koišta platit i cidulje za izbiranje. Tamo ji još nisu stigli istrisat. Kum Tuna unišo, veli ne bi se marijo malo zapaprit. Ni ostalo samo na tomu. Bome, ka izdunijo par polučaka i bač Ivina iznela nastal malo šunke, malo kobasice, blek slanine, sose, paprike i luka, zasuko se i prisnapijo ko da nedilju dana ni jijo. »Bome, kumo ti znadeš oko čoveka. Moja done-se iz dućana malo salame, tanka ko flis papir, jogurta i par perečića i to ti je fruštuk. Veli, dosta je to za mene, vada vidla šta mi natrukovali doktori za srce. Velu pritisak velik, šećer još veći, krv masna, pa jako moram pazit šta jidem. I velu, moram se šetat, jal biciglat svaki dan po nekoliko kilometri«, veli kum Tuna priko zalogaja. »E, kume, baš dobro. I ja se tijo krenit na biciglanje, pa možemo i zajdno. Otidemo lipo do fodbala, pa muz štreku doi Livadica, a odnud možemo dojt natrag kroz Novo naselje. To ti je taman koliko se triba biciglat svaki dan. Eno u vojatu bicigla o pokojnoga dade, izduraće ona tvoji stod-vajs«, veli bač Iva. Baš se obradovo što čedu ko kadgod. »A, kume, ja se dobro pripravijo, kupijo ganc novu biciglu. Samo da je vidiš! Sidneš na nju, ne moraš ni pedalit. Ide sama, baš se ništa ne umoriš. Ti jedino moraš kormanit. Veli kum Tuna i izdune čašu katarke što mu naljala bač Ivina. Bač Iva izašo i latijo biciglu, a kumu Tune naj što tira lemizinu doturo novu, na struju. »Vada ti baš to doktori pripisali«, veli mu bač Iva i naškobi se sam sebe u brk. Njemu dobra va što triba pedalit.

NARODNE POSLOVICE

- Riječi su kao pčele, one su istovremeno i med i žaoka.
- Tko zavisi od drugog, treba se i njegovom psu umiljavati.
- Mnogi ljudi su kao satovi: pokazuju jedno vrijeme, a ot-kucavaju drugo.
- Izreke su ukras govora.

VICEVI, ŠALE...

Pričaju dva prijatelja na jutarnjoj kavi:

- Jao, kako sam noćas loše sanjao!
- Što je to bilo tako loše?
- Sanjam ti ja da jedem špagete i to baš neke dugačke!
- I što je tu loše?
- Ma i nije problem san, nego kada sam se probudio nema mi gajtana od pidžame!

Objavio Perica status na facebooku:

- Netko će pisati kontrolni iz fizike, a netko će igrati nogomet...
- Kada je mama vidjela objavu u komentaru, napiše:
- Netko će poslije škole dobiti ručak, a netko batine!

Zove šef Ivicu u svoj ured:

- Ivce, rekao si svojim kolegama da sam glupan, nesposoban i ulizica. Je li to točno?
- Pa šefe točno je, ali ja to nisam rekao!

Vremeplov – iz naše arhive

Prvi odjel na hrvatskom jeziku u Tavankutu

Generacija 2002./2003.





Tv program

PETAK 13.9.2019.



06:40	TV kalendar
06:55	Dobro jutro, Hrvatska
07:00	Vijesti
10:10	Dobro jutro, Hrvatska
10:20	Žrtve ljubavi
11:10	Faust Vrančić: San o strojevima
11:42	TV kalendar
12:00	Dnevnik 1
12:27	Karipski cvijet
13:19	Dr. Oz
14:09	Posljednji B-24
15:04	Umorstva u Midsomeru
16:41	TV kalendar
17:00	Vijesti u 17
17:20	turizam.hrt
17:50	I to je Hrvatska
18:10	Potjera 42'10
18:59	Vrijeme
19:00	Dnevnik 2
20:05	Osnivač, film
22:00	Dobri ljudi, film
23:35	Dnevnik 3
23:56	Vijesti iz kulture
00:10	Noćni upravitelj
01:40	Posljednji B-24, dokumentarni film
02:30	Umorstva u Midsomeru
04:00	Dnevnik 3
04:26	Voli me zauvijek
05:11	Emisija pučke i predajne kulture
05:56	Reprizni program



05:20	Kultura s nogu
05:50	Regionalni dnevnik
06:34	Juhuhu
06:35	Teletubbyji
07:01	Pjesmice i brojalice: Boje
07:04	Miru Miru
08:07	Juhuhu
08:44	Naprijed, Go Jetteri!
08:55	Andyjeve divlje pustolovine
10:05	Prvak Koen
10:30	Lavlji brlog
11:00	Dr. Bergmann, seoski liječnik
11:50	Skakač, američki film
13:15	Kratki dokumentarni film
13:35	Dobro došli kući
15:05	Ovisni o čišćenju
16:00	Regionalni dnevnik
16:42	Pustolovine u australskom podmorju
17:37	Svaki dan dobar dan:

Kako pokrenuti posao
18:26 Luda kuća
19:00 Pustolovine
Prudence Petitpas
20:05 54. Festival
kajkavskih popevki
21:55 Crna lista
23:40 Živi svemir: Kontakt

SUBOTA 14.9.2019.



07:08	TV kalendar
07:20	Klasika mundi: Waldbühne 2017.
08:05	Plameno pero, film
08:30	Dobro jutro, Hrvatska
09:00	Vijesti
09:30	Dobro jutro, Hrvatska
10:00	Vijesti
10:27	Udbina: Dan hrvatskih mučenika - misa, prijenos
12:00	Dnevnik 1
12:20	HAK - promet info
12:25	Srednjom Amerikom pješice, dokumentarna serija
13:20	Mijenjamo svijet: Roboti u najboljem od svih svjetova

14:15	Prizma, multinacionalni magazin
15:05	Umorstva u Midsomeru
16:41	TV kalendar
17:15	HAK - promet info
17:20	Manjinski mozaik: Cristina
17:40	Lijepom našom - Mostovi kultura
19:00	Dnevnik 2
19:47	Tema dana
20:05	54. Festival kajkavskih popevki
22:00	Agent u bijegu, američki film
23:45	Dnevnik 3
00:07	Vijesti iz kulture
00:18	Lice s ožiljkom, američki film
03:03	Plameno pero,film
04:23	Dnevnik 3
04:38	Sport
04:41	Vijesti iz kulture
05:05	Prizma, multinacionalni magazin



05:50	Regionalni dnevnik
06:35	Teletubbyji
07:01	Pjesmice i brojalice
07:04	Miru Miru

07:21	Zvrko ide u Čudosvijet
07:31	Lein kutak: Male jedrilice od jaja
07:50	Tomica i prijatelji
08:02	Mišo i Robin: Ples
08:08	Tajni dnevnik patke Matilde
08:19	Čarobna ploča - Svijet oko nas
08:35	Gradski heroji
08:48	Naprijed, Go Jetteri!
09:00	Andyjeve divlje pustolovine
09:20	Volim životinje: Patka
09:26	Profesor Baltazar
09:36	Vrijeme je za priču
09:50	Luka i prijatelji: Fantazija
10:15	EBU drama: Tata
11:57	Vrtlarica
12:30	George Clark, čudesne zamisli
13:50	Auto Market
14:22	Crna lista
15:07	Posljednji bizon
16:00	Regionalni dnevnik
16:30	Dhruv Baker
17:00	Vina svijeta
17:55	Odbrojanje do Tokija
18:25	Magazin LP
19:00	Glazbeni Top20
19:50	Rukomet

NEDJELJA 15.9.2019.



05:50	Lijepom našom - Mostovi kultura: Celje 1
07:09	TV kalendar
07:25	Tunika, film
09:40	Biblija
09:50	Portret Crkve i mjesta
09:58	Sv. Rok: Misa
11:08	Pozitivno
11:40	TV kalendar
12:00	Dnevnik 1
12:20	HAK - promet info
12:30	Plodovi zemlje
13:25	Rijeka: More
14:00	Nedjeljom u dva
15:00	Mir i dobro
15:40	Papa - najmoćniji čovjek u povijesti: Hrabrost, promjena i suvremeno papinstvo, dokumentarna serija
16:20	I to je Hrvatska:
16:43	TV kalendar
17:14	Vrijeme
17:15	HAK - promet info
17:20	I to je Hrvatska:
17:35	Volim Hrvatsku
19:00	Dnevnik 2
19:47	Tema dana

20:05	Točka na A
21:05	Dokumentarna serija
22:05	Plavi planet II: Obale
23:00	Dnevnik 3
23:21	Vijesti iz kulture
23:33	Tunika, američki film
01:43	Nedjeljom u dva
02:38	Rolling Stones - Ole Ole Ole: Južnoamerička turneja
04:18	Voli me zauvijek
05:03	Dnevnik 3
05:21	Vijesti iz kulture
05:29	Reprizni program
05:35	Emisija pučke i predajne kulture
06:05	Rijeka: More



05:55	Regionalni dnevnik
06:25	Teletubbyji
06:51	Pjesmice i brojalice: Zubi
06:54	Miru Miru
07:11	Zvrko ide u Čudoslavijet
07:28	TV vrtić: Snaga
07:40	Tomica i prijatelji
07:52	Mišo i Robin: Podvodna pustolovina
08:09	Čarobna ploča - Svijet oko nas
08:25	Ernest i Celestina
08:36	Moj mali planet
08:49	Andy i mladunci
09:00	Inspektor Gadget
09:13	Mali Princ
09:40	Luka i prijatelji: Hrana
10:10	Viši inspektor Banks
12:35	Svijet vrtlara
13:05	Viktorija
13:50	Kina: SP u košarci
16:00	Ruku svoju mi daj, američki film
17:37	Kratki dokumentarni film
17:45	U potrazi za Markom Polom
18:40	Nina Badrić - Arena, Pula 8.kolovoza 2016.
20:05	Iskupljenje u Shawshanku, film
23:05	Igre moći

PONEDJELJAK 16.9.2019.



06:40	TV kalendar
06:55	Dobro jutro, Hrvatska
07:35	Vijesti
07:55	Dobro jutro, Hrvatska
09:35	Vijesti
10:20	Žrtve ljubavi

11:10	Treća dob
11:35	Sigurno u prometu
11:42	TV kalendar
12:00	Dnevnik 1
12:25	Karipski cvijet
13:15	Dr. Oz
14:05	Plodovi zemlje
15:00	Dobar dan, Hrvatska
15:55	Korak do neba
16:43	TV kalendar
17:00	Vijesti u 17
17:15	HAK - promet info
17:20	Kod nas doma
18:10	Potjera
19:00	Dnevnik 2
19:47	Tema dana
20:05	Liječnici političari
21:00	Patrola na cesti
22:00	Otvoreno
22:50	Dnevnik 3
23:11	Vijesti iz kulture
23:25	Romano Bolković - 1 na 1
00:10	Korak do neba
01:00	Žrtve ljubavi
01:45	Dnevnik 3
02:00	Sport
02:03	Vijesti iz kulture
02:11	Dr. Oz
02:56	Neukroćena Italija - Život s vulkanima
03:41	Voli me zauvijek, temenova
05:13	Dnevnik 2



05:55	Karipski cvijet
05:00	Peti dan
06:00	Riječ i život
06:35	Teletubbyji
07:20	Strani film
09:00	Strani dokumentarni film za djecu
10:00	Serijska za mlade - strana
10:30	Školski sat
11:05	Kriške sira
11:35	Katarina Velika
12:20	Kratki dokumentarni film
12:30	Ovisni o čišćenju
13:25	Love, Kennedy - film
15:00	Svjetski biseri
16:00	Regionalni dnevnik
16:45	Neukroćena Italija - Život s vulkanima, dokumentarna serija
17:40	Auto Market
18:10	Dokumentarna - kratka forma
19:00	Crtani film
20:05	Stadion
21:00	Kapetan Fantastični, film
23:00	Mc Mafija
23:55	Kuća od karata
00:45	Love, Kennedy - film
02:15	Bijela robinja
03:00	Noćni glazbeni program - Spotovi
06:40	TV kalendar

UTORAK 17.9.2019.



06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
10:10 Dobro jutro, Hrvatska
10:20 Žrtve ljubavi
11:10 Glas domovine
11:35 Informativka
11:42 TV kalendar
12:00 Dnevnik 1
12:25 Karipski cvijet, telenovela
13:15 Dr. Oz
14:05 Znanstveni krugovi
14:30 Zdrav život
15:00 Dobar dan, Hrvatska
15:55 Korak do neba
16:43 TV kalendar
17:00 Vijesti u 17
17:15 HAK - promet info
17:20 Kod nas doma
18:10 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:05 U svom filmu: Marija Pejčinović Burić
21:00 Klub 7
22:00 Otvoreno
22:50 Dnevnik 3
23:11 Vijesti iz kulture
23:25 Hrvatska za 5
00:15 Korak do neba
01:05 Žrtve ljubavi, telenovela
01:50 Dnevnik 3
02:08 Vijesti iz kulture
02:16 Dr. Oz
03:01 Neukročena Italija - Život s vulkanima
03:46 Voli me zauvijek, telenovela
05:13 Dnevnik 2
05:55 Karipski cvijet



05:05 Izvan formata
05:50 Regionalni dnevnik
06:35 Teletubbyji
07:05 crtani film, bez dijaloga
09:00 Strani dokumentarni film za djecu
09:05 Crtana
09:30 Strani dokumentarni film za djecu
10:00 Serija za mlade - strana
10:30 Školski sat
11:35 Dr. Bergmann, seoski liječnik
12:30 Ovisni o čišćenju
13:25 Moja sestra mršavica, film
15:00 Svjetski biseri
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Neukročena Italija - Život s vulkanima
17:40 Luda kuća
20:05 Blizu neprijatelja, serija
21:00 Slijep, film
22:40 Mc Mafija
23:35 Kuća od karata
00:25 Moja sestra mršavica, švedsko-njemački film
01:55 Bijela robinja, telenovela
02:40 Noćni glazbeni program - Spotovi

SRIJEDA 18.9.2019.



06:40 TV kalendar
06:55 Dobro jutro, Hrvatska
10:00 Vijesti
10:10 Dobro jutro, Hrvatska

10:20 Žrtve ljubavi
11:10 Eko zona
11:35 Bonton
11:42 TV kalendar
12:00 Dnevnik 1
12:25 Karipski cvijet
13:15 Dr. Oz
14:05 Potrošački kod
14:30 Pogled preko granice - Hrvati u BiH
15:00 Dobar dan, Hrvatska
15:55 Korak do neba
16:43 TV kalendar
17:20 Kod nas doma
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:05 Kultura s nogu
20:36 Destinacija: Hrvatska, emisija o turizmu
21:03 Mijenjamo svijet: Razgovori s Putinom
22:50 Dnevnik 3
23:25 Lauren Bacall - Pogled s nebesa
00:20 Korak do neba
01:10 Žrtve ljubavi
01:55 Dnevnik 3
02:13 Vijesti iz kulture
02:21 Dr. Oz
03:06 Neukročena Italija - Život s vulkanima
03:51 Voli me zauvijek
04:36 Kultura s nogu
05:13 Dnevnik 2



05:20 Što je klasik?
05:50 Regionalni dnevnik
06:35 Teletubbyji
09:30 Dokumentarni film za djecu
10:00 Serija za mlade - strana
10:30 Školski sat
11:05 Luka i prijatelji
11:35 Dr. Bergmann, seoski liječnik

12:30 Ovisni o čišćenju
13:25 Ultimate Legacy, film
15:00 Svjetski biseri
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Neukročena Italija - Život s vulkanima
17:40 Nogomet, LP - snimka utakmice od utorka
20:50 Nogomet, LP - prijenos utakmice
00:00 Mc Mafija
00:55 Kuća od karata
01:45 Ultimate Legacy, film
03:15 Noćni program

ČETVRTAK 19.9.2019.



06:40 TV kalendar
06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
08:10 Dobro jutro, Hrvatska
09:00 Vijesti
10:10 Dobro jutro, Hrvatska
10:20 Žrtve ljubavi
11:10 Ne stidim se sela rođenoga, emisija pučke i predajne kulture
11:42 TV kalendar
12:00 Dnevnik 1
12:25 Karipski cvijet
13:15 Dr. Oz
14:05 Otkrivamo Hrvatsku
14:30 Prometej
15:00 Dobar dan, Hrvatska
15:55 Korak do neba
16:43 TV kalendar
17:00 Vijesti u 17
17:15 HAK - promet info
17:20 Kod nas doma
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:05 Tko želi biti milijunaš?
21:00 Puls

22:00 Otvoreno
22:50 Dnevnik 3
23:11 Vijesti iz kulture
23:25 Pogreška sustava
00:20 Korak do neba
01:10 Žrtve ljubavi
01:55 Dnevnik 3
02:13 Vijesti iz kulture
02:21 Dr. Oz
03:01 Divovi životinjskog svijeta, film
03:51 Voli me zauvijek
04:36 Emisija pučke i predajne kulture
05:06 Reprizni program
05:13 Dnevnik 2



05:20 Knjiga ili život
05:50 Regionalni dnevnik
07:30 Juhuhu
08:10 Crtani film
09:00 Dokumentarni film
10:00 Serija za mlade
10:30 Školski sat
11:05 Pozitivno
11:35 Dr. Bergmann
12:30 Zavolite svoj vrt uz Alana Titschmarshu
13:20 Kratki dokumentarni film
13:30 Goodnight for Justice, film
15:00 Svjetski biseri
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Divovi životinjskog svijeta
17:40 Luda kuća
18:20 Svaki dan dobar dan
19:05 crtana serija
20:05 Blizu neprijatelja
21:00 Aleks, hrvatski film
22:45 Mc Mafija
23:40 Kuća od karata
00:30 Goodnight for Justice, film
04:55 Noćni program

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku *Dnevnik*, u trajanju od deset minuta, emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17.45 na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine. Emisija *Izravno* – rezime najvažnijih događaja u hrvatskoj zajednici tijekom tjedna – na programu je nedjeljom u 16, a *Svjetionik* – o političkim i kulturnim događanjima u zajednici – nedjeljom od 16.30 sati. Obje emisije traju pola sata. Polusatne radijske emisije s raznovrsnim temama iz hrvatske zajednice, na Trećem programu Radija Novi Sad emitiraju se utorkom i subotom u terminu od 14.15 sati.

GLAS DOMOVINE

Televizijska emisija *Glas domovine* ima stalnu rubriku o Hrvatima u Srbiji, a emitira se na HRT 1 utorkom od 11.10 sati. Radijski program *Glasa Hrvatske* emitira se 24 sata dnevno i preko interneta se može pratiti u cijelom svijetu. Konkretno informacije o Hrvatima iz Srbije, koje nema nijedan drugi medij u Hrvatskoj, mogu se slušati i u radijskoj emisiji *Na valovima staroga kraja* ponedjeljkom u 10.05 i utorkom u repriznim terminima u 3.05 i 20.15 u trajanju od 45 minuta, te u velikoj trosatnoj emisiji pod naslovom *Hrvatima izvan domovine*, četvrtkom u 21.05, koju prenosi i Prvi program Hrvatskog radija.

ZVUCI BAČKE RAVNICE

Emisija na hrvatskom jeziku *Zvuci bačke ravnice*, na valovima Radio Bačke (99,1 Mhz) emitira se četvrtkom od 18 do 20 sati.

GLAS HRVATA

Radijska emisija *Glas Hrvata* u produkciji HKUD-a *Vladimir Nazor* iz Stanišića emitira se na valovima Radio *Fortuna*, na frekvenciji 106,6 Mhz, subotom od 16 do 17 sati.

Vijesti ove produkcije, u tekstualnom obliku, mogu se pročitati na internetskom izdanju Novog Radio Sombora.

Ljudi kao destinacije

Ljudi se sele, odlaze, prolaze, kreću, putuju i idu na svoju stranu. Mijenjaju stanove, kuće, ulice, gradove, zemlje, kontinente. Napuštaju, pozdravljaju i uvijek idu nekim svojim putem. Moji prijatelji u posljednje vrijeme sve ovo rade intenzivno u smislu velikih promjena. Pakiraju život u kofer i odlaze. Ne bježe, idu u bolje.

Sve mi je pobrkano. U jednom trenutku mislim kako je planet naš dom i važno je po njemu se pomicati, a nije pomicanje samo putovanje, pomicanje je i promjena mjesta življenja. To je kretanje za hrabrije, odvažnije, one koji su dobri izvan zona komfora. Onda nekad ipak mislim drugačije. Odlaze jer moraju, jer je ovdje loše, ali ovdje je njihov dom. Kad više uđem u razmišljanje, krenu u meni neki unutarnji dijalozi, rasprave i mogla bih vikati o tome, kriviti nekoga što moji prijatelji odlaze... Ali ne, pa ja nisam iz te priče. To što oni odlaze znači da se širimo po cijelom svijetu i da ću ih morati posjećivati, još više putovati. Jedino tako kad posložim uspijevam izaći na kraj s činjenicom da mi prijatelji odlaze.

Nova destinacija koja mi se smiješi je Berlin. Dvoje dragih prijatelja odlaze u Berlin. Uz to što mislim da je ova destinacija pun pogodak za njih, mislim da će biti dobra i za mene i umjesto da se stužim zbog rastanka koji se bliži, odluka je početi praviti plan prvog posjeta. Dakle, rubrika *To do in Berlin* može biti otvorena.

Internet nek nam je u pomoći

Zapravo, ne samo internet, malo sam otkrila i u ženskim razgovorima, na jednoj divnoj kavi. No, odlučila sam ne detaljizirati puno o izborima nego ih pobrojati, kako bi mi sve stalo jer kako stvari stoje teško će to biti jednoznaменkasta brojka. Detalje ostavljam za nakon posjeta.

1. Berlinski zid – zapravo East Side Gallery – Čini se da neću moći bez obrazloženja, ali ću se truditi svesti ih na minimum.



Čini mi se da sam prvo čula za Berlinski zid pa za Berlin, koliko god to zbrkano zvučalo. Nekadašnji simbol straha i separatizma je pretvoren u mjesto umjetnosti i nade. Idemo dalje.

2. Berlinski ZOO – Kada je priča o ZOO vrtu, i samoj mi se kose stavovi. Volim životinje i izmještanje iz njihovog prirodnog staništa mi je strašno. A ipak, mnoge životinje nikad ne bismo vidjeli da nije ZOO vrtova, što nam i dalje ne daje pravo držati ih u neprirodnim okolnostima. Kako bilo, u Berlinu je skroz drugačija priča. Ovaj ZOO je nekoliko puta proglašavan najboljim na svijetu. Na 35 hektara nastanjuje ga 20.000 životinja, a ZOO je uključen u svjetske programe razmnožavanja ugroženih vrsta.

3. Bernauer ulica

4. Trgovi Alexanderplatz i Potsdamer Platz

5. Brandenburška kapija



6. Checkpoint Charlie – možda je trebalo staviti je na drugo mjesto po redoslijedu, kako bi bila povezana s pričom o Zidu, ali će biti prilike da zauzme pravo mjesto

7. Ulica Friedrichstraße i centar grada Mitte

8. Otok muzeja

9. Reichstag i njegova kupola

10. Tadžikistanska čajdžinica iz vremena SSSR-a

11. Buvljak Mauer parka i Bearpit karaoke

12. Zanatske pivovare Berlina

13. Vrtovi cijelog svijeta – ni ovdje ne mogu tek tako prijeći dalje. Riječ je o ogromnom botaničkom vrtu s dijelovima iz cijelog svijeta od kojih, pretpostavljate, prednjače Kina i Japan

14. Probati čuvenu kari kobasicu i sve ostale specijalitete

15. Obavezno istražiti podzemlje, sve parkove, a s obzirom na to da Berlin ima više mostova nego Venecija, čini mi se oko 1.700, definitivno ga istražiti i s vode.

Lista prijeti otići u dug niz, pa ću morati stati. Više i u zapisu koji ima mogućnost postati reportaža u bar dva dijela.

Gdje vas prijateljstva zovu.

I tako, Berlin će sad postati Milica i Boris, Madrid je već Natalija, Bijanka je Njemačka, Ivana je Melbourne i jedva čekam da saznam koja ću destinacija ja postati.

Gorana Koporan



RADIO MARIJA

NOVI SAD	90,0 MHz
SUBOTICA	90,7 MHz
SOMBOR	95,7 MHz
VRDNIK	88,4 MHz
NIŠ	102,7 MHz
LESKOVAC	107,4 MHz

Pretplatite se!

Uz popust od 20%

TUZEMSTVO

- ☐ 6 mjeseci = 1300 dinara
☐ 1 godina = 2600 dinara

* INOZEMSTVO

- ☐ 6 mjeseci = 75 eura
☐ 1 godina = 150 eura

Dostavite nam kopiju uplatnice i popunite adresu na koju želite da Vam stiže »Hrvatska riječ« svakog tjedna.

HRVATSKARIJEČ

Ime i prezime: _____
 Ulica i broj: _____
 Mjesto i zemlja: _____
 Telefon i e-mail: _____

Hrvatska riječ u PDF-u

Pretplata na internetsko izdanje tjednika

- * Tuzemstvo: 1000 dinara godišnje
 * Inozemstvo: 10 eura godišnje

Nalog otvorite na: www.hrvatskarijec.rs/pretplata

SWIFT: OTPVRS22
 VOJVOĐANSKA BANKA
 AD MS FIL. SUBOTICA
 IBAN: RS35325960160000218862
 NIU Hrvatska riječ,
 Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica.

Ovu narudžbenicu i uplatnicu pošaljite na adresu uredništva:
 NIU »Hrvatska riječ«,
 Trg cara Jovana Nenada 15/II,
 24000 Subotica
 Uplatu izvršiti na broj žiro računa
 325950060001449230

*Zbog povećanja troškova dostave novina primorani smo povišiti cijenu pretplate.
 Hvala na razumijevanju.

SVE NA JEDNOM MJESTU

- PRODAJA POGREBNE OPREME
- PRUŽANJE USLUGA PRIJEVOZA I CEREMONIJALA POKOPA
- KOMUNALNE USLUGE



JKP POGREBNO

SUBOTICA, TRG ŽRTAVA FAŠIZMA BROJ 1.

WWW.POGREBNO.RS

KONTAKT TELEFON
 ZA DETALJNIJE INFORMACIJE
 +381(24) 66 55 44
 DEŽURSTVO 0-24 SATA

GASTRO
MANIFESTACIJA



PRIPREMA
TRADICIJSKIH JELA
VOJVODANSKIH HRVATA

CROZ KUHINJU VOJVODINE

u Petrovaradinu



Sudjeluju

Kulturno-umjetničko društvo Hrvata "Bodrog", Bački Monoštor
Hrvatsko kulturno-prosvjetno društvo "Đurđin", Đurđin
Hrvatska čitaonica "Petar Fischer", Surčin
Hrvatsko kulturno-prosvjetno društvo "Jelačić", Petrovaradin

Subota, 21. 9. 2019. od 17 sati

Dobrovoljno vatrogasno društvo (ul. Pavla Jurišića Šturma 2)

DOĐI!

DONIRAJ!

PROBAJ!

UŽIVAJ!

SAČUVAJ!